

**T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**MEŞİHAT ARŞİVİ ULEMA SİCİLLERİNDE
KIRKKİLİSE NAİBLERİ**

Mülkiye AYDIN

MART-2023

**T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**MEŞİHAT ARŞİVİ ULEMA SİCİLLERİNDE
KIRKKİLİSE NAİBLERİ**

Mülkiye AYDIN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Raif İVECAN

Tez içindeki bütün belgelerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde bizzat elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada özgün olmayan tüm kaynaklara eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Mülkiye AYDIN

Mart 2023

ÖZ

MEŞİHAT ARŞİVİ ULEMA SİCİLLERİNDE KIRKKİLİSE NAİBLERİ

Aydın, Mülkiye

Yüksek Lisans, Tarih

Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Raif İvecan

Mart-2023

Osmanlı İlmiye teşkilatının incelenmesi, ulemanın yetiştirilmesi, eğitimi, atama kriterleri, azilleri gibi başlıkların incelendiği araştırmada ulema, kadı ve nâibler hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Osmanlı ilmiye teşkilatının önemli temsilcilerinden olan kadılık ve Osmanlı uleması içerisinde araştırılması ve değerlendirilmesi konusunda eksikliklerin ve aksaklıkların olduğu düşünülen nâiblik konusu detaylandırılmıştır. Konunun incelenmesinde bölge olarak taşra teşkilatından Kırkkilise nâibliklerine ait olan beş ayrı kişiye ait olan yüz on üç tane belge taranmış ve bu belgelerin transkripsiyonları yapılmıştır. Bu belgelerden seksen tanesi tez içerisinde bulunmaktadır.

Osmanlı Devleti'nin idari, askeri ve ilmi sahalarda devlet hizmetinde bulunan memurlar ve Osmanlı taşra teşkilatının yeterince çalışmadığından yola çıkarak taşra kökenli nâibler incelenmiştir. Osmanlı adli teşkilatının önemli temsilcilerinden biri olan kadı hakkında destekleyici bilgiler mevcut iken taşra teşkilatının temsilciliğini kadı adına yürüten nâibler hakkında yeterince çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir. Çalışmalarımızda özellikle Meşihat Arşivi Ulema Sicil Dosyalarından faydalanılmıştır. Kadıların yardımcıları ve taşradaki temsilcileri sıfatıyla incelenen nâiblik, adli ve idari işlerin yürütülmesinde, kadının taşradaki işlerini hızlandırmış ve kolaylaştırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Uleması, Adli Teşkilat, Kadı, Nâib, Kırkkilise.

ABSTRACT

KIRKKILISE REGISTERS IN MEŞİHAT ARCHIVE ULEMA REGISTRY

Aydın, Mülkiye

Master of arts, History

Süpervisor: Doç. Dr. Raif İvecan

March, 2023

In my thesis, where the topics such as the examination of the Ottoman Science organization, the training of the ulama, the training, the appointment criteria, the azilleri were examined, information was given about ulema, qadi and naiblik. The issue of naiblik, which is thought to have deficiencies and defects in the research and evaluation of the qadilik, which is one of the important representatives of the Ottoman scientific organization, and the Ottoman ulama has been detailed. In the examination of the subject, 113 documents belonging to five different people belonging to the Kırkkilise regency, from the provincial organization as a region, were scanned and transcriptions of these documents were made. The civil servants in the administrative, military and scientific fields of the Ottoman Empire and the provincial nâibs were examined on the basis that the Ottoman provincial organization was not sufficiently studied. While there was supporting information about qadi, one of the important representatives of the Ottoman judicial organization, it was determined that not enough work was done on the registries who carried out the representation of the provincial organization on behalf of the qadi. In our studies, especially the Meşihat Archive Ulema Registry Files were used. The regency, which was examined as the assistants and representatives of the women in the provinces, accelerated and facilitated the work of women in the provinces in the conduct of judicial and administrative affairs.

Keywords: Ottoman Ulama, Judicial Organization, Kadı, Nâib, Kırkkilise.

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti adli, idarî ve yargı sisteminde kadı ve kadılığa bağlı taşra teşkilatında görevli olan nâib, oldukça önemli bir yere sahiptir. Taşrada bulunan nâib aynı zamanda merkezdeki otoritenin korunması anlamında da önem arz etmektedir. Naibler bu anlamda merkezi otoritenin taşradaki temsilciliğini de üstlenmişlerdir.

Bu araştırma giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde ulema, kadı ve naiblerin tanımı, eğitimleri, atama kıstasları, maaşları, azilleri ve emeklilikleri gibi konulara değinilmiştir. Birinci bölümde Kırkkilise naiblerinden Mehmed Bahaeddin Efendi'nin hayatı ve Meşihat Arşivi'nden transkribe edilen metinler eklenmiş ve değerlendirilmiştir. İkinci bölümde Kırkkilise naibliği vazifesinde bulunan Mehmed Müştak Efendi'nin hayatı ve transkribe edilmiş metin eklenmiştir. Son bölümde ise Mehmed Şakir Efendi, Mehmet Tevfik Efendi ve Mehmed Emin Efendi'nin hayatları hakkında bilgi verilmiş ve transkribe edilmiş metinler eklenerek izah edilmeye çalışılmıştır. Tezin araştırma ve arşiv kaynaklarının incelenmesi esnasında Mustafa Zühtü Efendi, Kırkkilise naibi olarak geçmiştir. Bu kaynaklar, Başbakanlık Devlet Arşivi, Meşihat Arşivi Ulema Sicilleri, Sadık Albayrak'ın Son Devir Osmanlı Uleması ve Hümeysra Zerdecî'nin Osmanlı Ulema Biyografilerinin Arşiv Kaynakları'dır. Ancak Mustafa Zühtü Efendi'nin Kırkkilise'de değil Erzurum'da bulunan Karakilise naibi olduğu Meşihat Arşivi'nde bulunan 33 tane belge kaydı transkribe edildiğinde anlaşılmıştır. Karakilise için karşımıza farklı yer isimleri çıkmaktadır ancak belgelerdeki kişi Erzurum vilayetine bağlı Karakilise'de görevini sürdürmüştür.

Çalışma konusunun belirlenmesinde ve çalışmanın hazırlanma sürecinin her aşamasında bilgilerini, tecrübelerini ve değerli zamanını esirgemeyerek bana her fırsatta yardımcı olan, maddi manevi desteğini esirgemeyen danışman hocam Sayın Doç. Dr. Raif İvecan'a çok teşekkür ederim. Tezimin çeviri aşamasında destek olan arkadaşlarıma, hayatımın her alanında bana

destek olan, hayallerimin mimarı olan merhum dedem Ali Aydın’a, maddi manevi desteğini esirgemeyen annem Nezaket Aydın ve babam Mehmet Emin Aydın’a, eğitim hayatım boyunca desteğini esirgemeyen aileme sonsuz saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım.

Mülkiye AYDIN

Mart 2023

Kırklareli

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1
1. OSMANLI İLMİYE TEŞKİLATINDA ULEMA, KADI VE NÂİBİN TANIMI	1
1.1 Ulema	1
1.2 Kadı.....	3
1.3 Nâib	8
1.4 Meşihat Arşivi Ulema Sicilleri Belgelerinin Tasnifinde Naiblik.....	13
BİRİNCİ BÖLÜM.....	17
1. MEHMED BAHAEDDİN EFENDİ	17
1.1 Hayatı	17
1.2 Mehmed Bahaeddin Efendi 1175_01 Numaralı Belgenin Transkripsiyonu.....	22
İKİNCİ BÖLÜM.....	63
2.1 MEHMED MÜŞTAK EFENDİ (0148_02)	63
2.1.1. Hayatı	63
2.1.2. Mehmed Müştak Efendi 0148 Numaralı Belgenin Transkripsiyonu.....	64
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	75
3.1. MEHMET ŞAKİR EFENDİ (0273_02).....	75
3.1.1. Hayatı	75
3.1.2. Mehmed Şakir Efendi 0273 Numaralı Belgenin Transkripsiyonu...	76
3.2. MEHMED TEVFİK EFENDİ (0220_05).....	88

3.2.1. Hayatı	88
3.2.2. Mehmed Tefvik Efendi 0220_05 Numaralı Belgenin Transkripsiyonu.....	89
3.3. MEHMET EMİN EFENDİ (0314_02)	93
3.3.1. Hayatı	93
3.3.2. Mehmed Emin Efendi 0314_02 Numaralı Belgenin Transkripsiyonu	94
SONUÇ.....	97
KAYNAKÇA	99
EKLER.....	103

KISALTMALAR

Age	: Adı Geçen Eser
Agm	: Adı Geçen Makale
Bknz	: Bakınız
C	: Cilt
Çev.	: Çevirmen
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
Ed	: Editör
H.	: Hicri
Haz	: Hazırlayan
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi
M	: Minhü
MŞHD	: Meşihat Arşivi Dairesi
No.	: Numara
R.	: Rumi
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
ŞSA	: Şeriye Sicilleri Arşivi
SAİD	: Sicill-i Ahvâl İdâresi Dosyaları
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı

GİRİŞ

1. OSMANLI İLMİYE TEŞKİLATINDA ULEMA, KADI

VE NÂİBİN TANIMI

1.1 Ulema

İlmiye, Osmanlı devlet teşkilat ve teşrifat altında seyfiye (askerî zümreler) ve kalemiye (bürokratlar) ile üç temel meslek grubundan biridir. Şeyhülislâm, nakibüleşraf, kazasker, kadı, müderris gibi ulema topluluğunun ve bunların oluşturduğu kurumun genel adıdır. Osmanlı ilmiye sınıfı, klasik ve yerleşmiş İslami eğitim kurumu olan medresede usulüne uygun tahsilinden sonra icazetle mezun olup eğitim, hukuk, fetva, başlıca dini hizmetler ve nihayet merkezi bürokrasinin kendi alanlarıyla ilgili önemli bazı makamlarını dolduran Müslüman ve çoğunlukla da Türklerden oluşan bir meslek grubudur. Bu meslek, umumiyetle geleneğini, yetki ve imtiyazlarını iyi koruyan bir anlayışa sahip olmakla ve bazı belirleyici aşamalardan geçmekte varlığının yüzyıllar boyunca sürdürmüştür.¹ Ulema, şeriatın uygulanması, emir sahibi siyasi gücün sağlamlaştırılması doğrultusunda da siyasi otoritenin kanunlarını meşrulaştırmada, İslam devletinin bir mecburiyeti olarak kabul etmişlerdir.² Bu durum, ilmiye mensubu kişilerin merkezi otoritenin zayıflamasına ve merkezden gelen emirlerin sorgulanmasına mahal vermeyecek uygulamaları gerçekleştirmeye sahip olduklarını göstermiştir.

Osmanlı Devleti'nin siyasî oluşumu başlangıçta Hristiyan idarelerin bulunduğu ve meskûn oldukları topraklarda ortaya çıkmıştır. İdarenin başlangıçta iş birliği yapacağı Müslüman bir ulema kitlesi olmadığından, başlangıçta Anadolu, Mısır, Suriye, İran ve Azerbaycan'daki İslami ilim merkezlerinde eğitim almış ulemaya bağımlı kalmışlardır. On beşinci yüzyılın başlarına gelindiğinde muhacir ulema ve eğitim almak için ilim

¹ Mehmet İpşirli, "İlmiye" *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2000, C. 22, s.141

² Halil İnalcık, *Osmanlı'da Devlet, Hukuk ve Adalet*, İstanbul: Kronik Kitap 2019, s.59

merkezlerine gidenlerin varlığı Anadolu’da ve özellikle Osmanlı topraklarında ilmi çalışmaları da canlandırmıştır.³

İlmiye sınıfı mensupları özellikle merkez İstanbul’da bulunan önemli semtlerde tahsillerini tamamlamışlardır. İstanbul’un merkez semtlerinden olan Süleymaniye, yanı başındaki Vezneciler, Zeyrek, Fatih ve Fatih Çarşamba’sı *ulema semtleri* diye adlandırılmıştır. Sebebi ise Fatih Sultan Mehmet Han tarafından “Sahn-ı Seman” dediğimiz Avrupa dillerinde sekiz *auditorium* anlamındaki en yüksek tahsil kurumunu oluşturmasıdır. Burayı bitiren kimseler 16. yüzyılda Kanuni Sultan Süleyman’ın Süleymaniye Camii civarında ihdas ettiği Süleymaniye Medreselerini de bitirdikten sonra İstanbul’dan tayin belgelerini alırlardı. İmparatorlukta gerçek anlamda kadı, müderris ve “ifta” makamında müftü olabilmek için “İstanbul Ruûsu” aranırdı.⁴ Bu anlamda ilmiye mensubu kişilerin devlet tarafından yetiştirilmesine özen gösterilmiş ve özellikle merkez teşkilatında görevlendirilen ulemanın, en üst dereceleri medrese eğitimlerine tâbi tutuldukları görülmüştür.

Ulema, merkezden taşraya genişleme döneminde, yerel temsilcisi kadının şahsında, diğer bir anlamda yerel özellikleri dikkate alarak ve işleri kolaylaştıracak biçimde idare, yargı ve eğitim yetkileriyle donanmıştır. Yaklaşık olarak on beş yıl süren medrese eğitiminin en üst tabakası merkezde toplanır ve ilk atama yeri olan taşraya döner ve makamca yükseldikçe tekrar merkeze dönerlerdi. Ulemanın üst tabakası merkezde yönetici sınıfla, devşirmelerle kurduğu ilişki, taşrada beyler ile kurduğu ilişki ile dengelenmiştir.⁵

³ Abdurrahman Atçıl, *Erken Modern Osmanlı İmparatorluğunda Âlimler ve Sultanlar*, İstanbul: Klasik Yayınları, 2019, s.44-46

⁴ İlber Ortaylı, *Osmanlı’yı Yeniden Keşfetmek*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2007, s. 101-102

⁵ Kudret Emiroğlu, *Kısa Osmanlı- Türkiye Tarihi ,Padişahlık Kültürü ve Demokrasi Ülküsü*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2015, s.40

1.2 Kadı

Arapçada kazâ (kadâ) kökünden ismi fâil olan kadı, fıkıh terimi olarak insanlar arasında meydana gelen çekişme ve davaları şer'i hükümlere görev çözümlmek için yetkili makamca tayin edilen kişiyi ifade eder. Kuran-ı Kerim'de kadı kelimesi "hükümünü sözünü geçiren" manasında sözlük anlamıyla hâkim kelimesinin çoğulu olan hükkâmda ve yine "uhdesinde yargı yetkisi bulunan yöneticiler" anlamında kullanılmıştır. Fıkıh literatüründe "hükmetmek, hüküm vermek, idare etmek, yargılamak, iyileştirmek amacıyla engel olmak" anlamındaki hüküm kelimesinin ismi faili olan hâkim tekil olarak kullanıldığında bununla halife sultan hükümdar unvanlarıyla bilinen devlet başkanı, hükkâmda şeklinde çoğul olarak kullanıldığında ise yine halife ile vali kumandan gibi kamu adına görev yapan ve alanlarıyla ilgili konularda hüküm verme ve uygulama gücüne sahip bulunan üst yöneticiler kastedilmiştir.⁶ Kadıların vasıfları hakkında aklını kullanabilen, adil, salih, din kurallarına uyan aynı zamanda anlayışlı, zihni açık, zeki fıkıhın imkânlarına, sünnete, yazılı eserlere ve halkın âdetlerine vâkif biri gibi ifadeler kullanılmıştır. Doğru sözlü olan, hilekâr olmayan, rüşvet veya hediye almayan, namusu bozuk bulunmayan, inanılır, güvenilir olan, mahkeme kurallarına aykırı davranmayan kişilerdir.⁷ Devlet teşkilatında hüküm verme yetkisinin padişahda bulunduğu ancak şer'i hukukun gereği olarak davalara bakan ve hüküm veren kişinin medrese eğitiminden geçmiş ve icazet almış olan kadılar tarafından yürütüldüğünü göstermektedir. Hükmetme yetkisi padişaha ait olup, hüküm verme yetkisinin, yargılama yetkisinin merkezde kadı tarafından sağlandığı görülmektedir. Osmanlılar her sancağın başına bir sancak beyi ataması yapmıştır. Her kazanın başında da hem idari hem de yargı görevi olan kadı bulunuyordu.⁸ Osmanlı kadısı İslam devletleri içinde özgün bir yeri olan adliye ve mülkiye görevlisidir. Memuriyeti, kendinden önceki İslamî dönemlerde meslektaşlarına göre daha geniş yetkiler ile donatılmıştır.

⁶ Fahreddin Atar, "Kadı" TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul 2001, C. 24, s.66-69

⁷ Refik Gür, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Kadılık Müessesesi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2017, s.49-50

⁸ Mehmet Maksutoğlu, *Osmanlı Tarihi*, İstanbul: Ensar Yayınları 2011, s.99

Ayrıca eğitimi, mesleğe geçişi ve terfii itibariyle de gelişmiş bir hiyerarşiye ve kurallar bütününe tâbidir.⁹ Kadıların sorumluluk bölgesi “kaza”¹⁰ olarak adlandırılmaktadır. İmparatorlukta divan ve huzur mahkemeleri dışında bütün kaza yetkisi kadılarda toplanmıştır. Kadıaskerlik unvanı ile kabul edilen kadılıkudatlık makamının İstanbul ve Edirne gibi başşehir kadılıklarının, öğretim rütbesi yüksek olması sebebiyle diğerleri gibi azlolunamazdı. Osmanlı Devleti’nin son zamanlarına gelindiğinde ise kadılıklar naipeler vasıtasıyla idare olunmuştur. Tanzimat-ı Hayriye’den önce bütün davalara kadılar tarafından bakılırken nizamiye mahkemelerinin kurulmasıyla beraber kadıların yetkileri daralmıştır.¹¹ Bu konu ile ilgili “24 Cemaziyelahir 1305 (8 Mart 1888) tarihli tezkire-i samiyede şeriat kurallarına göre kesin olarak çözülmesi icap eden davalar, çocuk düşürülmesi halinde suçluya verilen para cezası, nikâh, boşanma ve nafaka, aldatma, hile, kölelik, kayıp ve kayıp kişi, el koyma, miras davalarının şeriyye; ticaret ve diğer davaların ise nizamiye mahkemelerinde görüleceği” belirtilmiştir.¹²

Osmanlı Devleti’ndeki şer’i mahkemelerde şer’i ve hukukî bütün meseleler Hanefî mezhebi üzere halledilir ve hüküm verilirdi. Bu şer’i mahkemelerden başka da mahkeme yoktur. Aynı zamanda şehir ve kasabaların belediye işleri bugünkü noterler gibi vekâletnameler, alım ve satım muamelelerinin düzenlenmesi de kadılara aitti. Hükümetin mahalli herhangi bir iş hakkında göndermiş olduğu fermanların infaz ve tatbiki de kadılar vasıtasıyla olurdu.¹³ Osmanlı kadısının mülkî, beledî, malî, askerî ve adlî sahaları kapsayan görevleri göz önüne alınırsa onun kadar geniş bir görev alanı bulunan bir başka memur olmadığı gibi memuriyeti ve şahsiyeti onun kadar çeşitli olanı da yoktur denilebilir.¹⁴ Osmanlı Devleti’nde, mahkemede

⁹ İlber Ortaylı “Kadı” TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul 2001, C.24, s.69-74

¹⁰ “Kazâ” hükmetmek, emretmek, yerine getirmek. Davaları görme ve hükme bağlama işi, kadının ve hâkimin görevi yargı: Eskiden memleketin idari taksimatında bir kadının hükmü ve idaresi altında bulunan, daha sonra bir kaymakam tarafından yönetilen yer, kaymakamlık, ilçe. Kubbealtı Lugatı

¹¹ Refik Gür, *Osmanlı İmparatorluğu’nda Kadılık Müessesesi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2017, s.42

¹² Refik Gür, age. 42

¹³ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti’nin İlmiye Teşkilatı*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2014 s.91

¹⁴ İlber Ortaylı , “Kadı” TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul 2001, C.24 s.69-74

hâkimlik, aynı zamanda şehir ve kasabaların belediye işleri ile bugünkü noterlik işlerini yapan, hükümetin mahalli herhangi bir iş hakkında fermanlarının infaz ve tatbikinde yetkili olan kimseye kadı denilirdi.¹⁵ Kadıların görevleri arasında alım-satım, kira, evlenme-boşanma gibi resmi işlerin kayıt altına alınması da bulunmaktadır. Osmanlı kadıları çoğu zaman ilgili esnaf ve tüccarlarla görüştüktan sonra piyasada satılan malların fiyatlarını da belirlemiştir. Yani bir fiyat değişikliği yapıldığında kadı narhda ayarlama yapabilmekteydi.¹⁶ Para değerinde yapılan değişikliklerde kapsamlı listeler hazırlanmaktaydı. Narh dışında bu malların kalite kontrolünün esnaf örgütlerince belirlenmiş ve kadı mahkemesine başvurulması gereken durumlar dışında kalite standartların yazıyla belirtilmesi gerekli görülmemiştir. Bu durum sonucunda standartlarla ilgili anlaşmazlıklar kadıya geldiğinde ise kadı, esnaftan yaşlı ve tecrübeli olan kişileri bilirkişi olarak çağırılmış ve sorunu bu şekilde çözdüğü anlaşılmaktadır. Kadı denetiminde hafif suçlar muhtesip tarafından uygulanmakta ve cezalandırılmakta, ağır sayılan suçlar, sadece kadı tarafından belirlenmiş ve uygulanmıştır.¹⁷ Osmanlı Devleti tarafından belirlenen iç ticaret vergilerinin toplandığı mukataaların zamanla piyasanın gelişmesine bağlı olarak büyümesi ve ticaret ağı içinde kademe kademe daha da genişlemesi ve bir coğrafyayı kapsamaması gibi, kadılıklar da bir anlamda Selçuklu'dan Osmanlı'ya geçiş evresinde iktidarı temsil eden ahi ahlakını ortaya koyarak, Osmanlı'nın merkez olmasına hizmet etmiş ve devlet de buna karşılık halka açık eğitim kurumu medreselilerden, yönetici sınıfa dâhil "askeri" ilmiye sınıfını, zaman içinde açtıkları kademeli medreseler ve terfi olmaya bağlı atamalarla oluşturmuş ve memurlaştırmıştır.¹⁸ Osmanlı Devleti'nin kadıları, öteki Müslüman rejimlerin kadılarından, kurumun iyiden iyiye örgütlendirilişiyle ayrılıyor; kendi yetki çevrelerinde, sancakların alt bölümü olan kazalar ya da kadılıklarda, bütün

¹⁵ Zekeriya Bülbül, *Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi*, Ankara: Nobel Yayıncılık, 2009 s.201

¹⁶ Metin Kunt ve öte. *Türkiye Tarihi 2 (Osmanlı Devleti 1300-1600)*, İstanbul, Cem Yayınevi, 2014, s.152-153

¹⁷ Metin Kunt ve öte. age. s.152-153

¹⁸ Kudret Emiroğlu, a.g.e s.42

kamu ya da özel işlerde şeriat kadar kanunun da uygulanışında, adaleti yalnız başlarına yerine getirmekle yükümlüdürler.¹⁹

Osmanlı kadılık teşkilatında ilk basamak mülâzemetir.²⁰ Yani kadı olmak isteyen bir aday öncelikle şeyhülislam, kazasker, müderris ve kadılara tanınan mülâzim kontenjanından istifade ederek adını ruznamçe defterlerine kaydettirirdi. Adayın bundan sonraki görevi ile ilgili bütün atama, tayin, azil işlemlerini bu defterler üzerinden yürütülürdü. Eğer bir aday bu defterde kayıtlı değilse veya tayini bu deftere işlenmemiş ise adına berat dahi düzenlenmiş olsa da göreve başlayamaz, hatta beratı hükümsüz sayılırdı.²¹ Kadıların maaşları genellikle timar ve ulufe olarak ödenmiştir. Maaşları kesin olarak belli olmayıp Fatih Sultan Mehmed döneminde kanunnamelerde, sicilden yedi, hüccetten otuz iki, sicil suretinden on iki ve miras taksiminden binde yirmi, bakire nikâhından otuz iki, dul nikâhından on beş veya on iki akçe alınması kanun olmuştur.²²

Klasik dönemde yargı görevinin yanında idari görevleri olan kadının atamasının yapılması, yani yerleşim yerinde mahkemelerin kurulması, o yerleşim bölgesinde kadının gelirini de belirlemiştir. Kadının gelirinin gördüğü davalardan aldığı harcırahlardan oluşması, kadının geçinebilmesi için açılan davaların, yargıya taşınan nizaların(anlaşmazlık) belirli bir ölçüğe ulaşmış olmasını gerektirir. Bir bölgede yaşanan anlaşmazlıkların, adli sorunların geleneksel yöntemlerle değil de kadı mahkemesinde çözülmesi bu bölgede merkez teşkilatının otoritesinin kadı tarafından sağlamlaşmasını ve bu bölgede Osmanlı Devleti'nin oluşturduğu toplumsal yapılanmayla

¹⁹ Robert Mantran, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2020 s.258 Çev. Server Tanilli

²⁰ İlmiye teşkilatı içerisinde bu sisteme başvurulması devletin sınırlarının genişlemesine bağlı olarak medrese sayısının artması ve bu medreselerin ihtiyaçlarından kaynaklanmıştır. İlmiye mesleği adayları stajları ve görev bekleme süreleri için kullanılan kavram aynı zamanda mesleki tecrübe kazanmaları ve aktarmalarını da sağlamıştır. Mehmet İpşirli, TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul 2020, C. 31, s.536

²¹ Ekrem Tak, “*Diplomatik Bilimi Bakımından XVI.-XVII. Yüzyıl Kadı Sicilleri ve Bu Sicillerin İhtiva Ettiği Belge Türlerinin Form Özellikleri ve Tanımlanması*” Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul 2009, Yüksek Öğretim Kurumları: Ulusal Tez Merkezi, (Tez No.249521), s.15

²² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, age. s.92

bütünleşmeye başladığını da göstermektedir.²³ Askerlikten yetişen dirlik sahipleri ve medreseden yetişen, devletin ayrı bir kurumunu temsil eden kadılar arasında işbirliği ve birbirlerinin düzgün çalışmasını sağlayan bazı durumlarda mevcuttur. Her sancak merkezine ve diğer kasabalara tayin edilen kadılar, Osmanlı kanunlarını ve şeriatı uygulamakla görevli olmuşlardır. Kanunlar devletin halk ile ilişkisini, halkın yükümlülüklerini belirlediği için kadılar da yönetime katılmışlardır. Özellikle ceza hukukunun uygulanmasında, dirlik sahibi, savaşçılar ve komutanlar suçluların yakalanmasında görevli iken bu suçlulara ceza vermek, para cezası alınacaksa miktarını belirlemek kadının kararına bırakılmıştır. Böylece askerlikten yetişen dirlik sahibi yöneticiler, medreseden yetişen ve ayrı bir devlet kurumunu temsil eden kadılar arasında iş birliği sağlanmıştır.²⁴ Osmanlı Devleti'nde görülen bu tarz iş birliklerinin amacı, etkili ve adil bir yönetim, halkın refah içerisinde hayatını sürdürebilmesi ve güvenliğin sağlanmasıdır.

İlke olarak yönetim sisteminde kadınların köy halkı ile ehl-i örf arasında tampon rolü üstlendikleri görülmüştür. Köy halkı askeri yöneticilere karşı olan şikâyetlerini de kadı mahkemesine getirebilmekteydi. Kadı tuttuğu raporları beylerbeyi ve sancakbeylerinden bağımsız doğrudan Divan-ı Hümayun'a iletmiştir. Böyle bir şikâyet merkezinin olması taşradaki hoşnutsuzlukların isyanlara dönüşmesini engellemekte önemli bir rol üstlenmiştir. Böylece taşra bölgesinin daha sakin ve düzenli olmasını sağlamıştır.²⁵

Kadınların görev süreleri ve teftişlerine bakıldığında, Osmanlı Devleti'nden önce kurulan Türk devletlerinde ve İslâm devletlerinde görev süreleri ile ilgili düzenlemelerin olmadığı görülmüştür. Osmanlı Devleti'nde ise zaman zaman kazaî ve idari şartlara göre değişen farklı uygulamalar görülmüştür. Bulundukları bölgede nitelikli kadınların olması görev yerlerini değiştirmeden uzun süre aynı bölgede kalmalarını sağlamıştır. Kadılar

²³ Kudret Emiroğlu a.g.e s.41

²⁴ Metin Kunt ve öte. *Türkiye Tarihi 2 (Osmanlı Devleti 1300-1600)*, İstanbul, Cem Yayınevi, 2014, s.63

²⁵ Metin Kunt ve öte. a.g.e. s.165

verdikleri adaletsiz ve yanlış hükümlerde, şikâyet ve yolsuzluklar söz konusu olduğunda teftiş edilmekte ve yargılanmışlardır. Görev ihmali ve kusur kadılıktan azl sebebi olmuştur.²⁶

1.3 Nâib

Nâib, Türk ve İslam devletlerinin adli teşkilatında önemli bir yere sahip olduğu gibi Osmanlı Devleti'nde de idari ve adli yargıda önemli bir yere sahip olmuştur. “Kadı vekili, bir kazayı arpalık suretiyle deruhte etmiş olan”²⁷ nâiblik birinin yerine görevi üstlenmektir. Kadılar tarafından tayin edilmişler ve kazasker tarafından onaylanarak görevlerine başlamışlardır.²⁸ İslam'ın ilk yıllarından itibaren uygulanmaya başlamıştır ve özellikle valiliğe getirilen bazı kişilerin çeşitli sebeplerle görev yerlerine bizzat gitmeyip yerlerine nâib göndermişlerdir. Emeviler, Abbasiler ve Selçuklu çeşitli devlet teşkilatı kademelerinde nâib bulundurmuşlardır.²⁹ Osmanlı Devleti yargı teşkilatı, kendinden önceki İslam devletlerinin yargı teşkilatlarına benzerlik göstermekle birlikte çağının şartlarına göre gelişmiş ve farklılık arz etmiştir. Özellikle Abbasi ve Selçuklu devletlerinin adli yapısı ile benzerlik gösteren Osmanlı yargı teşkilatı, kadıların görev almış olduğu şeriye mahkemelerinin ön plana çıkması ile diğer devletlerden ayrılmıştır.³⁰ Divan-ı Hümayun, vezir divanları, kazasker divanları, paşa divanları gibi çeşitli kazaî merciiler bulunmakla birlikte hukuki uyumsuzluklar esas olarak şeriye mahkemelerinde çözülmüştür. Şeriye mahkemelerinde kadılar yargı görevlerini icra ederken nâib, şühüd'ül hal, kasam, kâtip gibi çok sayıda yardımcısı bulunmuştur. Bunlar arasında en çok öne çıkan görevli ise nâib olmuştur.³¹

Nâiblik vazifesi iki türlü tevcih edilirdi. Birincisi emanet yolu ile verilen nâibliktir. Emanet yolu ile göreve gelen nâibler mahkeme gelirlerinin dörtte

²⁶ Ekrem Tak, age, s.28-31

²⁷ Şemseddin Sami *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul: Çağrı Yayınları s.1453. Burada geçen “deruhde” kelimesi aynı sözlükte “üstüne alma” üstlenme olarak açıklanmıştır.

²⁸ Betül Kayar, “Osmanlı Yargı Teşkilatından Naib” Yıldırım Beyazıd Hukuk Dergisi 2020 S.5 s.191

²⁹ Casim Avcı, “Naib” TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul 2006, C.32, s.311-312

³⁰ Betül Kayar, “Osmanlı Yargı Teşkilatında Nâib” Yıldırım Beyazıd Hukuk Dergisi 2020, S.5, s191

³¹ Betül Kayar, age. s191

ya da beşte biri ücret alarak çalışırlardı. Nâiblere vazife tevcihinin diğer yolu ise iltizam yolu ile verilmesidir. İltizam yolu ile göreve gelen nâibler, atandıkları kazanın büyüklüğüne göre vazifenin asıl sahibi kadıya şehriye³² adı altında belli miktar para verirlerdi. Daha sonra mahkeme gelirlerini toplayarak mahkeme masraflarını düşerler ve kalanı ile geçimlerini sağlardı.³³ Her kaza bölgesi belli sayıda nahiyelere ayrılmıştır. Bu nahiyelerde kadı, kendisine vekâlet eden naibleri tayin etmiştir. Nâib kendi nahiye merkezinde oturacak ve kendisine başvuran davacıların davasını şeriata ve kanuna göre çözecektir. Bazı durumlarda kadılar yerlerini terk edebilmişlerdir.³⁴

1. Padişaha ait hizmetler için ferman gönderilir, asıl kadı yerinde değildir veya kadının bizzat gitmesini önleyen bir özü vardır, o zaman yerine nâib gider.

2. Reaya kendi aralarında bir hususu çözmek için nâibi kendisi çağırabilirler. Bir kimse vefat edip vârisleri küçük yaşta olur; bu yetimlerin miras hisselerini korumak üzere nâib mirası bölmeye gidebilir.

3. Üç ayda bir voyvodalarıyla birlikte kadıların devre çıkması gerektiği zaman, kadı yerine nâib gönderebilir. Ancak nâib voyvodalarla sadece kendi nahyesinde dolaşabilir ve sonra gelip kendi mahkemesinde oturacaktır.

Naibler, görevlerinin maiyetlerine göre Kaza Naibleri, Kadı Naibleri, Mevali Naibleri, Bab Naibleri, Ayak Naibleri olarak ayrılmaktaydı. Bu nâibler yaptıkları işlere ve bulundukları kaza, sancak ve eyaletlere göre adlandırılmıştır. Görev yerine giden veya gidemeyen kadıların yardımcıları ve onlar adına hizmet görmüşlerdir.³⁵ Genellikle nâibler, kadıların vekilleri sıfatıyla vazife görürler ve hasılatı kendi aralarında sözleşme esasına göre paylaşırlardı. Kendisine naiblik hakkında asili tarafından verilen bir belgeyi

³² Şemseddin Sami, *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul: Çağrı Yayınları, s.791. Ayda bir olan, ayda bir neşr olunan, aylık.

³³ Ekrem Tak, “*Diplomatik Bilimi Bakımından XVI.-XVII. Yüzyıl Kadı Sicilleri ve Bu Sicillerin İhtiva Ettiği Belge Türlerinin Form Özellikleri ve Tanımlanması*” Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul 2009, Yüksek Öğretim Kurumları: Ulusal Tez Merkezi, (Tez No.249521), s.39

³⁴ Halil İncelik, *Osmanlı'da Hukuk, Devlet ve Adalet*, s.142

³⁵ Zekeriya Bülbül, age. s.204

o bölgenin kadıaskeri tasdik ederdi. Nâiblikler genelde dörtte bir veya beşte bir hisse almak veya bir para karşılığı iltizama verilme usulü ile satılırdı. İltizam bedeli aylık olarak taksitlerle ödenir ve buna da *şehriye* denilirdi.³⁶ Osmanlı Devleti, kadı ve naiblerin hangi işlemlerden ne kadar ücret alacağını kanunnameler ile düzenlemiştir. Alınan ücretler, icra edilen işleme veya bakılan davaya göre nikâh, ıtak, talak, sicil, hüccet, mürasele gibi isimlerle anılmıştır. Kanunnamelerde ücreti kadı ile paylaşımına tâbi tutulan nâib, kadının yardımcısı statüsünde olmalıdır. Kadı yerine atanan nâibler ise kadı için belirlenmiş olan ücretleri kendi adlarına ve hesaplarına tahsil etmiştir.³⁷

Kadı tarafından yetiştirilemeyen bazı işler de nâib tarafından yapılırdı. İstanbul'un bazı bölgelerinde birer nâib bulunduran kadı, ticari işleri, fırınları, şehre girip çıkan eşyanın kontrolü gibi görevleri naibe devretmiştir. Naiblerin ihtiyaca yeterli olması, halkın uzak yerlere giderek müşküle uğramaması için 1556 tarihli bir fermanla, lüzum görüldüğü yerlerde mahkeme açarak, naip bulundurması için İstanbul kadısına yetki verilmiştir.³⁸ Geniş bir bölgede bütün davalara bakamayan kadının nâibleri vardır ve nâib mahkemesinin bölgesi için kullanılan nahiye buradan kalmaz. Nâibler, genelde mahalli medreselerin icazetlileri arasından çıkarsa da büyük merkezlerde durum farklılık göstermektedir. Örneğin İstanbul kadısına bağlı nahiyeden birindeki nâib mevleviyet payeli olabilir.³⁹ Evliye Çelebi'ye göre XVII. yüzyılda Eyüp, Galata ve Üsküdar kazalarına bağlı nahiyelerde çok sayıda nâib görev yapmaktaydı ve bunlar oldukça yüksek yevmiyeler almışlardır.⁴⁰

XVIII. yüzyılda İstanbul'da naiblerin sayısı yirmi beş kadardı. Başta İstanbul kadısının başyardımcısı olan Bab Mahkemesi nâibi olmak üzere İstanbul kadılığına bağlı mahkeme nâibleri olmuştur.⁴¹ Bu kişiler kadı adına işleri yürütürler ve hüküm verirlerdi. İstanbul'da naibli mahkemelerin en mühim olanı Mahmud Paşa mahkemesi olup ondan sonra Davud Paşa, Ahi

³⁶ Refik Gür age. s.69

³⁷ Betül Kayar, age. s.214-215

³⁸ Refik Gür, a.g.e s.106-107

³⁹ İlber Ortaylı "Kadı" age. s.73

⁴⁰ Mehmet İpşirli, "Naib" TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul.2006 C.32, s.312

⁴¹ Mehmet İpşirli, age. s.312

Çelebi ve Balat⁴² semtleri naiblikleri gelirdi. Bunlardan başka şer'e ve kanuna aykırı hareket edenleri men ile ceza veren *ayak naibi*, es'ari yani halkın aldığı eşyanın fiyatlarını tayin ve kontrolü ve aralarındaki davaları hal ile hüküm veren *çardak naibi*, mumcu esnafının işlerine bakan *mum naibi*, İstanbul Yağkapanı'nda bulunarak sade yağı ve zeytin yağına bağlı işleri ve tüccarlar ile esnaf arasındaki ihtilaflı davalara bakan *yağ naibi*, Unkapanı dairesinde bulunan *un naibi*, herhangi bir şikayet üzerine davalara bakan *keşif naibi*, avarız isimli vergiyi toplamakla görevli *avarız naibi*, İstanbul'un ihtiyacına göre pastırmalık hayvanların alınıp satılmasına ve pastırma fiyatlarının tesbiti ile bu konudaki dava ve anlaşmazlıklara da bakan *pastırma naibi* İstanbul kadısının vekili sıfatındaydılar.⁴³

Naibler genelde süresiz olarak tayin edilirdi, fakat belli süreler içerisinde görev değişiklikleri yapılmış ve istisna olarak yirmi beş otuz yıl aynı yerde nâiblik görevinde bulunanlar olmuştur. Naibler kendisini göreve getiren kadı tarafından resmen görevden alınmadığı gibi naibi olduğu kadının azli ve hükmüyle de görevleri sona ermezdi.⁴⁴ 1689 tarihinden sonra naiblik müessesesi bozulmuş, çoğu ehliyetsiz ve cahil naipler kendilerinin ödeyecekleri şehriyeyi fazlasıyla çıkarmak için haklıyı haksız, haksızı haklı çıkararak para karşılığı verdikleri hükümlerle çeşitli haksızlıklarda bulundukları da olmuştur.⁴⁵ Naibler, yetersizlikleri, bilgisizlikleri, bir yolsuzluğa karışmaları, ehl-i örf ile iş birliği yapmaları gibi sebeplerle azledilirlerdi. Görevini kötüye kullananlarla ilgili şikâyetler Divan-ı Hümayun'a bildirilmiş ve bu konu ile bizzat kazasker ilgilenmiştir.⁴⁶ Bazen de ağa ve zorba sınıfından korkarak veya anlaşılarak vazifelerini kötüye kullanırlardı. III. Selim zamanında konulan kanun ile işten çıkarılmış mevali tarafından naipliklerin kaldırılacağından, fazlaya satılmaması, aşçı, kaftan

⁴² 1090 Hicri Balat Mahkemesinde şer'i şerife uygun olmayan nikah dolayısıyla Balat mahkemesinin kapatılması hakkında ferman çıkmış ve mahkemelerde namuskâr, dindar, perhizkâr naiplerin bulunması İstanbul kadılığına emrolunduğu belirtilmiştir. Uzunçarşılı, age. s.145

⁴³ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, a.g.e s.145-146

⁴⁴ Mehmet İpşirli, "Naib" age. s.312

⁴⁵ Refik Gür, age. s.69

⁴⁶ Mehmet İpşirli, "Naib" age. s.312

ağası ve hizmetkâr gibi kişilerin bu işe girmemeleri istenilmiş ancak kadınları ıslah etmemiştir.⁴⁷ Osmanlı Devleti'nde nâib atamaları kadın tarafından yapıldığı gibi azilleri de yine kadın tarafından yapılmıştır.

Tanzimat döneminde nâiblerle ilgili yenilikler yapılmıştır. Bu bağlamda 1838 tarihli Tarık-i İlmiye Dair Ceza Kanunnamesi'nde kadılık mesleğini yapanlar ve bu mesleğe yeni adım atacak olanlar için sınav getirilmiştir. Ancak üç ay sonra söz konusu sınavın yalnızca mesleğe yeni başlayacaklar için uygulanacağına dair Ceza Kanunnamesi'nde bir Zeyl çıkarılmıştır. Yine bu dönemde daha nitelikli nâibler yetiştirmek amacıyla 1855 yılında Muallimhane-i Nüvvab adlı bir mektep kurulmuştur. Öğrenci sayısı, öğrenim süresi, ders programında çeşitli tarihlerde değişiklikler yapılan söz konusu mektebin adı daha sonra Mekteb-i Nüvvab, Mekteb-i Kuzat ve Medresetü'l-Kudat şeklinde değiştirilmiştir.⁴⁸

Osmanlı mahkemeleri için kadın ve nâib yetiştirmek üzere Şeyhülislam Meşrepzâde Ârif Efendi'nin meşihatında 1854 yılında Muallimhâne-i Nüvvâb adıyla bir mektep açılmış, burası 1885'te Mekteb-i Kudât, bir yıl sonra da Medresetü'l-kudat adını almıştır. Cumhuriyet döneminde şer'i mahkemelerin kaldırılmasıyla nâiblik kurumu da sona ermiştir.⁴⁹

Osmanlı Devleti adli teşkilatında önemli bir yere sahip olan naiblik kurumu, görev yaptıkları yörelerden atanmaları, yeterli donanımına sahip olmamalarına rağmen ulema çocukları arasından atanmaları, bazen çıkar amaçlı bazen korku sebebiyle zulme ortak olmaları, çıkar amaçlı kanuna aykırı hareket etmeleri, çoğunlukla kendi yerlerine nâib atamaları, naibliğin iltizam usulü ile satılması gibi sebeplerle yozlaşmıştır.⁵⁰ Naiblik makamı yozlaşmaya başlayınca adli teşkilatta kadının önemli bir yardımcısı olmaktan çıkmış, adli işlerin yürütülmesini zorlaştırmış, adaletin sağlanmasını zorlaştırmıştır. Usulüne uygun yönetilmeyen naiblik, adli teşkilattaki önemini de zamanla kaybetmiştir.

⁴⁷ Refik Gür, age. s.69

⁴⁸ İlhami Yurdakul, "Mekteb-i Nüvvab" Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Ankara: 2019 C.Ek-2 s.240-241

⁴⁹ Mehmet İpşirli, "Naib" age. s.313

⁵⁰ Betül Kayar, age. s.229

1.4 Meşihat Arşivi Ulema Sicilleri Belgelerinin Tasnifinde Naiblik

İstanbul Müftülüğü'ne bağlı bulunan Şer'îye Sicilleri Arşivi'nde on bine yakın şer'îye sicilinin yanı sıra Anadolu ve Rumeli kazaskerliği ile Nakibüleşraflık'a ait defterler, Meşihat Arşivi'nde ise 5.300 civarında defter ve on binlerce belge bulunmaktadır. Tarihi açıdan büyük ehemmiyete sahip olan Şer'îye Sicilleri Arşivi'nde muhafaza edilen bu çalışmanın konusu olan ulema sicil (sicil-i ahvâl) dosyalarının sayısı 6.382'dir. Sicil-i Ahvâl Müdüriyeti'ne ait olan bu dosyalar şeyhülislâm, kazasker, müftü, müderris, kadı, nâib, dersiam ve mahkeme kâtipleri gibi ilmiye sınıfına mensup pek çok şahsın personel bilgilerini ihtiva etmektedir. Bu dosyalarda yer alan bilgilere dayanılarak oluşturulan tercüme-i hal hülâsaları ise yine burada muhafaza edilmekte olan ulema sicil defterlerine kaydedilmiştir.⁵¹ Osmanlı mahkeme arşivlerinde dava zabıtları, mukavele, senet, satış, vakfiye kayıtları, vekâlet, kefalet, vesâyet, âzatlık belgesi, borçlanma, tereke ve taksim senetleri, günlük narh listeleri, esnaf teftişiyle ilgili kayıtların tutulduğu defterler, ayrıca ferman, berat, ruûs, tezkire kayıtlarının yer aldığı siciller bulunurdu. Bunlara genel olarak kadı sicilleri veya şer'îyye sicilleri denilirdi.⁵² Ancak bu gibi kayıtlar pek çok yerde tek bir sicil defterinde yer alırdı. Edirne, Bursa gibi şehirlerde ihtisaslaşmış bir ayırım vardı. Kadıların çeşitli davalar yahut talepler karşılığı verdikleri, altta kendi imzalarını veya herhangi bir durumun, davanın tesbitini ihtiva ediyorsa şahitlerin imzalarını taşıyan belgeler özelliklerine göre i'lâm, hüccet, mâruz, sicil vb. adlarla anılırdı. Kadıların defterleri ve evrakı kaybetmesi yahut tahrifi cezayı gerektirirdi. Göreve yeni gelen bir kadı önceki kadıdan evrakı, defterleri talep eder, iki emin tayin

⁵¹ Hümeysra Zerdecî, *Osmanlı Ulema Biyografilerinin Arşiv Kaynakları*, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2008, s.11

⁵² İlber Ortaylı "Kadı" age. s.73

ederek onların önünde bunları gözden geçirirdi. Mahkeme sicilleri aynı zamanda şehrin ticarî kayıtları, noterlik arşivi özelliğindeydi.⁵³

1800’li yıllarda oluşmaya başlayan bu dosyaların bir kısmının çeşitli sebeplerle günümüze ulaşmadıkları anlaşılmaktadır. Bugün Şer’iye Sicilleri Arşivi’nde bulunan ulema sicil dosyaları birden başlanılarak müteselsil olarak sıralanmış ve daha sonraki bir tarihte tekrar dosyalar içerisine konularak kutulara yerleştirilmiştir.⁵⁴ Ancak bazı numaralar eksik -veya yerinde yok- iken bazı numaralarda birden fazla dosyaya verilmiştir. Bu sebeple mevcut son dosyanın numarası 5.692’dir. Arşivde bulunan dosyaların 144’ü boştur, yani dosya içerisinde hiçbir evrak bulunmamaktadır. 1000 dosyanın içerisinde ise tercüme-i hal varakalarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Ancak bu dosyalar tamamen boş olmayıp içlerinde başka herhangi bir evrak bulunduğundan bazen, dosya üzerinden veya dosya içerisindeki belgelerden faydalanılarak, doğum yeri, tarihi veya baba adı gibi bilgilerin tespiti mümkün olmaktadır.⁵⁵ Mevcut dosyalar içerisinde en fazla dosyanın ait olduğu meslek grubu nâiblerdir. Toplam 1.286 dosyanın çeşitli bölgelerde görev yapan nâiblere ait olduğu görülmektedir. Nâiblere ait dosyaları müftülere ait dosyalar takip etmektedir.⁵⁶

Varakaların hepsinde cevaplanması istenilen toplam beş soru sorulmuştur. *İlk soruda* tercüme-i hal sahibinin isim ve şöhreti ile babası hakkında bilgi istenilmekte; *ikinci soruda* doğum tarihi ve yeri; *üçüncü soruda* aldığı eğitim ve bildiği lisanlar ile bir eseri olup olmadığı, bir imtiyazının bulunup bulunmadığı; *dördüncü soruda* devlet hizmetine hangi tarihte girdiği, sırasıyla hangi memuriyetlerde bulunduğu ve her birinde ne kadar maaş veya harcırah aldığı, rütbe ve nişanları; *son soruda* ise, devlet hizmetine girişinden tercüme-i hal tarihine kadar arada infisali olup olmadığı ve ayrıntıları sorulmaktadır.⁵⁷

⁵³ İlber Ortaylı, age. s.73

⁵⁴ Hümeysra Zerdecî, age. s.21

⁵⁵ Hümeysra Zerdecî age 21

⁵⁶ Hümeysra Zerdecî, s. 20-22

⁵⁷ Hümeysra Zerdecî age. s. 39

Şer'iyye Sicilleri Arşivi'nde "ulema sicil dosyaları" dışında ulemaya ait yedi adet 'ulema sicil defteri' bulunmaktadır. 30 × 44 cm ebatındaki bu defterlerin baş taraflarında isim fihristleri bulunmaktadır. Ulema biyografileri bu defterlerde yer almakta ve bu defterlerin her bir cildinde şer'iyye memurlarından ayrı bir grup yer almaktadır.⁵⁸ Buna göre:

1. Defter – Nüvvab (318 adet)
2. Defter -Müftü ve Müderrisler (443 adet)
3. Defter- Kadı ve Müftüler (363 adet)
4. Defter- Dersiâmlar (430 adet)
5. Defter- Nâibler ve Mahkeme-i Şer'iyeye Kâtipleri (359 adet)
6. Defter- Mahkeme-i Şer'iyeye Kâtipleri (294 adet)
7. Defter- Bâb-ı Meşihat Merkez Memurları ve Müderrisler (215 adet defter bulunmaktadır).⁵⁹

Üzerlerinde veya içlerinde hangi tarihte düzenlendiklerine dair not bulunmayan defterlerin içeriğinde; sayfa başında isim ve lakapları, sonrasında baba adı, doğum yeri, doğum tarihi, eğitim ve memuriyetlerin yer aldığı biyografik bilgiler mevcuttur.⁶⁰ Sicil-i Ahval Defterleri'nde tercüme-i hal sahiplerinin ismi, mahlası veya künyesi, babası memur ise memuriyetinin rütbesi, bilinen bir kişi ise hangi sülaleye mensup olduğu, göreve başladığı tarih, eğitim, liyakat ve ehliyet dereceleri, var ise azil, tayin ve muhakemeleri, gayr-ı müslim halktan ise milliyeti kaydedilmiştir. Ayrıca vefatına ve emekliliğine dair bilgiler eklenmiş bu defterler alfabetik veya numara sırasına göre değil memuriyete göre düzenlenmiştir. Bazı şahısların biyografilerinde dosya numaraları belirtilmiştir ancak Şer'iyeye Sicilleri Arşivi'nde dosyaların tamamı bugün mevcut olmadığından her dosyaya ulaşmak mümkün olmamıştır.⁶¹

1914'te hazırlanan "Sicil-i Ahval-i Memurîn Nizamnamesi'ne göre basılan dört sayfalık tercüme-i hal evrakının son sayfasında bu nizamnamenin

⁵⁸ H. Zerdecî age. s.40

⁵⁹ H. Zerdecî age. s. 41

⁶⁰ H. Zerdecî s.40

⁶¹ H. Zerdecî age. s.41

bazı maddeleri bulunmaktadır. Ayrıca tercüme-i hal evrakı ile teslim edilmesi gereken evraklar da belirtilmiştir. Bunlar arasında tezkire-i Osmaniye; mezuniyet ruusu, icazetname, şehadetname, tasdikname, ehliyetname vs.; imtiyaz ve ihtira ferman ve beratları, matbu eserlerin birer nüshası; rütbe ve ruus berat ve nişanları, taht-ı muhakemeye alınmış olanlar için gerekli hükümleri içeren ilâmat gibi belgeler de sayılmıştır.⁶² Sicill-i Ahval dosya ve defterleri, biyografik açıdan büyük önem taşımaları ve dönemin bürokratik ve sosyolojik yapısının ortaya çıkarılmasında kaynaklık yapmakta önemli olmasına rağmen, sıklıkla kullanılmadıkları görülmektedir. Bunun sebebinin bu evrak gruplarının varlığının yeterince bilinmediği ve dosya kullanımında ve istenilen kişilere ulaşmada karşılaşılan güçlükler etkili olmuştur.⁶³

Özellikle incelenmesi hususunda eksikliklerin olduğu düşünülen nâiblik ile ilgili ulema sicilleri kaynak olarak kullanılabilir, taşra teşkilatının işleyişi hakkında detaylı bilgilerin bu kayıtlarda olabileceği konusunda yapılan çalışmalarla ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Böylece son devir Osmanlı hukuk kadrosunun taşra ayağındaki kadroların ve onların seviyelerinin belirlenmesi adına birinci elden belgelerle araştırılmış ve incelenmiştir.

⁶² Hümevra Zerdecî age. s.23-24

⁶³ H.Zerdecî age. s. 47

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MEHMED BAHAEDDİN EFENDİ

1.1 Hayatı

Hız. Ömer'in sülâlesinden, müellif İzzeddin bin Cemmae'nin evladından, Mescid-i Aksâ hatibi ve Sahratullahi'l-Müşerrefe'nin birinci imamı, ulemadan Abdülkerim Efendi'nin oğlu olup h. (1857) tarihinde Kudüs'te doğmuştur. Sıbyan mektebi ile ilköğrenimini Kudüs'te bitirip İstanbul'a gelmiştir. Fatih Camii'nde okuyup icazet almıştır.⁶⁴

Mehmed Bahaeddin Efendi 1876 senesinde İstanbul Bab Mahkemesi Kalemi'ne bağılı, 1878 senesinde fetvahaneye kaydolmuş ve 1884 senesinde dördüncü sınıftan başlayarak birçok yerde hizmet etmiş ve 1893 yılında terfi alarak üçüncü sınıfa yükselmiştir. 15 Mart 1883 senesinde Mısırata (Trablusgarp vilayeti)'da görev almış ve burada maaş olarak bin beş yüz gurus almıştır. 19 Ağustos 1883 senesinde istifa ederek buradaki görevi sona ermiştir. 1884 senesinde Kalamon namı diğer Duma'da 1 Aralık sene 1883 yılında görev almış ve maaşı hasılat olarak ödenmiştir. 3 Haziran 1886 yılında buradaki görevi sona ermiştir. 17 Temmuz 1886 senesinde Mercuiyûn (Beyrut'a bağılı kaza)'da bin iki yüz elli gurus maaş ile görev almış ve Şam eyaletine naklinin gerçekleşmesiyle 22 Temmuz 1887'de buradaki görevi

⁶⁴ Sadık Albayrak, *Son Devir Osmanlı Uleması (İlmiye Ricalinin Teracim-i Ahvali)*, İstanbul: İBB Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, 1996, C.3, s. 46-47

sona ermiştir. 1887 yılında Bikaülaziz bölgesinde bin iki yüz elli gurus maaş ile göreve başlamış ve 13 Temmuz 1889 senesinde buradaki görevi de son ermiştir.⁶⁵

21 Nisan 1890 senesinde Akka'da bin yedi yüz elli gurus maaş ile buradaki görevi devam etmiş ve 30 Mart 1892 senesinde buradaki görevi de sona ermiştir. Bu sırada kendisiyle ilgili verilen bir şikâyet mazbatasının içeriğinde, tayin ettiği üç nahiye naibinden haberleşme harcı aldığı ve bunu birçok insanın önünde yaptığı, yetiş mecdidi aldığı belirtilmiştir ve bu konuyla ilgili bilgi istenmiştir. Bunun sonucunda vilayetten gelen tekzip metniyle söylenenlerin yalan olduğu aksine görevini hakkıyla yaptığını ve olağanüstü bir gayret ile çalıştığını da heyet-i askeriyeden 4 Nisan 1892 yılında gönderilen bir mazbata ile onaylanmıştır.⁶⁶

7 Nisan 1893 senesinde bin iki yüz elli gurus maaş ile Cisri Mustafapaşa'da görev almış ve 21 Ocak 1895 senesinde buradaki görevi de sona ermiştir. Karye-i askeriye karargâhında inşası devam eden cami ve Kurt köyündeki karakolhanenin inşaatının tamamlanması ve masrafları için yardım etmiş ayrıca yardımlar için teşvik ve isteklendirmelerde bulunmuş ve toplanan yardımdan dolayı kendisi Urla valisinin takdirini kazanmıştır. (6 Şubat 1894)⁶⁷

20 Mayıs 1895 senesinde Nevrokop'ta bin iki yüz elli gurus maaş almış sonrasında bu maaş bin yüz yirmi beş gurus a düşürülmüştür. Nevrokop'ta inşa edilen kız mektebine kendisi ve buradaki ahali, Mençik Medresesi ve Karye Cami ahali tarafından, masraflarının karşılandığı da anlaşılmıştır. 27 Nisan 1897 senesine buradaki görevi sona ermiştir.⁶⁸

8 Eylül 1897 senesinde Margiliç (Yanya vilayeti)'te bin yüz yirmi beş gurus maaş ile görev almış ve 27 Mart 1899 senesinde buradaki görevi sona ermiştir. 10 Temmuz 1899'da Çeşme'de görevlendirilmiş ve bin üç yüz elli

⁶⁵ Meşihat Arşivi MŞH SAİD Dosya:1175

⁶⁶ Meşihat Arşivi MŞH SAİD: 108/17, Dosya:1175

⁶⁷ Meşihat Arşivi MŞH SAİD :108/17, Dosya:1175

⁶⁸ Meşihat Arşivi MŞH SAİD :108/17, Dosya:1175

guruş maaş almıştır. 1901 senesinde buradaki görevi bitmiş ve 28 Kasım 1901 senesinde üçüncü sınıfa terfi etmiştir. ⁶⁹

1 Ocak 1903 senesinde Molova (Midilli'ye bağlı)'da bin yüz yirmi beş guruş maaş ile görev yaparken 16 Mayıs 1904 senesinde terfi etmesi ve yer değiştirme sırasının gelmesiyle kendisi talepte bulunmuş ve 1 Mayıs 1904 senesinde buradaki görevinden azledilmiş ve Mersin niyabına tayin edilmiştir. Mersin'de iki bin yüz elli guruş maaş ile görev almış ve kendisinin yapmış olduğu zorbalıklardan dolayı 1905 yılında azline karar verilmiştir.

14 Mayıs 1906 senesinde Develü (Kayseri) kazasında bin seksen guruş maaş ile göreve başlamıştır. 22 Nisan 1908 senesinde buradaki görevi esnasında azaları olan Ömer ve Agop Efendiler ile kalkıştıkları kanunla kararlaştırılmış durumlardan kaynaklı kendilerine bir aylık maaş kesme cezası verilmiş ve Tekfur Dağı niyabetine tayin edileceği Adliye Nezareti tarafından bildirilmiştir. Görevden kesin olarak alınması için net bir karar alınmamıştır. 15 Eylül 1908 senesinde Tekfurdağı niyabetine tayin edilmiş ve burada iki bin guruş maaş almıştır. 23 Temmuz 1909 senesinde görevden azledilmiştir. Azledilmesinin sebebi ise Andon adında birinin otelinde geceleme ve bu otelin alt katında bir meyhanenin bulunduğu ve bu durumun Müslüman ahaliye ağır gelmesi öne sürülmüş ayrıca huy olarak sert, kaba bir kişiliğe sahip olmasının da halkın şikâyetinde mecbur kaldıkları anlaşılmıştır. 9 Kasım 1908- 14 Şubat 1910'da Şile'de bin iki yüz elli guruş maaş ile görev almış, 25 Ağustos 1910- 7 Aralık 1911 senesinde iki bin beşyüz guruş maaş ile Drama'da görev almış ve son görev yeri olan Kırkkilise'ye 7 Aralık 1911 senesinde tayin olunmuştur. Kırkkilise'de iki bin beş yüz guruş maaş almış ve 2 Ağustos 1912 yılında görevi sona ermiştir. Kırkkilise'de görev yaptığı süre zarfında görevinin uzatılması için valilik tarafından özel talep, üçüncü kolordu komutanlığınca yazılmış tahrirat, müftü ve belediye reisi tarafından birkaç dilekçe yazılmıştır. ⁷⁰

Mehmed Bahaeddin Efendi ile ilgi yapılan şikâyetlerin, suçlamaların temize çıktığı belgelerde yapılan inceemelerle anlaşılmıştır. Drama ve

⁶⁹ Meşihat Arşivi MŞH SAİD: 108/17, Dosya:1175

⁷⁰ Meşihat Arşivi MŞH SAİD: 108/17, Dosya:1175

Merciyun kazalarındaki suçlamalarla ilgili suçlamaların asılsız olduğu ve temize çıktığına dair mazbata verilmiştir. Bikaülaziz'de kendisine güzel hizmetlerinden dolayı rütbe terfisi verildiğine dair mazbata verilmiştir. Akka topçu heyeti tarafından güzel hizmetlerinden bahsedilen mazbata bildirilmiştir. Nizamiye dördüncü kumandanlığı tarafından Kurt karyesindeki cami inşasına dair teşvikleri ve yardımları dolayısıyla takdirname verilmiştir.⁷¹ Edirne valisi tarafından Kurt karyesindeki karakolhane ve cami inşasında yaptığı hizmetler sonucunda kendisine takdirname vermiştir. Mustafapaşa'daki hizmetleri sonucunda takdir olarak dördüncü mecdi nişanı hümayun-ı verilmesine dair beratlar olduğu anlaşılmıştır. Nevrekop idare meclisi tarafından mektep, cami, köprü yapımında maddi manevi hizmetleri olduğuna dair mazbata bildirilmiştir. Çeşme kazası meclis idaresi tarafından güzel hizmetleri olduğu ve suçlamaların asılsız olduğuna dair tutanak tutulmuş ayrıca genel anlamda bir memnuniyet sağladığı da tutanaklarda belirtilmiştir. Kırkkilise meclisi idaresi tarafından suçsuz olduğuna ve genel anlamda bir memnuniyet sağlandığı da tutanaklarda belirtilmiştir. Ayrıca kendisine 2 Ağustos 1912 tarihinden itibaren sekiz yüz otuz üç gurus işten çıkarılma maaşı verildiği ve kişisel ödeneklerin yapıldığı da anlaşılmıştır. Mehmed Bahaeddin Efendi 31 Ağustos 1919 senesinde vefat etmiştir.⁷²

Mehmed Bahaeddin Efendi Teşrinisâni 1292'de (1876) İstanbul Bâb Mahkemesi'ne girmiş ve Mart 1878 (1294) Fetvâhâne Pusula Odasına nakledilmiştir. Mart 1292'de (1883) Trablusgarp vilayetine bağlı Misurata kazası niyabetine tayin edilmiştir. Altı ay sonra istifa etmiş aynı yıl içinde Suriye vilayetine bağlı bulunan Cebel-i Kelmun, diğer adı ile Domuz kazası niyabetine tayin olmuştur. Mayıs 1886'da ayrılıp Fetvâhâne'deki Pusula Odası'ndaki vazifesine dönmüş, Temmuz 1886'da bir yıl için Merciiyyûn kazası niyabetine gönderilmiştir. Temmuz 1887'ten Haziran 1889'a kadar

⁷¹ Meşihat Arşivi MŞH SAİD: 108/17, Dosya:1175

⁷² Meşihat Arşivi MŞH SAİD: 108/17, Dosya:1175

Bika'u'l-Azîz⁷³ niyabetinde bulunmuş ve dönüşünde Fetvâhâne müsevvidi olmuştur. Nisan 1890'dan Mart 1892'ye kadar Akkâ, Mart 1893'ten Ocak 1895'e kadar Cısr-Mustafa-paşa⁷⁴, Mayıs 1895'ten Şubat 1897'ye kadar Nevrokop, Eylül 1897'den Nisan 1899'a kadar Margiliç⁷⁵, Haziran 1899'dan Haziran 1901'e kadar Çeşme, Aralık 1902'den Mayıs 1904'e kadar Mulva, Ocak 1905'ten Nisan 1905'e kadar Mersin, Mayıs 1906'dan Şubat 1909'a kadar Develi, Eylül 1908'den, Temmuz 1909'a kadar Tekirdağ, Ekim 1909'dan Ocak 1910'a kadar Şile, Ağustos 1910'dan Mayıs 1911'e kadar Drama ve Kasım 1911'den Temmuz 1911\1912'ye kadar Kırkkilise (Kırklareli) niyabetinde bulunmuştur.⁷⁶

Kırkkilise niyabetinden sonra işten çıkarılmıştır. Yalnız bu arada Mayıs 1913'te Lapseki'de bulunan Arazi-i Emîriyye'nin bir kısmını Gelibolu Mevlevîhânesi şeyhinin zimmetine geçirdiği iddiasından dolayı, a'sar, orman ve tapu hasılatından hazineye ait birçok mahsulü almak için Lapseki'ye bir heyet gönderilmesi uygun bulunmuş ve buraya gitmesi istenmiştir. Ödeneğin diğer mülkî memurlar kadar olmamasından ve maliye'nin de Şer'iyye memurlarına fazla ödenek ayıramayacağını bildirmesi üzerine buraya gitmediği dosyasından anlaşılmaktadır. Kırkkilise'den ayrıldıktan sonra (yani Temmuz 1912) hizmette bulunmamış ve 31 Ağustos 1919 tarihinde vefat etmiştir. *Beyanü'l-Hak'ta*, medreselere hücum edenlere karşı bir yazısı vardır.⁷⁷

⁷³ Bikaülaziz: Selahaddin Eyyubi'nin oğlu Melik Aziz'e nisbetle Suriye-Şam bölgesine verilen isim. Bknz: Tahir Sezen *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü*. s.120

⁷⁴ Cısrî Mustafapaşa: Edirne'ye bağlı bulunan vilayet.Çirmen. Bknz: Tahir Sezen age., s.187

⁷⁵ Margiliç: Yanya vilayeti. Bknz:Tahir Sezen age.533

⁷⁶ Sadık Albayrak, age. s.46-47

⁷⁷ Sadık Albayrak, age. s.47

1.2 Mehmed Bahaeddin Efendi 1175_01 Numaralı Belgenin Transkripsiyonu

Sayfa 1

Sicil-i nüvvâbdan kayd-ı ihrâca mahsûs pusuladır

Hülâsa: fetvâhâne-i âli pusula odası müdaviminden Behâ'u'd-din Efendi ibni Abdu'l-kerim Efendi dosyası : 849

Esâmi-i kazâ	Tarih-i ta'yin	Tarih-i infisâl	Müddet-i istihdâm			Mikdâr-ı ma'âş	Vukû'ât
			Gün	Mah	Sene		
Mısrata	15 cemaziyül-evvel sene 300	15 şevvâl sene 300				1500	İsti'fâsına
Cebel-i Kalamûn (Kalamon) nâm-ı diğeri Dumâ	Gurre-i rebi'ü'l-evvel sene 301	Gurre-i(1) ramazan sene 303				Hasılâtla	Me'al-medde hitâm
Merci'uyûn	15 şevvâl sene 303	Gurre-i(1) zilka'de sene 304				1250	Bikâü'l-Aziz'e nakline
Bikâü'l-Aziz	15 zilka'de sene 304	15 zilka'de sene 306				1250	Hitâm
Akka	Gurre-i(1) Ramazân 307	Gurre-i(1) Ramazân 309				1750	Hitâm-hüsn-ü hizmet ve berâtdan mazbata
Sinîn-i 'atika bekâya efradının zahire ihrâcı zımında 'askeri ve mülki me'mûriyetinden mürekkeb bâ-irâde-i seniye-i hazreti pâdişâhî teşekkül komisyon hüsn-i hıdmetine topçu hey'etin 25 Mart 308 tarihli 26 numarolu mazbata		Ta'yin ettiği üç nâhiye nâibinden harc-ı mürâsele te'mîn ile cemm-i gafir huzûrunda yetmiş mecdi aldığına dâ'ir şikâyet olunmuş ve lede'l-isti'lâm mahkeme-i mahsûsa tarafından bahşış olarak üç mecdiyeden altı mecdiye kadar aldığına cevâb vürûd etmiştir. ve harekât-ı gayr-ı lâıykada bulunduğuna dâ'ir müfti ve sâir imzâlar ile edilen şikâyet lede'l-isti'lâm vilâyetten tekzib olunmuştur. Riyâsetinde bi-hakk-ı ifâ-yı vazife ve gayret-i fevk'âladesi hakkında hey'et-i 'askeriyeden mazbata 23 Mart sene 308. 20 numarolu					

Cisr-i Mustafa Paşa	20 Ramazân sene 310	24 Receb sene 312		1250	
Hitâm/ hüsn-ü hıdmet ve berâtta mazbata. Karye-i ‘askeriye karargâhında inşâ olunan câmi‘-i şerif ile Kurt köyündeki karakolhanenin itmâm-ı inşaatına mesârîfî için kendisü tarafından ve vâki olan teşvikât ve tergibâtı üzerine cem‘ olunan i‘ânenen dolayı takdîratı Hâvi Urla vâlisinin 25 kânûn-ı sâni sene 309 ve 232 numaralı tahrîrâtı ve kezâ ordu müşiriyle mahall-i mezkûr kumandan tarafından tahrîrât mazbatası. 16 kânûn-ı sâni sene 309. 24553 tahrîrât 7 kânûn-ı evvel sene 309 1010 mazbata ibkâ veyahut dördüncü rütbeden bir kıt‘a mecîdî nişanıyla taltîfî husûsu hakkında ikinci ordu vekâletinden 20 kânûn-ı evvel sene 310 tarihli 21323 numarolu tahrîrâtı.					
Nevrekop	25 zilka‘de sene 312	25 zilka‘de sene 314		1 Mart sene 313 (1250-125=1125)	
Hitâm- hüsn-ü hıdmet ve berâtta mazbata Nevrekob‘da inşâ olunan inâs mektebine kendü tarafından 10620 ve ahâli tarafından 8080 ve yine Mençik Medresesine hamiyet-mendân ahâliden 3600 ve kendüsü tarafından 1086 ve kezâ karye Câmi‘-i şerifine ahâliden 3223 ve kendüsünün 516 kuruluş sarfıyla müceddeden ve kâmilin inşâ ve ta‘mir ettirdiği bu bâbdaki masarîf cedvelleri sûret-i masarîflarından anlaşılmıştır.					
Arabî fi 9 muharrem sene 1331	Rûmî fi 25 kânûn-ı evvel sene 1328	Hasan	Sicil-i nüvvâb mukayyidi	Mümeyyiz	Baş kâtib

Meşihat Arşivi MŞH SAİD 108/17-1/1

Sayfa 2

Sicil-i nüvvâbdan kayd-ı ihrâca mahsûs pusuladır							
Hülâsa: Mehmed Bahaeddin Efendinin bakiye-i şu'ûnâtı							
Dosyası: 849							
Esâmi-i kazâ	Tarih-i ta'yin	Tarih-i infisâl	Müddet-i istihdâm			Mikdâr-ı ma'âş	Vukû'ât
			Gün	Mah	Sene		
Margılıç	10 rebiyûlahır sene 315	15 zilka'de sene 316				1125	İstifâsına
Çeşme	Gurre-i rebi'ülevvel sene 317	Gurre-i rebi'ülevvel sene 319				1350	
Hitâm/ hüsn-ü hıdmet ve berâtta mazbata ve vilâyetten tahrîrât 16 şa'bân sene 319 tarihli ve 1719 numarolu mahalli meclis-i intihâb kararıyla sınıf-ı selase terkîm buyurulmuştur.							

Muslu cami'-i şerifinde mütevellî ve hatib ve imamın mevkûfâtına mebni câmi'-i şerif-i mezkûr müşrif-i harâb olmuş iken nâ'ib-i muma ileyhın her yerde olduğu gibi oraca da câmi'-i şerif-i mezkûrun ta'mirini te'emmül ederek vakıf-nâmesi zâyî' olduğundan vâridatı nâ-bedîd olmuş denecek kadar bir takım evrâk-ı âdiye de bulunarak alınub İldiri karyesine 'azimetle mübriz defterde münderiç müsakkafât ve müstekıllat-ı mevkûfeyi yegân yegân terkîme ve sebt-i defter ederek sinîn-i vafireden beri nâ-tahsil kalan icârât-ı müterâkimelerinden sekiz bin dört yüz kırk bir kuruş otuz para ve evkâf vekili Ahmed Ragıb Efendiden nakden ve şedden dokuz bin beş yüz doksan iki ve kabristana defn edilenlerden yedi yüz yetmiş yedi kuruş tahsil ederek câmi'-i şerifi müceddeden ta'mir ve ihyâ ve mütevellî ve hatib ve imam ta'yin etmeye delâlet idüb ve odalarını tefriş ve müderris ta'yin ve 'ulûm-ı diniyye tedrisi ve evkât-ı hamse ve eyyâm-ı mübârekede edâ-yı salât edilmekte olduğundan teşekkürât-ı 'umûmiyeyi hâvi ve tahsilât ve sarfiyatının mukarreratını câmi' olan defter-i mezkûrun evkâf komisyonu tarafından musaddak. 31 Mayıs sene 317 tarihli nüshası.

Molova	Gurre-i şevvâl sene 320	Gurre-i rebiyülevvel sene 322		1125	
--------	----------------------------	-------------------------------------	--	------	--

'azline/ hüsn-ü hıdmet ve berâtdan mazbata
Sırası geldiğinde nakledilmek üzere ta'yin olunub Sakız veya Midilli nâiblerinden birine naklini istid'â etmesine ve Cezair-i Bahr-i Sefid vilâyetinden tebdili hakkında tahrîrât gelmesine ve sınıf-ı selâseden dahi sırası geldiğine ve kendüsünün tahvîl-i me'mûriyet talebinde bulunmasına binaen 15 safer 322 tarihli ve 413 numarolu kararla 'azline karar verilüb Mersin niyâbına ta'yin buyurulmuştur.

Mersin	18 zilka'de sene 322	15 safer sene 323		2250	'azline
--------	-------------------------	----------------------	--	------	---------

Mahiyât ve tafsîlâtı 14 safer sene 323 tarihli ve 19 numarolu tezkirede münderiç sıfat-ı mücbire-i hâkimiye şâkî ahvâlinde dolayı mezkûr tezkire ile 'azline karar verilmiştir.

Develü	20 rebiyülevvel sene 324	20 rebiyülevvel sene 326		1080	
--------	--------------------------------	--------------------------------	--	------	--

Hitâm/ hüsn-ü hıdmet vilâyetten tahrîrât
Âzadan Ömer ve Agob Efendilerle birlikte mütecâsir olduğu makâr-ı kânûn ahvâlinde nâşi bir aylık ma'âşları nispetinde cezâ-yı nakdiye mahkûmiyetine karar verildiğinden Tekfur Dağı niyâbetine ta'yin buyurulması 'Adliye Nezaretinden iş'âr olunmuş ise de mumailayhin mahkûmiyeti bir ma'âşnisbetinde cezâ-yı nakdi i'tâsından ibâret olmakla beraber henüz kesb-ı kat'iyyet etmemiş ve makâm-ı Meşihat-penâhîlerine de tebliğ ve iş'âr edilmemiş olmasına ve bu gibi muhâberât-ı intibâhiye ile mahkûmiyet kesb-i kat'iyyet etmiş olsa bile bir me'mûrun 'azl ve tebdili ve ma'zûl ise bir dahâ istihsal-i me'mûriyetden mahrumiyeti icâb ettireceğine dâ'ir sarâhat-ı kânûniye dest-rest, olunamamasına nazaran keyfiyetinin umûr-ı cezaiye müdüriyetince tedkîk ettirilerek icâbât-ı kânûniyenin mevzuhan izbârı. 4 Ramazan sene 327, 2374 numarolu kararla 'arz olunarak ismi bâlâsına kaydolunmuştur.

Mahall-i masârîf-ı ibtidâyesinin intişâr ve te'min devâmı emrinde bezl-ı mâ hasıl-ı gayret ve icrâ ettiği teşvikât ve terakkiyât neticesinde ma'ârife â'id 'akârât inşâsına ibtidâr ve devâm ederek evlâd-ı vatanın dâire-i zulüm ve cihâtta halâs ve ni'met-i ma'ârifden mahrûm kalmamaları husûsunda mekâtib-i mevcûdeye icâb eden mu'alimînin mai'setlerini te'min edecek sûrette sırf kendü say' û gayretleriyle bir kısmı ahâli-i hamîyyet-mendan tarafından ve kısım-ı âzamı hiçbir kimseye beraber olmayarak Mücerred hüsn-ü tedbirıyla istihsal eylediği mebâliğla kıymeti bin lira raddesinde dil-nişin ve cesîm binanın inşâsına muvaffak olunmasından terakkisi hakkında mahall-i mezkûr ma'aârif komisyonundan tanzîm ve zeyli meclis-i idâre-i iktizadan tasdîk kılınan mazbata.

Arabî 27 muharrem sene 1331	Rûmî 25 kânûn-ı evvel sene 1327	Sicil-i nüvvâb mukayyidi	Mümeyyiz	Baş kâtib
--------------------------------	------------------------------------	-----------------------------	----------	-----------

Meşihat Arşivi MŞH SAİD 108/17-1/2

Sayfa 3.

Sicil-i nüvvâbdan kayd-ı ihrâca mahsûs pusuladır							
Hülâsa : Mehmed Bahaeddin Efendinin bakiye-i şûnâtı dosyası 849							
Esâmi-i kazâ	Tarih-i ta'yin	Tarih-i infisâl	Müddet-i istihdâm			Mikdâr-ı ma'âş	Vukû'ât
			Gün	Ma h	se n e		
Tekfur Dağı	18 şa'bân sene 326	10 Temmuz sene 325/ 5 receb sene 327				2000	'azline
Bi'l-istizân me'zûniyetini güzarân ettirmesine ve hakkında şikâyet vâki'olmasına bina'en esbâb-ı tavsiyesinin vermesiyle 18 cemaziyülevveli sene 327 tarihli ve 69 numarolu mülgâ meclis-i intihâbın müzekkiresiyle 'arz olunmuştur. Hakkında vâki' olan şikâyet lede-l-isti'lâm gelen cevâbda iskelede vâki' Andon namında birisinin otelinde bir kaç gece beytûtet ettiği ve mezkûr otelin altında bir de meyhâne bulunduğu ve ef'âl ve harekât-ı sâireye mücâsereti hakkında te'min-i vicdâna kâfi bir olaya dest-res olunamadığı ve ber-vech-i muharrer altında meyhâne bulunan bir otelde kalması ahâli-i İslâmiyeye girângeldiği gibi kendüsünün biraz huşûnet-i tabi'i te'siriyle şikâyetinde mecbûr kaldıkları beyân ve hikâye edilmiş anlaşılmıştır.							
Şile	16 teşrin-i evvel sene 325/ 14 şevvâl sene 327	1 Şubat sene 326/ 3 Safer sene 328				1250	İstifâsına hüsn-i hıdmet ve berâtan mazbata
Drama	10 Ağustos sene 326/ 18 şa'bân sene 328	24 teşrin-i sâni 327/ 15 zilhicce 329				1 Haziran 327 2250+250=2500	
Lüzûm-ı tebdili mutasarrıflığının iş'ârına 'atfen vilâyetten gelen tahrîrât üzerine Kırk Kiliseye nakline. Bir gûnâ vakit ve ilişiği olmayub akd-ı istikâmet ve mehâsin ve hıdemâtı meşhûd olduğu livâ-i mezkûr meclisi idâresiyle, bidâyet mahkemesi hey'eti tarafından iki kıt'a mazbata							
Kırkkilise	24 teşrin-i sâni sene 327/ 15 Zilhicce 329	20 Temmuz sene 328/ 18 şa'bân sene 330				2500	Hitâm

Hüsn-ü hıdmetten ve fa‘âliyetten bahisle temdidi hakkında mazbata ve vâli-i vilâyet tarafından ‘arıza-i hususiye. Hüsn-ü hıdmetten ve fa‘âliyetten bahisle temdidi hakkında üçüncü kol ordu komandanlığından tahrîrât. Hüsn-ü hıdmetten ve fa‘âliyetten bahisle temdidi hakkında müftü ve belediye re‘isi ve rüfekâsı tarafından mahzar.						
Arabî muharrem 1331	28 sene	Ve Rûmi 25 kânûn-ı evvel sene 1327	Sicil-i nüvvâb mukayyidi	Mümeyyiz	Baş kâtib	

Meşihat Arşivi MŞH. SAİD 108/17-1/3

Sayfa 4

Hüve

Bâb-ı fetvâ-yı sicil-i ahvâl şu‘besi

aded 214

Huzûr-ı âli-i cenâb-ı meşihat-penâhîleri

Fetvâhâne-i âli müsevvidlerinden Mekremetlü Bahâ’ü’l-din Efendinin şu‘bece der-dest-i tetkik bulunan tercüme-i hâl varakasinda gurre-i(1) zilka‘de sene 1293 tarihinde nâil olduğu Edirne ru’ûs-ı hümâyûnu el-yevm Mûsile-i Süleymaniye râddesinde bulunub doksan dört tarihinden itibaren tahsis buyurulan kırk beş kuruş tarîk ma‘âşı, muahharen vâki‘ olan zamm ile doksan beş kuruşa iblâğ olunduğu muharrer olarak bunların evrâk-ı resmiye-i müsbesesi mevcûd olmadığından, mumaileyhin ru’ûs-u hümâyûna tarih-i nâiliyetiyle derecâtının makâm-ı âli meşihat-penâhîleri mektûbî kaleminden ve tarîk ma‘âşı mikdârının dahî muhâsebe-i ‘ilmiyeden istifsâr buyurulması bâbında emr û fermân hazreti veliyyü’l-emrindir. Fî 4 rebi’ü’l-evvel sene 313.

Kaleme.

fî 4 râ. sene minhu

Hülâsa 1868

(mühür: bâb-ı fetvâ-yı sicil-i ahvâl şu‘besi)

Mumaileyh Bahâeddin Efendi’nin gurre-i (1) zilka‘de sene 1293 tarihinde nâil olduğu Edirne müderrisliği 3 ramazân sene 1294 tarihinde hareket-i dâhile ve 19 muharrem sene 1296 tarihinde Mûsile-i Sahn’a ve 11 cemaziyülahıra sene 1298 tarihinde Sahn’a ve 15 rebiyülahir sene 1299 tarihinde ibtidâ-i altmışlıya ve 5 rebiyülahir sene 1300 tarihinde Hareket-i

Altmışlı'ya ve 11 safer sene 1310 tarihinde Mûsîle-i Süleymaniye'ye terfî' buyurulduğu kayden müstebân olmakla emr û fermân hazreti veliyy-ül-emirindir. Fî 11 rebiyülevvel sene 1313. e'd-dâî Tevfik

Muhâsebeye. fî 11 rebi'ü'l-evvel sene 1313.

hülâsa-i muhâse : 876

Kaleme. fî 24 Ağustos sene 311

Efendi-yi mumaileyh 1 Temmuz sene 93 tarihinde altmış kuruş ma'âşa nail olub kezâlikl Temmuz sene 98 tarihiyle otuz sekiz kuruş zam olunarak el-yevmyüz dört kuruş ma'âşı olduğu kayden anlaşılmış olmakla ol bâbda emr û fermân hazreti veliyy-ül-emirindir. Sicil-i ahvâl şu'besine fî 4 r. sene 313 fî 10 Eylül sene 311

Bende Tevfik

(mühür: bâb-ı fetvâ-yı sicil-i ahvâl şu'besi)

MEŞİHAT ARŞİVİ. MŞH. SAİD 108/7/2

Sayfa 5.

Umûr-ı zâtiye müdüriyeti

Dosya numerosu: 3142

Sıra numerosu:10

Sayfa 6.

Mühür: bâb-ı fetvâ-yı sicil-i ahvâl şu'besi

Aded: 117

MEŞİHAT ARŞİVİ. MŞH. SAİD 108/17/3

Huzûr-ı âli-i cenâb-ı meşihat-penâhiye

Tercüme-i hâl varakası 24 Şubat sene 1314 tarihinde komisyon-ı umumiye irsâl olunan fetvâhâne-i âli müsevvidlerinden, Mekremetlü Mehmed Bahâeddin Efendi'nin 12 rebi'ül-ahır sene 1295 tarihinde ta'yin buyurulduğu pusula odasında tarih-i tavzifiyle me'a zamâ'im me'hûzâtı mekâdirî fetvâ-i münâsib-i âliyesinden ve yüz dört kuruş müderrislik

ma‘âşına vukû‘bulan zamâ‘im muhâsebe-i ‘ilmiyeden ve 11 safer sene 1310 tarihinde nâ‘il olduğunu Mûsile-i Süleymaniye-i Edirne müderrisliği terfi‘ buyurulmuş olduğu hâlde bu ciheti makâm-ı âli-i cenâb-ı meşihat-penâhileri mektûbî kaleminden istifsâr buyurulması bâbında emr û fermân hazreti veliyy-ül-emrindir. Fî 21 saferü‘l-hayr sene 1319 ve fî 27 Mayıs sene 1317

Kaleme. 2 safer 319. Hülâsa: 968

(mühür: bâb-ı fetvâ-yı sicil-i ahvâl şu‘besi)

Mumâ-ileyhin 1293 tarihinde nâ‘il olub 11 safer sene 1310 tarihinde Mûsile-i Süleymaniye‘ye terfi‘ buyurulmuş olan Edirne müderrisliği 3 zilhicce sene 1318 tarihinde İzmir pâye-i mecrâsına terfi‘ buyurulduğu kayden müstebân olmakla emr u fermân hazreti veliyy-ül-emrindir. Fî 21 rebiü‘l-evvel sene 1319 (mühür: meşihat-ı ulyâ mektûbî) sicil şu‘besine fî 23 râ. sene 1319.

191

Henüz tezkire-i âcizânemizde ‘arz olunduğu vecihle muma-ileyh Mehmed Bahâeddin Efendinin 12 rebi‘ül-ahir sene 1295 tarihinde ta‘yin buyurulduğu fetvâhâne pusula odasında keyfiyet-i istihdâm ve me’hûzâtı mekâdiri fetvâ-yı emanet-i âliyesinden ve müderrislik ma‘âşına vukû‘ bulan zamâ‘imin muhâsebe-i ‘ilmiyeden istifâr buyurulması bâbında emr û fermân hazreti men-leh‘ül-emirindir. Fî 27 rebi‘ü‘l-evvel sene 1319 ve fî 1 Temmuz sene 1317 (mühür: bâb-ı fetvâ-yı sicil-i ahvâl şu‘besi) fetvâhâne-i âliye fî 28 rebiyü‘l-evvel sene 319

Devâir sene 317

Sicil-i ahvâl şu‘besinin işbu tezkiresi mütala‘a olundu. Mumaileyh faziletli Mehmed Bahâeddin Efendi fî 16 rebiü‘l-ahir sene 295 tarihinde fetvâhâneye dâhil olub ve fî kânûn-ı evvel sene 299 tarihinde sınıf-ı sâni ma‘âş-ı olan yüz onaltı bucukkuruş ma‘âşa nâ‘il, ve fî 15 Kanun-ı evvel 303 tarihinde sınıf-ı ulâya terakki ma‘âş-ı yüz kırk sekiz kuruşa bâliğ olmuş ise de fî 10 Ağustos sene 308 tarihinde fetvâ odasına nakil ile usulen ma‘âş-ı mezkûr kat‘ olunub me‘mûriyette olmayub fetvâhânede bulunduğu sırada ma‘âş-ı

mezkûru ahz etmiş olmakla ol bâbda emr û fermân hazreti men-lehü'l-emrindir. Fî 26 rebiü'l-ahir sene 317 (mühür: heyet-i fetvâ) kaleme fî 15 Eylül 18 muhâsebeye fî 8 rebi'ü'l-ahir sene 318

Muhasebeye 28 Rebi'ül-ahir 319

Kaleme: 15 Ağustos sene (3)17

MEŞİHAT ARŞİVİ. MŞH. SAİD 108/17/3

Sayfa 7

Hülâsa-i muhâsebe 763

Fetvâhâne-i âli müsevvidlerinden kuddise Mekremetlü Mehmed Bahâeddin Efendi'nin tahsisât-ı 'ilmiye miyânında almış olduğu yüz dört kuruş ru'ûs ma'âşı 1 Mayıs sene 315 tarihinde ref' olunduğu kayden anlaşılmıştır. Ol bâbda emr û fermân hazreti veliyy-ül-emirindir. Fî 22 Haziran sene 318 sicil şu'besine 30 râ. sene 320.

Umûr-ı zâtiye müdüriyeti

Dosya numerosu: 3142

Sıranumerosu: 12

Sayfa 8.

Hüve

Mühür: bâb-ı fetvâ-yı sicil-i ahvâl şu'besi.

Aded: 116

Huzûr-ı âli-i cenâb-ı meşihat-penâhiye fî 24 S. sene 324/14

Tercüme-i hâl varakası 24 Şubat sene 1314 tarihinde komisyon-ı umûmiye ırsâl olunan fetvâhâne-i âli müsevvidlerinden Mekremetlü Mehmed Bahâeddin Efendinin Margılıç niyâbetinden i'tibâren vukû'ât-ı ahiresinin varaka-ı mezkûreye derci muktezi bulunmakla icrâ-yı icâbı zımında bunun meclis-i intihâb-ı hükkâma havale buyurulması bâbında emr û fermân hazreti veliyy'ül-emrindir. fî 21 safer sene 1319 ve fî 27 Mayıs sene 1317

(Mühür: bâb-ı fetvâ-yı sicil-i ahvâl şu'besi) meclis-i intihâba fî 22 safer sene 319

Hülâsa 974

İşbu müzekkire mütala'â olundu. Mûma-ileyhin fî 15 rebiü'l-ahir sene 315 tarihinden fî 15 zilhicce sene 315 tarihine kadar bin iki yüz kuruşdan bin üç yüz on üç senesi (1313) ibtidâsından yüz yirmi beş kuruş mü'eccel, bin yüz yirmi beş kuruş ma'âşla Margiliç ve fî gurre-i rebiü'l-evvel sene 317 tarihinden, fî gurre-i rebiü'l-evvel sene 319 tarihine kadar bin üç yüz elli kuruştan bin üç yüz on dokuz (1319) senesi Haziranı ibtidâsından yüz kuruş münakkah bin iki yüz elli (1250) kuruş ma'âşla Çeşme niyâbetlerinde bulunub Margiliç'dan isti'fâsına ve Çeşme'den hitâm müddetine binâen infisâl eylediği ve fî gurre-i şevvâl sene 320 tarihinden berü bin yüz yirmi beş kuruş ma'âşla Molova niyâbetinde ifâ-yı me'mûriyet etmekte olduğu ve Margiliç niyâbetinde bulunduğu sırada hüsn-ü hıdmetini takdîren Yanya ve İşkodra vilâyetleri mülkiye müfettişinden tahrîrât ve hüsn-ü hıdmet ve berâet-ı zimmetine mazbatanın lefiyle Kaymakamlığı'ndan 'arize ve mumaileyhin Nevrekob Nai'biyle becâyiş-i me'mûriyet teşebbüsünde olduğu istihbâr kılındığından ve mukâddemâ Nevrekop niyâbetinde bulunduğu esnada 'adem-i imtizâc neticesi olarak hakkında envâ'ı şikâyet vuku'a geldiğinden bu bâbdaki istid'âsının is'âf edilmemesi Nevrekop Kaymakamlığı'nın iş'ârına 'atfen Siroz Mutasarrıflığı'ndan bildirilmekle ifâ-yı muktezasına dâir Selânik vilâyetinden tahrîrât geldiği ve Çeşme niyâbetinde bulunduğu zaman âle'l-usûl istihsâl-ı me'zûniyet etmeksizin berâ-yı tenezzüh İzmir'e 'azimet ve on iki gün sonra 'avdet ve mahkeme birinci kâtibine dahî hilâf-i selâhiyet 'itâ-yı me'zûniyet etmek ve â'zâdan Yorgaki Efendi'nin meşhûd olan devamsızlığını nazar-ı dikkate almamak sûretiyle mahkemenin dokuz gün ta'tiline sebebiyet verdiği 'Adliye Nezâret-i celilesinden bâ-tezkire iş'âr olunması üzerine ba'demâ bu gibi ahvâlde bulunmaması için usûlu vecihle muma-ileyhe tenbihât-ı lâzıme icrâ kılındığı ve fî 16 şa'bân sene 319 ve 1719 numerolu karar-ı 'âcizânemizle sınıf-ı sâlise kayıt edildiği ve me'mûriyet-i hâzırasından şimdiye kadar hakkında şikâyet vukû' bulmadığı kayden müstebân olmakla ifâ-yı muktezâsı zımnında sicil şu'besine havâle buyurulması bâbında emr û fermân hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fî 8 receb sene 1321. fî 17 Haziran sene 1319.

Mühür : (kayıt-şod)kaydoldu.

Sicil şu‘besine. fî 25 receb sene 321.

Tescilât baş kitâbeti fî 3 şa‘bân sene 321.

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/4

Sayfa 9.

Umûr-ı Zâtiye müdüriyeti

Dosya numerosu: 3142

Sıra numerosu: 11

Sayfa 10

Mühür: numero 522

Huzûr-ı âli-yi hazreti vilâyetpenâhiye

Tekfur Dağı nâib-i sâbıkı faziletli Bahâeddin Efendi hakkında Müftü Ömer Efendi vesâire imzâlarıyla çekilen telgrafnâme suretinin nasıl tahkikât-ı lâzıme icrâsını âmir olan makâm-ı ulyâ-yı meşihat-penâhinin emirnâme-i ‘âlisini tezyilen şeref-vârid olan 11 Ağustos sene 325 tarihli ve üç yüz elli yedi numarolu tahrîrât-ı âliye-i vilâyet-penâhileri üzerine icrâ kılınan tahkikât neticesinde nâib-i muma-ileyhin iskelede vâki‘ Andon nâmında birisinin otelinde birkaç gece beytûtet ettiği ve mezkûr otelin altında bir de meyhâne bulunduğu vâki‘ olub ef‘âl ve harekât-ı sâireye mücâsereti hakkında te’mîn-i vicdâna kâfi bir edille ve ihbara dest-res olunamadığı ve muma-ileyhin bervech-i muharrer altında meyhâne bulunan bir otelde kalması ahâli-yi İslâmiye’ye girân geldiği gibi kendüsünün biraz de huşunet-i tabi’i ve mizâcı bulunması te’siriyle ahâli-yi İslâmiye bundan da mu‘teber olarak kendüleri şikâyete mecbûr kaldıkları anlaşılmış olmakla ‘arzu hâle cür’et kılındı ol bâbda emr û fermân hazreti men-lehü’l-emirindir. Fî 8 ramazân sene 327 ve fî 10 Eylûl sene 325

‘azâ - müşteki

Mürahhasa- münhaldir

merdelüler Vekili – kostandiyos menfarali(?)

müftü – müşteki

tahrîrât müdürü/
muhâsebeci/
nâib/

Tekfur Dağı mutasarrıfı/
‘azâ/
‘azâ/
‘azâ – müşteki

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/5

Sayfa 11

Umûr-ı zâtiye müdürü
Dosya numerosu: 3142
Sıranumerosu: 13
Nakilen makâm-ı meşihat-i islâmiyeye ‘ariza-i cevabiye
Fî 18 Eylûl sene 325
522
Meşihat tahrîrâtı 791 fî 15 Ağustos sene 325

Sayfa 12

Edirne vilâyeti mektûbî kalemi 1217
Makâm-ı Sâmi-i meşihat-ı islâmiyeye
Hulasa: Tekfur Dağı nâib-i sâbıkı(eski nâibi) Bahâeddin Efendi
hakkındaki, mazbatanın irsâl kılındığına dâ’ir
Efendimiz hazretleri
14 Eylûl 325 tarihli ve iki yüz yetmiş numarolu tahrîrât-ı âliye-yi
meşihat-penâhileri cevâbıdır. Tekfur Dağı nâib-i sâbıkı Bahâeddin Efendi
hakkında icrâ kılınan tahkikâtı hâvi mahall-ı idâre meclisinden vârid olan 10
Eylûl sene 325 tarihli ve beş yüz yirmi iki numarolu mazbata leffen takdîm
kılındığı ma‘rûzdur efendimiz.
Fî 18 ramazân sene 327 ve fî 20 Eylûl sene 325
Edirne vâlisi

(mühür: Es-Seyid Ali bin Muhammed).

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/6

Sayfa 13

M. 3199 fi 3 L. sene 327

Meclis-i intihâba: fi 26 L. sene 327

203

Sayfa 14

		Kudüs	Devlet-İ Âliye-İ Osmaniye Posta ve Telgraf Nezâreti Devlet muhâberât-ı telgrafiyyeden dolayı hiç mes'uliyet kabul etmez						Jurnal numerosu
Mütevassıt		der âliye							Sevk numerosu
Keşide eden me'mûr									İrsâl tarihi
Ahz eden me'mûr									İrsâl sâ'ati
Ahz tarihi	Ahzsa'âtı								Sevk me'mûru
28 Şubat 326	12/3 rûz		Rûz veya şeb	Dakika	Sâ'at	Mahali tarihi	Grub	kelimât	Mahali numerosu
								60	1117

Aded 245

Der Âliye Huzûr-ı Meşihat-Penâhiye

C. 23 Şubat 326. mumaileyh Behâeddin Efendinin tahrîr-i cedid de kayd
İcrâ olunmadığından muahharen vâki' olan mürâca'at üzerine sicil-i 'atik
vecihle iki yüz yetmiş iki tevellüdüyle 24 Ağustos 325 de kaydı icrâ ve
tezkire-i Osmaniye i'tâ edildiği nüfus müdürlüğü ifâdesiyle ma'rûzdur.

Fi 27 Şubat sene 326

Kudüs mutasarrıfı Azmi

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/7

Sayfa 15

Meclis-i intihâba ve sicile

fi 11 râ. sene 328

673

M 7391

Umûr-ı zâtiye müdüriyeti

Dosya numerosu: 3142

Sıranumerosu: 14

Sayfa 16

Hüve

Huzûr-ı sâmi-i cenâb-ı meşihat-penâhiye

Ma'rûz-ı dâ'ileridir:

Der-sa'âdetce tesviyesi muktezâ-yı husûsât-ı zâtiye-i zarûriyem için on iki gün müddetle der-sa'âdete me'zûnen gelmekliğime müsâ'ade buyurulmasını istirhâm ve niyâz eylerim ol bâbda ve herhâlde emr û fermân hazreti menlehü'l-emrindir. Bahâeddin

Kırk Kilise nâibi Bahâeddin

Fî 28 Mayıs sene 328 ve fi 24 cemaziyü'l-ahır sene 330.

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/8

Sayfa 17

Umûr-ı zâtiye müdüriyeti

Dosya numerosu: 3142

Sıra numerosu: 15

M 689

Me'mûrin kalemi müdüriyetine fi 26 cemaziyü'l-evvel sene 330 ve fi 30 Mayıs sene 328 taşra: 717

628

Kırkkilise livâsı nâibi Bahâeddin Efendi tarafından bi't-takdîm havâle buyurulan iş bu 'arzuhâl encümen-i dâ'iyânemizde kıra'ât olundu. meâl-ı istid'âya nazaran tarafından münasebini bi't-tevkîl husûsât-ı zâtiyesini tesviye etmek üzere on gün me'zûniyet i'tâsı tensib edilmekle karîn-i tasvib-i 'âli buyurulduğu takdîrde ol vecihle me'zûniyetinin cevaben nâib-i

mumaileyh ve bahisle infikâk ve ‘avdeti tarihlerinin ve vekilinin muvazzaf olub olmadığının inbâsı lüzûmunun Edirne vilâyetine izbârından sonra muhâsebât ve sicil müdüriyet-i behiyyelerine havâle buyurulması bâbında emr û fermân hazreti veliyyü’l-emirindir.

Fî 2 receb sene 330 ve 4 Haziran sene 328

(mühür: me’mûrin-i âliye intihâb encümeni)

Muhâsebe fî 2 receb sene 330

Bahâeddin Efendi

M 2903 / 25475

Kalemiye fî 7 Haziran 328 istid‘â (dilekçe) /172 (kayd-şod)

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : .../.../... (Belgenin numarası bulunmamakla birlikte dosya numarası 3142)’dir.

Sayfa 18

Huzûr-ı sâmi-i cenâb-ı meşihat-penâhiye

Ma‘rûz-ı ihtirâm ve tekrîmidir

‘âcizleri Drama niyâbetinde müddet-i ‘örfiyemin hitamına dokuz mâh kalmış iken Drama meclis-i idâresinin hakkımda ve lehimdeki hüsn-ü şehâdet ve mazbatası muhteviyâtı mücebince Mücerred hâtır için Kırkkilise niyabetine tahvîl etmişlerdir. Tahvîlin tecdid veya itmâm-ı müddetin olub olmadığını müraca‘atımda, ol bâbda ittihâz kılınan kararda Drama nâibi den i‘tibâren Kırkkilise niyabetine naklimin yapıldığı mukayyed ve bu hâlde itmâma dâ’ir bir kayıd olmadığından asl-ı kemâle ma‘rûf olacağı tabi‘isi olduğundan masârıf-ı zâ’ideye düçâr olamaya. Kırkkilise’ye muvasalatimin ‘akabinde hilâf-ı ‘adl olarak yerime diğeri ta‘yin olunmuş ve bendeleri mağdur olmuştur. Tahvîlin tecdid-i müddetle icrâsını istirhama gelmiştim. esbâb-ı meçhûleye mebni istirhâmım is‘âf edilmedi. Hıdemât-ı vâkı‘am ve hakkımdaki hüsn-ü şehâdât nazar-ı i‘tibâre alınarak terfî‘ân ya Der-sa‘âdette veya münâsib bir vilâyetde ve hiç olmazsa mağdur kalmamaklığım için tecdid-i ‘iddetle mu‘âmele buyurulmaklığımı müsellim olan ‘adâlet-i meşihat-penâhilerinden istirhâm eylerim. ol bâbda emr û fermân hazreti menlehü’l-emirindir.

Eddâ'î nâib-i Kırkkilise

Fî 10 şa'bânsene 330 ve fî 12 Temmuz sene 328 (mühür: eddâî Bahâeddin, 1396)

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/9

Sayfa 19

Umûr-ı zâtiye müdüriyeti

Dosya numerosu : 3142

Sıra numerosu : 16

M 1034

İstid'â (dilekçe) :2764

Me'mûriyet kalemi müdüriyetine fî 14 şa'bân sene 1330

2334/ meâl-ı istid'âya nazaran icâbı ba'de 'arz olunmak üzere olanlarda müsted'inin şu'ûn-ı müseccelesinin beyânı zımnında sicil müdüriyet-i behiyesine tevdi' kılındı. Fî 17 şa'bân sene 330 ve fî 18 Temmuz sene 328

Sicil 28/1707

Fî 21 Temmuz sene

Sayfa 20

Huzûr-ı âli-yi cenâb-ı meşihatpenâhiye

432

Drama Sancağından tahvîlen gelerek müddet-i 'örfiyesini burada ikmâl eylemek ve masârıf-ı za'ideye düşâr edilmek sûretiyle mağdur edilmiş ve ikmâl-ı müddetle infisâli vukû'a gelmiş olan livâ nâibi faziletli Bahâeddin Efendi dâ'ileri burada bulunduğu müddetçe vezâif-i Me'mûrîni müstekimâne ve revîş-kârâne ifâ ve hoşnudi-i umumiye isticlâb eylemiş olduğun ve böyle vazife-şinâs mukaddem ve âfîf kudemâ-yı nüvvâb-ı şer'iiyenin tesrîrleri muvâfık-ı şân ve ma'delet olacağının 'arzına mucâseret kılındı. ol bâbda ve herhâlde emr û fermân hazreti veliyy'ül-emirindir.

fî 19 Temmuz sene 328 Kırkkilise mutasarrıfı

(mühür : Mehmed 'Azmi)

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/10

Sayfa 21

Encümen-i intihâbe

fi 25 şa‘bân sene 1330 M 985

Umûr-ı zâtiye müdüriyeti

Dosya numerosu : 3142

Sıra numerosu : 17

Fî 29 Temmuz sene 328 -7

1053

Kırkkilise livâsı mutasarrıflığından vârid olub havâle buyurulan iş bu ‘arize encümen-i dâiyânemizde lede’l-kıraat hüsn-ü şehâdeti mutazammın olan me’ali livâ-yi mezkûr nâib-i sâbıkı Bahâeddin Efendi’nin ismi bâlâsına kaydolunmak üzere sicil-i müdüriyyet-i behiyesine tevdi’i tezekkür kılındı. Ol bâbda emr û fermân hazreti veliyyü’l-emrindir.

Fî 11 ramazân sene 330 ve fî 11 Ağustos sene 328 (mühür: encüme-i intihâb me’mûrin-i ‘ilmiyye)

Sicil müdüriyetine fî 12 N(ramazân) 1330

Y 28/2013

Mehmed Beye fî 4 Eylül sene 328

Sayfa 22

Huzûr-ı âli-i cenâb-ı meşihat-penâhiye

Ma‘rûz-ı dâ‘i-i kemineleridir ki

Dâ‘ileri doksân iki senesinde İstanbul bâb mahkemesi kaleminde mülâzemetle devam ve doksân dörtte fetvâ-hâneye kayd ve duhul ve üç yüzde sınıf-ı râbî’den niyâbete sülûk ve sınıf-ı mezkûrden hayli niyâbetlerde ifâ-yı hüsn-ü hıdmet ettikten sonra üç yüz on dokuzda terfî‘-i sınıf husûsunda vâki‘ olan müraca‘atım üzerine fetvâhânedен niyâbete ta‘yin olunub terfî‘-i sınıf edenler hakkında icrâ edilen imtihân mu‘amelesi hakk-ı ‘âcizîde bil-icrâ bi-inâyetullâhî te‘âla vermiş olduğum imtihânı kabul ve ol sûretle sınıf-ı sâlise terfî‘im icrâ. ve üç yüz yirmi dörtte ta‘yin olduğum Tekfur Dağı

niyâbetinde vazifemi matlûb-ı vecihle ifâsına bezl-i gayret eder iken efkâr-ı sakimelerini terviç edemediğimden dolayı mugayyer olan livâ-yı mezkûr müftisiyle ‘avanesinin şahsiyâta müteallik tasnî‘ eyledikleri müfteriyât-ı kâzibeyi her husûsta düstûr-ı l-‘amel olub millet-i Osmaniyenin selâmetine bâdi ve ‘umûmun hukûkuna kâfil olan kânûn-ı esasinin otuz dokuzuncu maddesinin ahkâmına muhâlif ve mugayir olarak vâhî olan şikâyet-i mezkûreyi bilâ-tahkik me’ mûriyetimden ‘azl ile mağdur edildim ise artık bu cinnet-şikenâne mu‘âmeleye tahammülüm kalmadığından keyfiyet-i tahkikiyle tezâhür edecek neticeye göre hakkımda muktezâ mu‘âmelenin ifâsını taleb ve ısrarım üzerine icrâ olunan tahkikâtta ol bâbdaki şikâyet-i vâki‘a asıl ve hakikattan ‘ârî sırf gazez ve tuğyanıyetin eseri olduğu intihâb me’ mûrin-i ‘ilmiye kaleminde mahfûz bulunan mahalli meclis idâresinin mazbata ve vâlinin inhâsıyla tahakkuk etmesine mebni mülâzemetime hâlel gelmemek üzere Şile kazâsına ta‘yin ve orada beş mâh kadar me’ mûriyetimi hüsn-ü ifâsından sonra dîk-i ma‘îşetime mebni bi’l-mecbûriyye isti‘fâ eyledim. Muahharan üç yüz yirmi altıda Drama niyabetine ta‘yin ve mahall-i mezkûrde ‘uhdeme mevdu‘ olan vezayifî bi-hakkın ifâ etmeye ve hitâm-ı müddetime dokuz mâh kalarak, Mücerred ittihâz eylediğim bî-terafîlik mesleğinden nâşî ol vakit akvâl-i câri ve ahkâmı lâ-tegayyür derecesine su‘ûd eden Selânik vâli-yi âlişani İbrahim Bey Efendi hazretleri tarafından sınıfımda kalmak üzere tebdilim hakkındaki, emr-i mirîleri intihâb-ı me’ mûrin-i ‘ilmiye encümeninde harfîyen infâz ile Kırkkilise niyâbetine tahvîl ve ol bâbda ittihâd olan kararda itmâm veya tecdid-i müddetle olduğuna dâir bu gûnâ kayd ve işâret olmadığı halde mahal-i mezkûrdeki hıdmetim sekiz mâh mürûrundan sonra güyâ ‘âcizleri Drama’dan mütebâkî müddetin itmâmı zımnında tahvîl edildiğimi ve yerime diğeri ta‘yin olunduğu şuyû‘u üzerine ibkâm hakkında gerek cânib-i vilâyetten ve gerek mahalli meclis idâresiyle, ordu kumandanlığı ve ahâlî tarafından makâm-ı meşihat-penâhiye takdîm kılınan inhâ ve mazbatalar mücebince selef-i sâmileri tarafından niyâbet-i mezkûrede daha birkaç mâh temdîd cihetine emir buyurulmuş ise de muahharan ne esbaba mebni ise temdid-i mezkûrdan sarf-ı nazar ile dâ‘ileri son derecede mağdur edildim. hâlbuki şimdiye kadar bulunduğum

müte‘addid niyâbetlerde hüsn-ü hıdemâtım intihâb kılınmış. Mevcûd kuyud ve yedimde bulunan evrâk-ı resmiye ile müsbet bulunduğu gibi Kırkkilise’deki hıdemâtım dahî ne suretle olduğu el-yevm kalem-i mezkûrde mahfûz bulunan evrâk-ı resmîyeden müstebân buyurulacağı ve bu misillü hüsn-ü hıdmetlere mukâbil emsâlim vecihle terfî‘im muktezâ-yı ‘adâlet ve müsâvâtdan olması lâzım iken ancak ‘adem-i mensûbiyet ve bî-terafılığı muhâfaza ettiğimden dolayı terfî‘ değil dört seneden beri ta‘yin olduğum niyâbetlerin hiçbirinde itmâm-ı müddet ettirilmedim. binâenaleyh böyle mütemâdî tahvîl-i me’mûriyet yüzünden edilen masârıfât müceb-i perişânı oldu. Geçmiş olan dört sene zarfında sınıf-ı râbî’ ve hâmi henüz üç dört kazâ niyâbetleri ifâ etmeyen ekser nüvvâb efendiler mensubiyetleri delâletiyle sınıf-ı evvel ve sâniye vâki‘ olan terfî‘leri ne sûretle icrâ edildiği kuyudan anlaşılacaktır. Binâenaleyh telâfî-i mâ-fât olmak üzere kıdem ve hüsn-ü hıdmete karşı mültezim-i sâmilere olan ‘adâletten hissemiz ile usûlen ve emsâlim vecihle sınıftan terfî‘yle münâsib bir me’mûriyete ta‘yin ve düçâr olduğum mağduriyetden halâs buyurulmaklığımı istihâm eylerim ol bâbda ve herhâlde emr û fermân hazreti veliyyü’l-emrindir. Fî 4 muharrem sene 1331 ve fî 12 kânûn-ı sâni sene 1328

Sâbık Kırkkilise nâib-i dâ‘ileri

(mühür: Mehmed Bahâeddin)

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/11

Sayfa 23

20

Fî 2 kânûn-ı evvel sene 328

Encümen-i intihâba. fî 5 muharrem sene 1331

İstid‘â 1 /4828

M 1927

Vürudu fî 1 M sene minhü

2042

Kırkkilise livâsı nâib-i sâbıkı Bahâeddin Efendi tarafından bi’t-takdîm havâle buyurulan iş bu ‘arzuhal encümen-i dâ‘iyanemizde kırâ’at olundu.

İcâbı ba'de te'emmül ve 'arz olunmak üzere evvel-i emirde müsted'â-yi muma-ileyhin şu'ûn-ı müseccelesinden beyânı zımında sicil müdürîyyet-i behiyesine tevdi' kılındı.

fî 25 muharrem sene 331 ve fî 22 kânûn-ı evvel sene 328

(mühür: Encümen-i İntihâb Me'mûrin-i 'İlmiye.

Sicil 28/2978

2151

Mumaileyhin sicil-i nüvvâbdan ihrâç olunan niyâbet kayıdlarını hâvi pusula merbûten takdîm kılınmakla i'âde kılındı. Mehmed Beye fî 23 sene minhü

Fî 27 muharrem sene 331/ fî 24 kânûn-ı evvel sene 1328

/19 31 Kanun-i Sani 1328

(mühür: fetvâ-yı sicil dâiresi)

2416

Müsted'â-i Kırkkilise nâibü's-şer'-i sâbıkı Bahâ Efendinin mâ-fevkî sınıfında bulunan zevâtın kesriyyetine mebni ileride icâbı te'emmül edilmek üzere 'arzuhalinde şimdilik tercüme-i hâli dosyasında husûsu zımında sicil müdürîyyet-i behiyesine havâle buyurulması tezekkür kılındı ol bâbda emr û fermân hazreti veliyyü'l-emirindir. Fî 14 rebiyyü'l-evvel sene 331 ve fî 7 Şubat sene 328 (mühür: Encümen-i İntihâb Me'mûrin-i 'İlmiye

Sicile: fî 15 minhu Hasan Efendi fî 13 sene minhü

Sayfa 24

Maliye nezâreti

Vâridât müdürîyyet-i 'umûmiyesi

2. Şu'be

3882 'umûmi

10 husûsi

Huzûr-ı âli-i cenâb-ı meşihat-penâhiye

Hülâsa: Lâpeski'deki hey'ete iltihâk edecek nâibin tesri'-i ta'yini hakkında

Gayet müsta'celdir.

Ma'rûz-ı bende-i dirînelerdir ki

Konya ovasında ırvâ ve iskâ güzergâhında icrâ olunacak tahdid ve tahrîr heyeti miyânında olmak üzere ve her masraf dâhil olduğu hâlde ikişer bin kuruş ma'âş ile iki me'mûr-ı şer'î talep edilmiş ve meblağ-ı mezbûr vâzife ile mütenâsib olarak ta'yin olunacak me'mûr-ı şer'îye kâfi ve mütenâsib olmadığı hâlde nef'-i hazine mülâhazasıyla muvafakat ve iki me'mûr ta'yin olunmuş olub; ancak aynı iş için Nâfi'a Ve Defter-İ Hâkânî Nezâretlerinden ta'yin olunan me'mûrlara şehrî dört bin ve iki bin beş yüz kuruş tahsis edilmekle beraber ayrıca otuzar kuruş yevmiye verileceği istihbâr olunmasına ve vazife-i muhâkemât ile hall-i müşkilâta me'mûr bulunan me'mûr-ı şer'îye diğerlerinden dûn tahsisât teklifi şâyân-ı kabul olamayacağına nazaran, Lapseki'ye i'zâm olunacak me'mûrin-i sâ'ireye verilecek yevmiye gibi yevmiye verilmekle beraber devâ'ir-i sâireden ta'yin olunacak me'mûrlardan en yüksek tahsisât-ı şehriye alacak me'mûr nisbetinde muhassasâtının evvel-i emirde ta'yin ve inbâsı, 19 Mayıs sene 329 tarihli ve 97 numarolu tezkire-i âliye-i meşihat-penâhilerinde emr ve iş'âr buyurulmuştur. Konya'ya i'zâm olunan ba'zı me'mûrlara nâiblerden fazla ma'âş tahsisi bunların me'mûrin-i ma'zûleden olarak hîn-i ta'yinlerinde almakta oldukları ma'zûliyet ma'âşlarının kat'edilmesinden mütevellid olmasına ve me'mûrin-i muma-ileyhimden yalnız mühendislerle karada ifâ-yı vazife ettiklere günlere 'âid olmak şartıyla nezâret-i 'âidesince müttehas usûl ve karar dâiresinde otuzar kuruş yevmiye verileceğine ve nâiblerde dâhil olduğu hâlde diğerlerine bilâ-istisna müsakkafât kânunu dâiresindeki tasarrufa vech ile yalnız masârıf-ı seferiyi'tâ olunacağına ve taraf-ı sâmi-i fetvâ-penâhilerince ta'yin buyurulan nâiblerin kat'olunacak ma'âşât-ı muhassasası olmamasına nazaran nüvvâb-ı mezkûre müceddeden ikişer bin kuruş ma'âş tahsisi kâfi görülmüştür. Lapseki'ye gidecek hey'ete gelince burada Gelibolu Mevlevihânesi şeyhinin birçok arâzi-i emîriyeye tecâvüz ederek a'şâr ve orman ve tapu hasılatından matlubât-ı hazine-i külliyei zimmetine geçirdiği tebeyyün etmesi üzerine matlubât-ı mezkûrenin istirdâdı için da'vâ-yı ikâme ve ta'kibât-ı nizâmiye ifâ eylemek ve teşrik-i mesâ'i ile tapu hasılâtından ve bedelât-ı misliye vesâireden de zimmete geçmiş mekâdiri tahkik ettirmek ve tecâvüz edilen

arâzi-i emiriyenin yeniden tahrîr ve yoklamasını ifâ etmek üzere üçer bin kuruş üçûrât-ı maktû'a ile beş ay evvel hazineden da'va vekili ile defter-i hâkânî nezâretinden bir me'mûr-ı a'zâm ve ma'iyetlerine başkaca iki kâtib ve mühendis terfîk edilerek bunlar şimdiye kadar ifâ-yı vazife etmekte iken ahiren neşr olunan emvâl-ı gayr-ı menkûle kânunu dâîresinde ifâ-yı mu'âmeleye devam olunması tensîb olunmasına ve tahrîr ve yoklama mı'âmelâtından başka da'va-yı ikâme ve ta'kibi ve zimmete geçmiş tapu hasılâtının tahkiki ve mu'âmelât-ı sâire ile de mükellef olub elhâletü hazîhi mu'âmelât-ı mezkûreyi ifâ etmekte olan me'mûrin-i mumailiyhümanın evvelce muhassas-ı üçûrat-ı maktû'alarının tenkîsine imkân olamayacağı tabî'i bulunmasına binâen mevki'inin kurbiyetine ve hâl-ı hâzır malîye göre yeniden intihâb olunacak vakıf me'mûruyla hükme me'zûn nâibe hazinece, ikişer bin kuruş üçûrat-ı maktû'a tahsisi kararlaştırılmış ve bilmuhâbere (haberleşerek) evkâf-ı hümayûn nezâretince bu miktar ma'âşla icâb eden me'mûr ta'yin olunarak müttehiyyi-i 'azîmet bulunmuş olduğundan menâfî-i hazineyi muhâfazaten ve mu'âmelâtı te'ehhhürden vikâyeten taraf-ı sâmi-i meşihât-penâhilerince de 'arz ve iş'âr-ı sâbık-ı 'acizânem vech ile iktizâsının seri'ân ifâ ve inbâ buyurulması husûsuna müsâ'ade-yi âliye-i fetvâ-penâhilerinin şâyân buyurulması bâbında emr û fermân hazreti menlehü'l-emrindir.

Fî 29 cemâziyü'l-ahir sene 331 ve fî 23 Mayıs sene 329

Maliye nazırı namına müsteşar

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/12

Sayfa 25

Umûr-ı zâtiye müdüriyeti

Dosya numerosu : 3142

Sıra numerosu : 20

5 fî 26 Mayıs sene 1329

Seri'ân encümen-i intihâb

fî 2 receb sene 331

98 M 138

Fevzi Efendi (bu iş‘âra muhâlifim)

728

Maliye nezâret-i celilesinden vârid olub havâle buyurulan işbu tezkire-i encümen dâ‘iyânemizde kırâ‘at olundu. sûret-i iş‘âra nazaran Lapseki tahrîr hey‘eti niyabetine Kırkkilise nâib-i sâbıkı Behâeddin Efendinin ta‘iyini tensîb edilmiş olmakla keyfiyetin ve muma-ileyhe el-yevm ma‘zûliyet ma‘âş almakta olub metn-i tezkirede beyân edilen me‘mûriyet-i sâire misillü ma‘zûliyet ma‘âş kat‘ olunacağına nazaran muma-ileyhin ma‘âşının da emsâli derecesine iblâğı lâzımeden görülmüş olduğundan Nezâret-i müşarün-ileyhaya cevaben izbârından sonra sicil ve muhâsebât müdüriyet-i behiyelerine buyurulması tezekkür kılındı. ol bâbda emr û fermân hazreti veliyyü’l-emrindir.

Fî 4 recebü’l-mücerred sene 331 ve fî 26 Mayıs sene 329

(mühür: Encümen-i İntihâb Me‘mûrin-i ‘İlmiye

mûcebince fî 4 n. sene 331 /1855

Parko Bey 32741

Sicil müdüriyetine fî 4 receb sene 331 ve Hasan Efendi’ye fî 29 Eylül 329

Sicil 29/618

Sayfa 26

Maliye nezâreti

Vâridât müdüriyyet-i ‘umûmiyesi

Şu‘be

4415 ‘umûmi

11 husûsi

Huzûr-ı âli-yi cenâb-ı meşihatpenâhiye

Hülâsa: Lâpeski’ye i‘zâm olunacak nâibin ücreti hakkında

müste‘celdir.

Ma‘rûz-ı bende-i dirineleridir ki.

27 Mayıs sene 329 tarihli ve yüz on yedi numarolu tezkire-i âliye-i meşihat-penâhileri cevabıdır. 23 Mayıs sene 329 tarihli tezkire-i ‘âcizide ‘arz û beyân olunduğu üzere Lapseki’de arâzi-yi emiriye yoklama mî‘âmelâtının

icrâsiçün beş ay mukaddem teşkil ve i'zâm olunan hey'ete her masrafı dâhil olduğu halde şehri ücret-i maktû'a i'tâ edilmekte olmasına ve hey'et-i mezkûre emvâl-ı gayrı menkule kânûn dâiresinde ta'kib-i mu'âmelât edeceği cihetle yeniden ta'yin olunacak nâib ile vakıf me'mûrlarına da her masrafı dâhil olduğu halde şehri ikişer bin kuruş ücûrât-ı maktû'a tahsis olunmasına nazaran taraf-ı sâmi-i meşihât-penâhilerinden ta'yin buyurulan Kırkkilise nâib-i sâbıkı Bahâeddin Efendi'ye ma'zûliyet ma'âş-ı muhassas oluğu sûrette ücret-i maktû'a ahzından dolayı ma'âş-ı mezkûrun kat'ı icâb etmeyeceğinden ona göre mu'âmele ifâ ve keyfiyetin seri'ân inbâsı husûsuna müsâ'ade-i âliye-i fetvâ-penâhilerinin şâyân buyurulması bâbında emr û fermân hazreti men-lehü'l-emirindir.

Fî 12 receb sene 331 ve fî 4 Haziran sene 329 maliye nâzırı vekili.
Eddâ'isi

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/13

Sayfa 27

Umûr-ı zâtiye müdüriyeti

Dosya numerosu: 3142

Sıranumerosu: 21

Maliye: 25 /12

Seri'ân encümen-i intihâb 115 M 162

fî 15 receb sene 331

791

Sabık eden iş'âr-ı âliye cevaben Maliye Nezâret-i celilesinden vârid olub havâle buyurulan işbu tezkire-i encümen dâ'iyânemizde kırâ'at olundu. sûret-i iş'âr vecihle mu'âmele ifâsı muvâfık görüldüğünden Nezâret-i müşarûn ileyhaya cevaben izbârından sonra me'mûriyet ve sicil müdüriyet-i behiyyelerine havâle buyurulması tezekkür kılındı. Ol bâbda emr û fermân hazreti veliyyü'l-emirindir. Fî 15 receb sene 331 ve fî 6 Haziran sene 329

Mühür: Encümen-i İntihâb Me'mûrin-i 'İlmiye

Yazıldı: 32981 Kaleme : 15/2038

Me'mûriyet kalemi müdüriyet-i behiyesine fî 16 receb sene 331

Kaleme fî 17 Haziran sene minhü

1501

sûret-ı iş‘âr ve Encümen-i İntihâb Me‘mûrin-i ‘İlmiye’nin bâlâya muharrer kararı veçhle mu‘âmele-i lâzîmenin ifâsı zımnında sicil-i müdürîyet behiyesine tevdi‘ kılındı.

Fî 13 şa‘bân sene 331 ve fî 4 Temmuz sene 329 29/978

Edhem Efendi 8 sene minhü dosyası fî 9 sene minhü

Dosya me‘mûru Hasan Efendi’ye vireceğim.

Sayfa 28

Bihi.

Huzûr-ı âli-yi cenâb-ı meşihat -penâhiye

Ma‘rûz-ı dâ‘i-i kemineleridir ki;

Â’ilece zaruri ve mübrem olarak tesviyesi ehem ba‘zı mevaddın tesviyesi zımnında yirmi gün müddetle me’zûniyet i‘tâ buyurulması ve gayet müsta‘cel olduğundan ihsân buyurulacak me’zûniyet telgrafla emir buyurulması müsterhamdır. ol bâbda ve herhâlde emr û irâde hazreti menlehü’l-emirindir.

Fî teşrin-i sâni 1329

Eddâ‘î

Laspeki tecdid ve tahrîr nâibi

(mühür: bahâ’üd-din)

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/14

Sayfa 29

Umûr-ı zâtiye müdürîyeti

Dosya numerosu: 3142

Sıranumerosu: 22

Me‘mûrin kalemi müdürîyet-i behiyesine. fî 19 R. sene 331

Taşra: 1535 M. 1779 /13

3259 Kal’a-i Sultâniye’de

Laspeki tahrîr nâibi müsted‘i Bahâeddin Efendi yirmi gün me’zûniyet i‘tâsı karîn-i tasvib-i âli buyurulduğu takdîrde infikâkının mahzur olmadığı

sûrette müddet-i mezkûre ile me'zûn olduğu da muma-ileyhe tebliğı ve infikâk ve 'avdeti tarihlerinin inbâsı lüzûmunun Kal'a-i Sultâniye Livâsı Mutasarrıflığı'na izbârlarından sonra sicil ve muhâsebât müdüriyet-i âliyelerine havâle buyurulmak bâbında emr û fermân hazreti veliyyü'l-emirindir.

Fî 25 zilhicce sene 331 ve 11 teşrin-i sâni sene 329.

Mûcebince fî 26 r. sene 331

Ahmed Beye, kaleme 1332 / 4647

Ömer Bey'e 9 Kanun-ı evvel sene minhü

Şu'be 29/2177

Bahâeddin'in dosyasında hıfzı.

Sayfa 30

Taleb olunacak me'mûrin Sivas tasfiye 'azâlığı

İsmi Bahâeddin

Tarih ve mahall-ı veladet: bin iki yüz yetmiş ikide Kudüs'de tevellüdüm.

Me'mûriyet-i şerîfe: Kırkkilise Niyâbeti

Muhtasaran tercüme-i hâl :

ba'de't- tahsil fetvâhâne dühûl ve oradan tensibiyet ve üç yüz tarihinden berü ba'de Kazâ ve sancâk niyâbetleri ve ona muhavvel Veza'if-i adliyyeyi matlûb ve nizâmı dairesinde hüsn-i ifâsına konu olub umumiyetle mazhar-ı takdîr ve muâmelât-ı resmîyeden taltif edildim. Sicil kaleminde mahfûz olan tercüme-i hâl varakasından tesyâr-ı vesika-i 'askeriye hulâsa olacaktır.

Yoktur.

Mahall-ı ikâmet Kâdıköy'de ta'lim-hâne civarında yel değirmeni caddesinde yedi numarolu hânede sâkin

Fî 18 teşrin-i evvel sene 332

İmzâ Kırkkilise nâib-i esbak-ı Bahâeddin

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/15

Sayfa 31

Diyarbakir eşrâf-i âzâ-i sabıkasından Nuri Efendi ta'yin edilmiştir.
Bahâeddin Efendinin dosyasına duhûl için Ayvaz Beye. 11/17 nu: 3142

Sayfa 32

Huzûr-ı âli-yi cenâb-ı meşihat-penâhiye

Ma'rûz-ı dâ'i-yi kemineleridir ki,

Dâ'ileri doksan iki tarihinde İstanbul mahkeme-i şer'iiyes-i kalemine mülâzemeti devam ve doksan beşte fetvâhâne-yi âliye dühûl ve üç yüz birde tarîk-i niyâbete sülûk ve üç yüz yirmi altıda Da'vâ Vekâletine mahsûs ruhsat-namenin istihsaline dâir nezâret-i celileye takdîm eylediğim istid'â ve ol bâbda makâm-ı âli-i meşihat-penâhiden edilen isti'lâm ve makâm-ı müşarûn-ileyhadan tercüme-i hâle hâvi olub el-yevm Nezâret Evrâk Odasında mahfûz bulunan cevâp üzerine dâ'ilerine fî 12 Nisan sene 326 tarih ve üç yüz yetmiş numero ile terkim ve birinci sınıfa mahsûs ruhsat-nâme i'tâ buyurulmuştur. Evvel ve ahir bulunduğum müteaddid kazâ ve livâ niyâbetlerinin vazife-i niyâbete ve inzimâm eden umûr-ı 'adliyenin hüsn-ü ifâsına muvaffak bulunduğumu yedimde bulunan evrâk ve mezâbit-i resmiye ile 'ilmiye sicil müdüriyetinden musaddak sicil varakasıyla dahî sabittir ve şimdiye kadar bulunduğum niyâbetlerin kesir olan mevadd-ı 'adliyenin defteri iştigalimden mu'âmelâta bir dereceye kadar kesb-i vukuf ve meleke yed eyledim. Elhaleti hazihi munfasıl bulunduğumdan 'adliyece tensîb buyurulacak bir me'mûriyete ta'yin buyurulmaklığımı istirhâm ederim. Ol bâbda ve herhâlde emr û fermân hazreti men-lehü'l-emirindir.

Fî kânûn-ı sâni sene 333 ve 17 kânûn-ı evvel sene 333

Kırkkilise nâib-i esbakı (eski nâib)

(mühür: Es-Seyyid Bahâeddin)

26

Ahvâl-ı müsecclesi, sûret-i musaddakası rabt edilmiş olmakla dördüncü şu'beye 5/4

Sicil müdüriyet-i behiyesine 18 kânûn-ı sâni 332

Dördüncü şu'beye 18 minhü

Müraca'atımızda irâe olunmak üzere birinci şu'beye 18/11

Mumaileyhin ahîren müraca‘atı üzerine dördüncü şu‘beye 4 Eylül sene
33

Ahvâl-ı müseccelesini hâvi sûret-i musaddaka varınca bunun rabt ve
tevdî‘i içün birinci şu‘beye 4/4

Ahvâl-ı müseccelesini sûret-i musaddakasını henüz tevdî‘(bırakma)
etmemiştir. Tekrar müraca‘atına değin hıfzına 11 4/4
dosya geliş 2 /3142

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/16

Sayfa 33

332/İstid‘â 1723

Sicil 332/4987

Umûr-ı zâtiye müdüriyeti

Dosya numerosu: 3142

Sıranumerosu: 23

Sayfa 34

‘Adliye ve Mezâhib Nezâreti

Mezâhib müdüriyeti

Aded

Huzûr-ı sâmi-i cenâb-ı Nezâret-penâhiye

Hülâsa [1⁷⁸]

İzmit Bidâet Mahkemesi âzalığına, Kırkkilise nâib-i esbakı Bahâeddin
Efendinin intihabına müttefikan karar verilmiş olmakla ol bâbda emr û
fermân hazret-i men-lehü’l-emrindir.

Fî 31 Mart sene 334

Umûr-ı zâtiye müdürü (Hasan El-Haydar)

Mahkeme-yi İstinâf-ı Hukuk Re’isi(Vehbi)

Mahkeme-i Temyiz Âzasından (Mâhir)

Mahkeme-İ Temyiz Âzasından (Bulunmadı)

Mahkeme temyiz âzasından (Mazhar)

Müsteşar (Bulunmadı)

Mahkeme-i temyiz ceza Dairesi Re'isi (Hulusi)

Bilahare mezkûr âzalığı kabulden istinkâf etmesine mebni ibtal edilmiştir. Fî 7 Nisan sene 332

Dosyasına ruc'ı 8/5 dosyasını gelmemiştir.

Dosyası talep olunmuştur. Fî 26 /11/32

Dosyası: 3142 27 teşrin-i âni sene 34

(¹) Bu hülâsanın yazılacak cevap-name bâlâsına aynen nakl ve mezâhib müdüriyeti tarih ve numeroların zikir ve tasrihi temenni olunur.

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/17

Sayfa 35

Huzûr-ı âli-yi cenâb-ı Nezâret-penâhiye

Ma'rûz-ı dâ'i-yi dirîneleridir ki,

Dâi'leri Kırkkilise niyabetinden munfasıl olarak henüz bir niyâbete ta'yin olunmadığından lütfen münâsib bir me'mûriyete ta'yin buyrulamaklığımı istirhâm eylerim. ol bâbda ve herhâlde emr û irâde hazreti menlehü'l-emirindir.

Fî 16 Ağustos 1333

Eddâ'i Kırkkilise nâib-i esbakı (mühür: Es-Seyid Bahâeddin 1332)

Sicil müdüriyetine 19 agustos sene 333

Dördüncü şu'beye fî 19 sene minhü

Dosyasıyla i'tâsı dosya: 3142

Kalem 8/19 8/19

Mutasarrıf Memduh Beye fî 21/8

Defterde taleb-i me'mûriyet olduğu işaret edilmiştir. Fî 21 sene minhü.

~~(Deftere mukayyid olan ismi hızasına tekrar talep-i me'mûriyet olduğu tasrih edilmiş olmakla beraber 21 sene minhü [Bu kısmın üzeri çizilmiş]~~

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/18

Sayfa 36

Sene 333/929 istid'â
Sicil şu'be 914
Umûr-ı zâtiye müdüriyeti
Dosya numerosu: 3142
Sıranumerosu: 24
929
Sicil şu'be 914

Sayfa 37

Huzûr-ı âli-i cenâb-ı Nezâret-Penâhiye

Ma'rûz-ı çâkerleridir ki,

Çâkerleri Kırkkilise niyâbetinden münfasıl olub henüz bir me'mûriyete ta'yin kılınmamış bulunuyorum. Almakta olduğum ma'zûliyet ma'âş-ı ise ma'işetime kifâyet etmemekte bulunduğu cihetle âilemle beraber müzâyaka-i şedidedeyim. Bu kere mütehammil bulunduğu istihbâr eylediğim Aydın Sancağı seyyar sulh hâkimlik vazifesini ifâ edebileceğim sicilde mevcûd bulunan sicil varakamla müstebân olacağından me'mûriyet-i mezkûreye intihâb ve ta'yin-i çâkeranemi Mücerred 'avatıf-ı seniye-i nezâret-penâhilerindenistirhâm eylerim. Ol bâbda ve herhâlde emr û fermân hazreti menlehü'l-emrindir.

Fî 1 Eylül sene 333 ve 13 zilka'de sene 1332

çâkerleri

Kırkkilise nâib-i esbakı(eski naibi) (mühür: Es-Seyid Bahâeddin)

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/19

Sayfa 38

İstid'â 333/1050 sicil şu'be 1052

Sicil müdüriyeti ma'âş-ı lâzimesi ifâ olunduktan sonra encümen-i intihâba fî 1 Eylül sene 333 dördüncü şu'beye fî 2 Eylül 333

Mahal-i mezkûre diğeri intihâb edilmiş encümen dosyasına.

Umûr-ı zâtiye müdüriyeti

Dosya numerosu: 3142

Sıranumerosu: 25

H: 3142

Sayfa 39

Huzûr-ı âli-i cenâb-ı nezâret-penâhiye

Ma'rûz-ı dâ'i-i kemineleridir ki;

Dâ'ileri Kırkkilise niyabetinden münfasıl olub henüz bir me'mûriyete ta'yin olunmadığından mağduriyetimi mucib ahvâlden bulunmakla lütfen ve merhameten münâsib bir me'mûriyete ta'yin buyurulmaklığımı istirhâm eylerim. ol bâbda emr û fermân hazreti men-lehü'l-emrindir.

Eddâ'i Fî 27 Şubat sene 334(mühür: Es-SeyidBahâeddin)

ve eddâ'i fî 27 Şubat sene 334 (mühür: Es-SeyidBahâeddin)

Umûr-ı zâtiye müdüriyetine

Şubat 27

Dördüncü şu'be fî 27 sene minhü

Zimmet 3142

Serian /1/3 Meşihat **Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/20**

Sayfa 40

İstid'â 323/34

Zâtiye 946/64

Umûr-ı zâtiye müdüriyeti

Dosya numerusu: 3142

Sıranumerusu: 26

Sayfa 41

'Adliye Nezâret-i celilesine

Ma'rûz-ı dâ'i-i kemineleridir

Dâ'ileri(duâcınız) Kırkkilise niyabetinden münfasıl olub henüz bir me'mûriyete ta'yin buyurulmadığımdan emsâlim vechle bir me'mûriyete ta'yin buyurulmaklığımı istirhâm eylerim fermân hazreti menleh'ül-emirindir.

Fî 25 Ağustos sene 334 ve fî 19 Ağustos sene 334

eddâ'î Kırkkilise niyâbet-i sabıkı Bahâeddin

Umûr-ı zâtiye müdüriyetine 25 Ağustos

Takdîm fî 25 ağustus sene 34

İntihâba fî 27 Eylül

Kaydolundu dosyasına /31 sene minhü

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/21

Sayfa 42

İstid'â 1391/sene 34

Zâtiye 4989/ sene 334

Sayfa 43

Maliye nezâreti

mahsûsat-ı zâtiye müdüriyeti 2542/1167

Bâb-ı fetvâ sicil müdüriyet-i âliyesine

2 Şubat sene 338 tarihli ve 15 numarolu tezkire-i vâlâları cevabıdır.

Kırkkilise kâdı-ı sabıkı Mehmed Bahâeddin Efendinin 31 Ağustos sene 335 tarihinde vefatına mebni tarih-i mezkûrden i'tibâren iki nefer âilesine şehri dört yüz elli sekiz kuruş ma'âş tahsîs edilmiş olduğu beyân olunur efendim.

fî 27 safer sene 338

Kaleme fî 1 Mart sene 338

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/22

Sayfa 44

Huzûr-ı âli-i cenâb-ı meşihât-penâhiye

Ma'rûz-ı dâi'leridir ki;

Bu def'a Kırkkilise niyâbet-i şer'iyyesinden hitâm-ı müddetle infisâl etmiş olduğumdan âlel'usûl madde-i münferide kânûniye mûcebince ma'zûliyet ma'âş tahsisi hakkında işbu istid'âmın sicil ahvâl müdüriyet-i âliyesine emr û havâle buyurulmak bâbında emr û fermân hazreti veliyyü'l-emirindir.

Fî 25 Temmuz sene 338

Eddâ'î sabık-ı nâib-i Kırkkilise (mühür: Es-Seyid Bahâeddin)

Meşihat Arşivi . MŞH. SAİD : 108/17/23

Sayfa 45

Umûr-ı zâtiye müdüriyeti

Dosya numerosu: 3142

Sıranumerosu: 18

Sicil müdüriyetine fî 25 safer sene 330

İstid'â (dilekçe) 2986

Sicil 1773 /28

1145

Ma'zûliyet ma'âşî tahsisi hakkında Kırkkilise nâib-i sâbıkı (eski nâibi) Bahâeddin Efendi tarafından takdîm olunub havâle buyurulan işbu 'arzu hâl mütala'a olundu müsted'i-i muma-ileyhiye niyâbet-i mezkûreden hitâm-ı müddetle infisâl ve hiçbir gûnâ zimmet ve ilişiği olmadığı ibrâz ettiği mazbatadan anlaşılmaqla cevâz-ı istihdâmına karar i'tâsından sonra i'âdesi zımnında memurîn müdüriyet-i âliyesine tevdi'kılındı.

fî 22 şa'bân sene 330 ve fî 31 Temmuz sene 328

---1168

1067

Sicil-i müdüriyet-i behiyesinin bâlâya muharrer der-kenârına nazaran Kırkkilise livâsı nâibi-i sâbıkı Bahâeddin Efendinin câizü'l-istihdâm olduğu anlaşılmaqla müdüriyet-i mezkûreye i'âde-i tevdi' kılındı.

fî 14 ramazân 330 ve fî 24 Temmuz sene 328

(mühür: Encümen-i İntihâb Me'mûrin-i 'İlmiye Re'isi

Sayfa 46

Bahâeddin Efendi ibni Abdulkerim Efendi	tarih-i tevellüdü 1272	Hidmete dühûlu 12 Mart 99	son me'mûriyeti Kırkkilise nâibi	istid'â tarihi
12 Mart sene 99 /6 Ağustos 99.	0/4/25	0/0/0	Mısırata niyâbeti (1500)	"
7 Ağustos sene 99 /7 kânûn-ı ahir sene 99	0/0/0	0/4/11	" "	"
18 kânûn-ı evvel sene 99/21Nisan sene 302	2/5/4	0/0/0	Cebel-i Kalamûn nâm-ı diğer Duma Niyâbeti (Hasılâtla)	"
22 Mayıs sene 302 4 Temmuz sene 302	0/1/13	0/0/0	fetvâhâne-yi âli pusula odası 119	"
5 Temmuz sene 302/4 Temmuz sene 303	1/0/4	0/0/0	Merciuyûn Niyabeti (1250)	"
9 Temmuz sene 303/23 Temmuz 303	0/0/15	0/0/0	fetvâhâne-i âli pusula odası 119	"
24 Temmuz sene 303/5 Haziran sene 305	1/11/7	0/0/0	Bikâû'l-Aziz Niyabeti 1250	"
1 Temmuz sene 305/8 Nisan sene 306	0/8/9	0/0/0	fetvâhâne-i âli müsevvidliği 148	"
9 Nisan sene 306/16 Mart sene 308	1/7/8	0/0/0	Akkâ niyâbeti 1750	"
17 Mart sene 308/ 9 Ağustos308	0/4/23	0/0/0	fetvâhâne-i âli müsevvidliği 148	"
10 Ağustos sene 308/22 Mart sene 309	0/0/0	0/7/17	" "	"
26 Mart sene 309/7 kânûn-ı sâni sene 310	1-9-12	0/0/0	Cisr-i Mustafa Paşa niyâbeti 1250	"
8 kânûn-ı sâni sene 310/7 Mayıs sene 311	0/0/0	0/4/0	" "	"

8 Mayıs sene 311/ 2 Şubat sene 312	1/9/23	0/0/0	Nevrekob niyâbeti 1250	"
1 Mart sene 313/15 Nisan sene 313	0/1/15	0/0/0	Nevrekob niyâbeti 1125	"
16 Şubat sene 313/10 Ağustos sene 313	0/0/0	0/4/15	" "	"
1 Eylül sene 313 13 Nisan sene 315	1/7/13	0/0/0	Marğılıç niyâbeti 1155	"
14 Nisan sene 315/26 Haziran sene 315	0/0/0	0/2/13	" "	"
27 Haziran sene 315/4 Haziran sene 317	1/11/8	0/0/0	Çeşme niyâbeti 1350	"
5 Haziran sene 317/17 kânûn-ı evvel sene 318	0/0/0	1/6/13	" "	"
18 kânûn-ı evvel 318/3 Mayıs sene 320	1/4/16	0/0/0	Molova niyâbeti 1125	"
4 Mayıs sene 320/ 10 kânûn-ı sâni 320	0/0/0	0/8/7	" "	"
11 kânûn-ı sâni sene 320/6 Mayıs sene 321	0/2/26	0/0/0	Mersin niyâbeti 2250	"
7 Nisan sene 321/10 Şubat sene 322	0/0/0	1/0/24	" "	"
1 Mayıs sene 322/7 Şubat sene 324	1-11-7	0/0/0	Develü niyâbeti 1080	"
8 Şubat sene 324/10 Ağustos sene	0/0/0	0/4/23	" "	"
6 Eylül sene 324/4 Temmuz sene 325	0/1/9	0/0/0	Tekfûr Dağı niyâbeti 2000	"
10 Temmuz sene 325/15 teşrin-i evvel sene 325	0/0/0	0/3/6	" "	"

16 teşrin-i evvel sene 326/10 kânûn-ı sâni sene 325	0/3/12	0/0/0	Şile niyâbeti 1250	"
8 Şubat sene 325/8 Ağustos sene 326	0/0/0	0/6/8	" "	"
10 Ağustos sene 326/13 Mayıs 327	0/8/21	0/0/0	Drama niyâbeti 2250	"
1 Haziran sene 327/23 teşrin-i evvel sene 327	0-5-23	0/0/0	" "	"
24 teşrin-i evvel sene 327/19 Temmuz sene 327	0/07/26	0/0/0	Kırkkilise niyâbeti 2500	"
	11/133/321-	2/48/137		16 15 137
				11 133 321
				2 196 651
				29 1192 2050
				4 8

MEŞİHAT ARŞİVİ MŞH.SAİD : 108/17/24

Sayfa 47

Fî 5 Eylül sene 328 mahsûs 447 mahsûsât-ı zâtiye gönderilmiştir.

Sayfa 48

Evrak numerosu	Müsevvidi	Tarih-i tesvidi	Meşihât-ı ‘ulyâ sicil müdüriyet-i âliyesine tezkire	Şu‘be/6
	Ali hilmi	1 Eylül 335		hülâsa
Ba‘de’l-irsâl altıncı şu‘beye (i‘âde olunacaktır) Dosya (140)			Kırkkilise kâdı-yı sâbıkı Bahâeddin Efendi’nin tercüme-i hâli hülâsasının baş tarafı dosyası meyânında bulunamamaktan nâşî sicil kaydından ikmâl ettirilerek i‘âde buyurulmak üzere mezkûr hülâsa leffen takdîm kılındı efendim. Mehmed Efendinin Tebyiz /kayd Dosya: 140	

MEŞİHAT ARŞİVİ MŞH.SAİD : 108/17/25**Sayfa 49**

Tercüme-i hâl i'tâ eden zevâtın ibrâz ettikleri vesâik-i resmiyenin tetkikiyle hülâsa-yı münderecatının kaydına mahsûs pusuladır.

Evrâk tarihi		Evrâkın numerosu	77/365 1/398
Arabî	Rûmî		
29 CA 303	20 Şubat 301		Drama kâzası meclis idâresinin berâet-ı zimmet ve hüsn-ü hıdmet münfasıl ve istifasına dâir mazbatadır.
20 Şevval 304	4 Temmuz 303	71	Merci-u'yûn Kâzası idâre meclisinin berâet-ı zimmet ve hüsn-ü hıdmet 'umûm ahâlinin hoşnudunu celbe dâir mazbatadır.
6 şa'bân 305	5 Nisan 304	18	Bikâü'l-'aziz idâre meclisinin berâet-ı zimmet ve hüsn-ü hıdmetten dolayı rütbenin terfî'ine dâir mazbatadır.
Gurre-i Zilkade 306	17 Haziran 305		Bikâü'l-'aziz idâre meclisinin uhdesine Muhavvel mevadd-ı şer'iyeye ve nizâmiyeyi hüsn-ü ifâ ile ibrâz-ı ru'yet ve sadâkat eylemiş ve şu hâlde ez-her cihet mükâfât-ı âliyeye kesb-ı istihkâk etmiş olduğuna dâir mazbatadır.
	19 Eylül 305		Suriye encümen-i 'Adliyesinin hüsn-ü hıdmet ve berâet-ı zimmet ve faaliyetine dâir mazbatadır.
23 ramazân 309	9 Nisan 308	3	Akka Encümen-i 'adliyenin umûr-ı 'adliyece ilişiği olmadığına dâir mazbata.
8 rebiyü'l-ahır 309	2 teşrin-i ahır 307	74	Beyrut Maârif Müdüriyyetinin umûr-ı ma'ârif-i metalib vecihle cereyan ve terakkisi zımnında sebk etmiş olan hıdemât-ı hasene dâir varakasıdır.
	25 Mart 308	2	Akka topçu hey'et-i askeriyesinin: hüsn-ü hıdmet ve cihet-i askeriyeeye olan mu'âvenetinden bâhis mazbatasıdır.

	23 Mart 308	20	Akka livâ-yı hey'et-i askeriyesinin: istikâmet ve sadakati ve sunûf-ı asker-i şâhâne hakkında himem-i fâzılânesini hâkî ve sinîn-i atika esâyâsını zâhire ihrâcî için bâ-irâde-i seniye komisyona ta'yin edilmiş olduğu mübeyyin mazbatasıdır.
23 receb 312	8 kânûn-ı sânî 310	1409	Cisr-i Mustafa Paşa kazâsı idâre meclisinin: emvâl-ı emiriye ve eytâm sanduğunca ve tevfiâtı berâtını mübeyyin mazbatasıdır.
10 cemaziyü'l-ahır 311	7 Kânûn-ı evveli 309	1010	Nizâmiye dördüncü fırka kumandanlığının: i'âne-i nakdiye toplayarak Kurt karyesindeki karakol-hanenin İkmâl-ı inşaatına teşvikât ve bir anbarında bulunduğu dâir hüsn-ü hâl takdîrnâmedir.
25 receb 312	9 kânûn-ı sânî 310		Bu dahî: cihet-i 'askeriye olan hıdemâtını mübeyyin mazbata
20 receb 311	16 kânûn-ı sânî 309	24553	İkinci ordu müşirinin: cihet-i 'askeriye olan hıdemâtının bâhisi tahsin-namesi(takdir-nâme)
	6 kânûn-ı sânî 310		Cisr-i Mustafa Paşa encümen-i 'adliyesinin: izzet ve istikametine ve ilişiği olmadığına dâir mazbatası.
24 receb 311	20 kânûn-ı sânî 309	332	Edirnevâlisinin: Kurt karyesi karakol-hâneve câmi'inin inşâasından dolayı sebk eden hıdemâtına dâir Tahsin-nâmedir.(takdirnâme)
17 şa'bân 1312			Mustafa Paşa'daki hıdematına mukûbil takdîren dördüncü mecidî nişân-ı hümâyûnunun i'tâsına dâir berât-ı âli.
Münderecâtı bâlâda kayd ve beyân olunub 'aynen görölüb i'âde olunmuştur. 'âid bulunan / kıt'a-ı evrâk müsbeste-i resmiye.			

MEŞİHAT ARŞİVİ MŞH.SAİD : 108/17/26-1

Sayfa 50

Tercüme-i hâl i'tâ eden zevâtın ibrâz ettikleri vesâik-i resmiyenin tetkikiyle hülâsa-yı münderecatının kaydına mahsûs pusuladır.			
Evrâk tarihi		Evrâkın numerosu	2
Arabî	Rûmî		

	15 Nisan 313	44	Nevrekob idâre meclisinin: mekteb ve cevâmî ve köprüsünü ancak mâlenve bedenen sarf-ı himmet eylediğine ve berâet-ı zimmetine dâir mazbatasıdır.
	20 Nisan 313		Siroz idâre meclisinin: şâyân-ı taltif olduğuna dâir mazbatasıdır.
24 zilka‘de 314	14 Nisan 312		Nevrekob kazâsı encümen-i ‘adliyenin hüsn-ü hıdmet ve berâet-ı zimmetine dâir mazbatasıdır.
29 zilkade 314	19 Nisan 313	31	Siroz encümen-i ‘adliyenin: hüsn-ü hıdmet ve berâet-ı zimmetine dâir mazbatasıdır.
	4 Ağustos 312	12	Nevrekob encümen-i ma‘ârif ve idâre meclisinin: 4686 kuruş yirmi pare i‘âne derç idüb ve 1086 buçuk kuruş nakden i‘âne eyleyerek Mencik medresesi cami‘ini inşâ eylediğine dâir.
	1 Ağustos 312	17	Bu dahî: Kubbeli cami‘-i şerif encümeni 3740 kuruş i‘âne derç ve 516 buçuk kuruş i‘âne i‘tâ eyleyerek cami‘-i mezkûru mükemmelen ta‘mir ettirdiğine cetvel mazbatası
	15 Nisan 313	23	Bu dahî: Nevrekob inas mektebi encümeni 18715 otuz pare ve i‘âne derç ve 10627 i‘âne i‘tâ eyleyerek mükemmelen mekteb-i mezbûru inşâ ettirdiğine ve hüsn-i hâline dâir mazbatası.
29 zilka‘de 314	19 Nisan 313	77	Siroz mutasarrıflığının: ikmâl-ı müddetle hüsn-ü hıdmet ve hıdemâtına dâir Ma‘ârif Nezaretine dâir inhâsı.
15 rebiyyü’l-ahır 1315			Nevrekob’da edilen hıdemâta mukâbil dördüncü rütbeden Osmanî i‘tâ olduğuna dâir berât-ı âli
15 zilhicce 315	24 Nisan 314	137	Margılıç meclis idâresinin: berâet-ı zimmet ve hüsn-ü hıdmet ve istikâmetine dâir mazbata.
6 rebi‘ü’l-evvel 319	9 Haziran 317	47	Çeşme kazâsı meclis idâresinin: hüsn-ü hıdmet ve berâet-ı zimmetine dâir mazbata.
	5 Haziran 317	40	Çeşme hey’et-i ‘adliyesinin: hüsn-ü hıdmet ve berâet-ı zimmet ve hoşnudiye-i umûmiyeleri celbe dâir mazbatası.
	11 Nisan 317		Çeşme evkâf komisyonunun: Muslu câminin ta‘miri içün vuku‘bulan tahsilatnı nâtik cedâvili tercüme-i hâlinde tafsîlatı mezkûrdur.

3 rebi'ü'l-evvel 322	5 Mayıs 320	136	Molova meclis-i idâresinin: berâet-ı zimmetine dâir mazbatası.
6 minhü (aynı sene)	8 Mayıs 320		Molova hey'et-i 'adliyesinin ve şer'iyenin hüsn-ü hıdmete dâir mazbatası.
	7 Nisan 321		Mersin 'adliye hey'et ve encümenin: hüsn-ü hıdmet berâet-ı zimmetini mübeyyin mazbatası.
30 kânûn-ı evvel 321	22 kânûn-ı ahır 323	114/226	Develü meclis idâresinin: hüsn-i hıdmetinden dolayı terfi' ve temdid müddetine dâir meşihat ve Kayseri mutasarrıflığına mazbatasını sûret-i musaddakası.
25 ramazân 321	30 teşrin-i evvel 322	146	Bu dahî: Ma'ârif olan hüsn-i hıdemâtından dolayı taltif-i encümen Kayseri Mutasarrıflığının mazbatası. sûret-i musaddakası.
Münderecâtı bâlâda kayd ve beyân olunub 'aynen görölüb i'âde olunmuştur. 'âid bulunan / kıt'a-ı evrâk müsbete-i resmiye.			

MEŞİHAT ARŞİVİ MŞH.SAİD : 108/17/26-2

Sayfa 51

Tercüme-i hâl i'tâ eden zevâtın ibrâz ettikleri vesâik-i resmiyenin tetkikiyle hülâsaya münderecatının kaydına mahsûs pusuladır.			
Evrâk tarihi		Evrâkın numero su	3
Arabî	Rûmî		
	10 Mart 324	19	Develü ma'ârif ve meclis idâresinin: terakkî-i ma'ârif hıdmet ile tebehhülünden dolayı terfi'ine dâir mazbata-i müştereke sûret-i varakası.
	12 Nisan 324/13 Nisan minhü		Develü ma'ârif komisyonunun ve meclis-i idârenin: emr-i ma'ârif için derç olunan i'ânâtının ba'is-i cetvel ve mazbatası.
	1 Şubat 325	158	Şile meclisi idâresinin: hüsn-üi hıdmet ve istikamet ve berâet-ı zimmetine dâir mazbatası
	4 Mart 328	21	Drama meclis idâresinin: berâet-ı zimmetine ve istikamet ve hüsn-i hıdmetine dâir mazbatası.

	4 kânûn-ı evvel 327		Drama encümen-i ‘adliyesinin: hüsn-i hıdmete dâir mazbatası.
	27 Eylül 326	771	Drama mutasarrıf vekilinin: emr-i ma’ârife olan hıdmat-ı sâlifinden dolayı ma’ârıf azâlığına ta’yinine dâir tezkiresi.
20 Şabân 330	2 Temmuz 328	594	Kırkkilise meclisi idâresinin: berâet-ı zimmet ve hoşniyet-i ‘umûmiyeyi celbe dâir mazbatası
Münderecâtı bâlâda kayd ve beyân olunub ‘aynen görölüb i‘âde olunmuştur. ‘âid bulunan / kıt‘a-ı evrâk müsbete-i resmiye.			

MEŞİHAT ARŞİVİ MŞH.SAİD : 108/17/26-3

Sayfa 52

Tercüme-i hâl i‘tâ eden zevâtın ibrâz ettikleri vesâik-i resmiyenin tetkikiyle hülâsa-i münderecâtının kaydına mahsûs pusulasıdır.			
Evrâk tarihi		Evrâkın numerosu	849 numeroda Mukayyid Mehmed Bahâeddin Efendi
Arabî	Rûmî		
	7 kânûn-ı sâni 328	9005/974	C.20 Temmuz 328 tarihinden i‘tibâren sekiz yüz otuz üç kuruş Ma‘zûliyet ma‘âşı tahsis olunduğu muhassasât- zâtiye müdürünün tarih ve numarolu tezkiresinden anlaşılmıştır. Fî 27 Mayıs sene 329. Hasan Bey
Münderecâtıbâlâda kayd ve beyân olunub ‘aynen görölüb i‘âde olunmuştur. ‘âid bulunan kıt‘a-ı evrâk müsbete-i resmiye.			

MEŞİHAT ARŞİVİ MŞH.SAİD : 108/17/27

Sayfa 53

Tercüme-i hâl i‘tâ eden zevâtın ibrâz ettikleri vesâik-i resmiyenin tetkikiyle hülâsa-i münderecâtının kaydına mahsûs pusulasıdır.			
Evrâk tarihi		Evrâkın numerosu	Mehmed Bahâeddin Efendi esbak-ı Drama nâibi dosyası 849
Arabî	Rûmî		

Lâpseki tahrîr ve tahdid hey'eti nâibi Bahâeddin Efendi encümenin 15 râ. 332 ve 29 kânûn-ı sâni 329 tarihli ve 1938 numarolu karar ile 'azl edilmiştir.

Maliye nezaretinin 28 kânûn-ı sâni 329 tarihli ve 14379 'umûm, 30 hususi 2. Şu'be. 29/2539 nakli-391

Münderecâtı bâlâda kayd ve beyân olunub 'aynen görölüb i'âde olunmuştur. 'âid bulunan kıt'a-ı evrâk müsbeste-i resmiye.

MEŞİHAT ARŞİVİ MŞH.SAİD : 108/17/28

Sayfa 54

Dosya numerosu: 3142

Sıra numerosu: 9

Tercüme-i hâl varakası hülâsası harcı evvelce verilüb dosyama vaz' olunan mezkûr hülâsa ahz olunmuştur. 27 Temmuz 324 sahh

Sayfa 55

398/1175

Edirne

Kırkkilise kadı-ı sâbıkı

Mehmed Bahâeddin Efendi tevellüdü 1272

Ma'zûliyet ma'âşı muhassasdır. 140

Vefatı : 31 Ağustos 335

Tezkire 15: tarih-i vefatın iş'ârı zımnında mahassasât-ı zâtiye müdürîyetine. fi 2 Şubat 338

53

MEŞİHAT ARŞİVİ MŞH.SAİD : 108/17/29

İKİNCİ BÖLÜM

2.1 MEHMED MÜŞTAK EFENDİ (0148_02)

2.1.1. Hayatı

Debbağ esnafından İsmail Efendi'nin oğlu olup 1240 (1824) tarihinde Zeytûn kasabasında doğmuştur. Hafızlığı bitirdikten sonra babasının ma'rifetiyle İstanbul'a gelmiştir. 1258 (1843) tarihinde Nevşehirli Müftüzâde Büyük Hâzım Efendi'nin ders halkasına dâhil olup 1274'te (1853) icazet almıştır. Muallimhâne-i Nüvvâb'ın açılışına imtihanla girerek Recep 1274'te (Şubat 1858) beşinci sınıf niyâbet ehliyetnâmesi almıştır.⁷⁹

Mehmet Müştak Efendi'nin adının Mehmed olduğu "Müştak" ifadesinin kendisine verilmiş olan bir mahlas olduğu anlaşılmıştır. 1842 tarihinde İstanbul'a gelmiş ve burada Nevşehri Müftüzade merhum büyük Hazım Efendi'nin sarf (Arapça öğrenmek isteyen kişilerin ilk basamağı) ilmi almış ve 1858 senesinde kendisinden dua ve icazet almıştır. Türkçe konuşur ve yazar başka lisanlarla ilgili bilgi verilmemiştir. Ayrıca yazmış olduğu herhangi bir eserin olmadığı da anlaşılmıştır. 8 Ocak 1887'de Sahn Medreselerine yükselmiş ve derecesi bir kıta artmış, herhangi bir nişan almamıştır. Yardım ve işten çıkarılma maaşı almadığı görülmüştür. Belgelerde sorulan görevden ayrılma nedenleri incelendiğinde herhangi bir ceza almadığı, hakkında herhangi bir şikâyetin olmadığı, herhangi bir mahkemeye alınmadığını ve bununla ilgili gerekli tüm açıklamaların kayıt

⁷⁹ Sadık Albayrak, age. s.241

altına alındığını da ifade etmiştir. Ayrılma sebebinin görev süresinden kaynaklı olduğu görülmüştür.⁸⁰

Otuz üç yaşında iken, Muallimhâne-i Nüvvâb'ı bitirdikten bir yıl sonra Sîrozî (Serezli) el-Hac Hasan Efendi'nin Mekke-i Mükerreme niyabetine tayininde, Meşihat tarafından Bâb kazası niyabetine tayin edilmiştir. Gittiğinden dokuz ay sonra Hasan Efendi vefat etmiştir. Kalan üç aylık müddeti Müştak Efendi tarafından göreve devam ettirilmiştir. 1861 (1277)'de Zile, 1863 (1279) ve 1866 (1282)'de Bafra, 1869 (1285)'de tekrar Zile, 1872 (1288)'de Köstence kazalarına, 1874 (1290)'te Yozgat, 1878 (1294)'de Çankırı sancakları niyabetlerine tayin olunmuştur. 1881 (1297)'den 1884 (1300)'e kadar peder ve validesinin vefatlarından dolayı üç sene hizmette bulunmamıştır. 1883 (1300) h. Senesinde Lâzistan, Nisan 1887 (Şaban 1304)'de Erzincan ve Ocak 1892 (Recep 1309)'de Kırkkilise sancağı niyabetine tayin edilmiştir. Ocak 1894 (Recep 1311) tarihinde Kırkkilise sancağı niyâbetinden ayrılmış ve bir müddet sonra da vefat etmiştir.⁸¹

2.1.2. Mehmed Müştak Efendi 0148 Numaralı Belgenin Transkripsiyonu

Daire-i Meşihat-ı İslamiyye

Sicil Şubesi

Es'ile	Ecvibe
Sâhib-i tercümenin ismi ve mahlas veya kendisiyle pederi ismi ve pederi memurînden ise memuriyet ve rütbesi ile ma'ruf zevattan ise hangi sülaleye nisbet ve şöhreti.	İsmim Mehmed ve mahlasım müştak, pederimin ismi İsmail, pederim debbağ esnafından olup memurînden olmadığı ve şöhreti Âli Efendi oğlu.
Tarihi ve mahal-i veladeti	Bin iki yüz kırk tarihinde Zeytun kasabasında tevellüd ettim.

⁸⁰ Meşihat Arşivi. MŞH. SAİD: 20/3, Dosya:0148

⁸¹ Sadık Albayrak *Son Devir Osmanlı Uleması* (İlmiye Ricalinin Teracim-i Ahvali) İBB Kültür İşleri Daire Başkanı Yayınları, İstanbul:1996, C.3 s. 241-242

Mekatib-i ibtidaiye ve resmiye veya muallim-i mahsusdan nasıl ilim ve fenleri layıkıyla veya muhtasarca kırâat ve taallüm eylemiştir. Ve hangi lisanlarda kitabet veyahut yalnız tekellüm eder. Bir eser ve te’lifi de var ise neye müteallıktır. Ve ruhsat-ı resmiye ile intişar etmiş midir? Ve mekteb şahadetnamesi ve bir memuriyete intihab-namesi var mıdır?	Hal-i sabadetimde mekteb-i ibtidaîde taallüm ve hıfz-ı Kur’an edip on iki yaşında pederim marifetiyle Der-bar-ı Ma’delet-karâr’a gelip elli sekiz tarihinde Nevşehrî Müftüzâde merhum büyük Hazım Efendi’nin dersine fen-i sarfdan bede’ ederek, yetmiş dört tarihinde dua ettirerek icazet ahzettim. Türkçe lisanıyla tekellüm ve kitabet ederim. neşr olunmuş bir eserim yoktur. Muallimhane-i nüvvabın hîn-i küşadında bi’l- imtihan duhûl ederek müddet-i örfiyesinde tahsil ve tedrisle hurûc imtihanının i’tasıyla bin iki yüz yetmiş dört senesi Recep-i şerifin yirmi sekiz tarihiyle sınıf-ı hamseden sınıf-ı saliseden kayd ve kabul olunarak yed-i dâiyaneme alınmış yedi numaralı bir kıt’a şahadetname ihsan ve i’tâ buyurulmuştur.
Hizmet-i devlete muvazzaf veya mülazım olarak kaç yaşında ve nerede dâhil ve bâ-terakki ne kadar maaş veya harcırah ve ücret ve aidat-ı saireye nail olup refte refte nasıl memuriyetlerde bulunmuş ve ne rütbe ve nişanlar ihsan buyurulmuştur ve mu’inâtının daimî ve muvakkat himâyem ve tenzîlatıyla infisal ve müddet-i me’zuliyetinde maaşa nâiliyyet ve tekrar mensubiyeti vaki’ olmuş mudur? Ve bazı zevat-ı kiram-ı kitabet ve ma’iyyeti gibi hususi işlerde bulunmuş ise keyfiyeti ve bu vukuatın mümkün olduğu kadar	Bin iki yüz yetmiş beş senesi muharreminde otuz üç yaşında olduğum halde Sirozlu merhum El’ hac Hasan Efendi’nin Mekke-i Mükerrerme kadılığına tayininde daileri dahi Canib-i meşihatımdan Bab-ı niyabetine intihab ve tayin buyurularak efendi-i muma-ileyh maiyyetlerinde Mekke-i Mükerrerme’den teşerrüf edilmiş ise de mumaillehy dokuz mah sonra vefat etmekle bâki üç ay müddeti dâileri tarafından ikmal edilmiş ve Mahmil-i Şerif(Mekke ve Medine’ye surre namıyla gönderilen hediye ve paraların yüklendiği tarîk niyabetiyle Mekke-i Mükerrerme’den berren Şam-ı Şerife ve ondan Der-saadet’e gelerek yetmiş yedi senesi evâilinde Zile kazası niyabetine ve yetmiş dokuzda ve seksen iki evvelinde Bafra ve seksen beşte tekrar mezkur Zile ve seksen sekiz evâilinde

meşhur ve eyyamı tasrih ile tarihleri gösterilmelidir. Ve ecnebi nişanına hamil ise ne sebep ve vesile ile hangi tarih ve memuriyette aldığı dahi beyan olunmalıdır.	Köstence kazalarına ve doksan senesinde Burgaz ve doksan dörtte Kangırı (Çankırı) sancakları niyabetlerine tayin olunup doksan yediden, bin üç yüz tarihine kadar peder ve validemin vuku-ı vefatlarına mebni üç sene bilâ- memuriyet kalıp üç yüz senesi Cemaziye'l-ahiresinde Lazistan ve üç yüz dört senesi Şa'banında Erzincan sancaklarına tayin buyurularak her birinde bilâ-iştikâ velâ-kusûr ile ikmal-i müddet edilmiş ve üç yüz dokuz sekiz senesi receb-i şerifinin on yedinci günü Kırkkilise sancağına tayin ve i'zâm buyurularak el-yevm hizmet-i mukaddese-i mezkurede bulunmaktayım. her Gittiğim yerlerde almış olduğum mazâbit Der-aliyeye vürud-ı dâianemizde Makam-ı Sâmi-i hazret meşihat-penahiye bi't-takdîm defter-i nüvvâbda mukayyed ism-i daiyanemin bâlasına kayd buyurulmuştur. Bin üç yüz dört Rebiü'l-ahirinin on üçünde bâ-terakki-i bâ-sahn bir kıta üzerine rûsum vardır. Nişanım yoktur. Mu'înat ve ma'zuliyet maaşı almadım
İnfisâlin esbabı hakikiyyesine şikayetle munfasıl olup taht-ı muhakemeye alınmış ise töhmet ve berattan ne hükme netice vermiştir ? ve ceza görmüş müdür? Ve bulunduğu hidemâtdan ve tebri'esi lazım sair hususattan berâet-i zimmetine dair şayan-ı itimad ve evrakı var mıdır? Vukuat-ı mezkurenin muahharen tashîh-i istidasına ve isti'lamlarla edâ'-i vakt ve sahiplerinin dahi	Esbab-ı infisalim daima ikmal-i müddetle vuku' bulup hakk-ı daiyanemde iştikâ vukû'u mesmû'-ı daiyanem olmadığı gibi bir günâ taht-ı muhakemeye dahi alınmadım. berâet-i zimmet-i dâianeme dair olan evrak her memuriyetimden infisal ettikçe götürüp makam-ı muallâ-yi hazret-i fetva-penahiye takdim kılınmış ve ber-minvâl-i muharrer ism-i bâla-yi dâianemde meşru' bulunacağı tabî'i bulunmuştur. Ve yed-i dâianemde mevcut icazetname ve dördüncü ordu-yi hümayun müşiriyyet-i celilesi, canib-i âlisinden itâ buyurulan, inhâ ve berâet mezabıtı olarak beş

intizarlarına mahal kalmamak için kemal-i dikkat ve itmâm ile ve mümkün ise kendi hattı vasıtasıyla yazılması ve rûs ve ferman-ı hümayunlarıyla, berat-ı aliye ve mekteb-i şahadetnameleri ve intihab ve icazetname ve berâ'etname ve sair evrak-ı mevsûkave müteferri'asuver-i musaddakasının veyahut iade kılınmak üzere asıllarının işbu varakaya rabtı lazım gelir.	kıta varaka ve icazetname yine iade buyurulmak üzere aynen ve intihab tezkiresiyle rûs-ı hümayuna tevcihine dair iki kıta varakanın suretleri musaddakan ve merbuten takdim kılınmıştır. Fi 15 Saferü'l-hayr Sene 1310 ve Fi 26 Ağustos Sene 1308 Naib-i nüvvab-ı Kırkkilise E'd-dâ'i Mühür: Mehmed Müştâk
Mülâhazat	

MEŞİHAT ARŞİVİ. MŞH. SAİD : 20/3/1

Sayfa 2

Hak-Pây-i Muallâ-i Hazret-i Meşihat-penahiye

Ma'rûz-ı Dâ'î-i Dirîneleridir

Edirne Merkez Niyabet-i Şer'iyesi canibinden zeylen tebliğ buyurulan fi 17 Ra. sene 1309 ve fi 21 Mayıs sene 1308 tarih ve altı adetli emir-nâme-i mualla-i cenabı meşihat-penahileriyle, mersul iki kıta tercüme-i hal dâiyanem varakasının bi't-tanzim mekan-ı Bab-ı Fetvaya takdim ve tisyârı emr ve ferman buyurulmakdan nâşî ber-mantûk-ı emr-i celil veliyyü'n-ni'âmîleri mezkûr iki kıtasının ecvibe hizaları doldurularak merbutatıyla aynen ve musaddakan leffen takdim-i huzur-ı ulyâ-i hazret-i meşihat-penahileri kılınmış olmağın ve evrak-ı mezkure miyanında bulunan icazetname ve diğer beş kıta evrakın i'adesi hususuna müsâ'ade-i merahim-âde-i veliyyü'n-ni'âmîleri sezâvâr buyurulmak babında ve kâffe-i ahvalde emr u ferman hazret veliyyü'l-emrindir.

Fi 17 S. sene 1310 ve fi 27 Ağustos sene 1308

Naib-i livâ-i Kırkkilise

Mühür:Mehmed Müştâk

MEŞİHAT ARŞİVİ. MŞH. SAİD : 20/3/2

Sayfa 3

Sicil-i Ahval Şubesine Fi 21 Safer Sene 1310

9

Hülasâ

1898

Sayfa 4

Huzur-ı Sâmi-i Cenab-ı Meşihat-penahiye

Ma'rûz-ı Dâ'î-i Dirîneleridir ki,

Tarihi veladet-i daiyanemi müsbet olmak üzere aynen irsâli hâme-ârây-i ta'zim olan fi 8 Rebiyülevvel sene 1311 tarihli ve yüz otuz altı rakamlı emir-namei Âli-i fetva-penahilerinde irade ve ferman buyurulan tezkire-i Osmaniye yine i'ade olunmasının iktiza edenlere emir buyurulması niyazıyla leffen arz ve takdim edildi. Bunda kendi ve peder-i dâiyânem mevlidi Kargı gösterilerek hâlbuki tercüme-i hal varakasında Zeytunî ve yine kaydolunmuş olması sonradan Zeytun'dan Kargı'ya nakl-i süknâ olunmasına mebni olmağla olbabda emr u ferman hazret men-lehü'l-emrindir.

Fi 21 Rebi'ül-evvel sene 1311 ve Fi 19 Eylül sene 1309

Naib-i livâ-i Kırkkilise

E'd-dâ'î

Mühür: Mehmed Müştâk

MEŞİHAT ARŞİVİ. MŞH. SAİD : 20/3/3

Sayfa 5

Bab-ı Fetva Sicil Şubesine

Fi 27 Rebiyülevvel Sene 1311

164

Şodend fi 8 Râ. Sene 311 ve 136 numralı tahrîrât

Sayfa 6

Bab-ı Âli

Sicil-i Ahval-i Daire-i Umumiyesi

Aded: 8

Bâb-ı Vâlâ-yı Fetva Sicil-i Ahval Şubesi Müdüriyeti Aliyesine

Faziletli Efendim Hazretleri

Kırkkilise naibi mekremetlu Mehmed Müştak Efendi'nin niyabet-i mezkûreden tarih ve sebep-i infisaliyle işbu me'muriyetten berâ'etına dair mazbata irâ'e ve ibraz etmiş ise onun dahi ilaveten işâr buyurulması mütevakkif-i müsâ'afe-i aliyye-i fazilâneleridir. Ol babda emr u ferman hazret men-lehü'l-emrindir.

Fi 2 Zilhicce Sene 1311 ve Fi 25 Mayıs Sene 1310

Sicil-i Ahval Müdür-i Umumisi

Mehmed Müştâk

MEŞİHAT ARŞİVİ. MŞH. SAİD : 20/3/4

Sayfa 7

105

Fi 21 r. Sene 311

Sicil-i Ahval müdüriyeti Umumiyesi'nden varid olan iş bu tezkire mütâlaa olundu. Me'aline nazaran muamele-i mukteziyesi ifâ olunmak üzere bunun meclis-i intihab-ı hukkâma havale buyurulması babında emr u ferman hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fi 6 Zilhicce Sene 1311

Mühür: Bâb-ı fetva Sicil-i ahval şubesi

Meclis-i İntihab-ı Hükkâma Fi 6 Zilhicce Sene 1311

Hülâsa:

752

1\630

İş bu tezkire ve bâlaca muharrer der-kenar mütâlaa olundu. Mumaileyh Müştak Efendi Fi 17 Recep Sene 1311 tarihinde hitam-ı müddetle infisâl ve hüsn-i hizmet ve bera'et-i zimmetine dair mazbata ibraz eylediği bi'l-mürâca'a kayden anlaşılmakla ifa-yi muktezâsı zımnında Sicil Ahval şubesine havale buyurulması Fi 9 R. sene 1311 tarihinde müttehiden tezekkür edildi. Ol babda emr u ferman hazret veliyyü'l-emrindir.

Fî 20 Zilhicce Sene 1311 ve fi 12 Haziran sene 1310

Mühür: Bâb-ı fetva Sicil-i ahval şubesi

Sicil Şubesine Fi 23 Zilhicce sene 1311

Me'al-i derkenarına bahisle 27 R. sene 1311 ve fi 19 Haziran sene 1310 tarihli 125 numarolu tezkire yazılmışdır.

Sayfa 8

Bab-I Fetvâ Sicil-i Ahvâl Şubesi

Aded

447

Huzur-ı Ali-i Cenab-ı Meşihat-penâhiye

Kırkkilise naib-i sabıkı Mehmed Müştak Efendi tarafından i'ta kılınan tercüme-i hal varakası 17 zilkade sene 1311 tarihinde komisyon-ı umumiye irsâl kılınmış ise de muma-ileyhin liva-i mezkûr niyabetinden infisalinden itibaren vukuat-ı ahiresinin varaka-i mebhûseye mukteza bulunmağla icra-i icabı zımnında işbu müzekkirenin meclis-ı intihab-ı hükkâma havale buyurulması babında emr u ferman hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fi 15 cemaziyülahır sene 1318 ve fi 27 Eylül sene 1316

Mühür: Bâb-ı fetva Sicil-i ahval şubesi

Meclis-i intihaba 15 cemaziyülevvel sene 1318

Hülasa: 2641

1\1294

İş bu müzekkire mütâlaa olundu. Mumaileyhin fi 11 Recep sene 1311 tarihiyle Kırkkilise niyabetinden infisal eylemiştir. Bir müddet sonra vefatı vuku bulmuş ve veresesinin müracaatı üzerine bulunduğu niyabetler arz ve beyan edilmiş ve şu hâlde vukuatının tesciline lüzum kalmamış olduğundan sicil şubesinde görüldükten sonra evrak odasında hıfzı tensib edildi. Ol babda emr u ferman hazret veliyyü'l-emrindir.

Fi 29 Cemaziyülevvel sene 1231 ve fi 10 ...sene 1219

Sicil Şubesine 5 cemaziye'l-ahire sene 1321

Mühür: Meclis-i İntihâb-ı Hükâm

MEŞİHAT ARŞİVİ. MŞH. SAİD : 20/3/5

Sayfa 9

Sınıf-ı Râbi' Nüvvabdan Diyarbakırlı

Ahmed Cemil Efendi ibni Mehmed Emin Efendi	Karaferye niyabeti	Sinnî 22	Tarihi velâdeti 1291	Hizmete duhûlü 27 Eylül sene 313	İstid'â Tarihi 27 Şubat sene 321
27 Eylül sene 313 – 29 Kanun-i Sani sene 313 -	0/0/0		1/4/3	0	0
Gurre-i Kânun-u sani sene 1314 - 12 Şubat sene 1315	1/0/13		0/0/0	Sağır Niyâbeti	900
13 Şubat 315 – 17 Temmuz 318	2/5/5		0/0/0	Sayda Niyâbeti	1125
18 Temmuz 318 -5 Kanun-i sani 319	0/0/0		1/5/18	Sayda Niyabeti	0
6 Kanun-i sani 319 – 12 Haziran 322	2/5/7		0/0/0	Karaferye Niyabeti	1300
Tarihi infisali 13 Haziran sene 322	5/10/25		2/9/21		

Bu dahi

Edirne

Sayfa 10

Bâb-I Fetvâ Sicill-i Ahvâl Şubesi Müsvedde Varakasıdır.

Tarih-i Tesvid		Müsevv id	Sıra numa rası		Mümeyyiz		Müdü r	Tarih-i tebyîz
Arabi	Rumi				Arabi	Rumi		
16 Cemaziyühahir e sene 324	25Tem muz sene 322	Mehmed	112	Derkenar	Arabi	Rumi	Şaban	
1/4 Safer sene 1324 tarihli ve 6 Temmuz sene minhü				Karaferiye naibi faziletli Ahmed Cemil BeyEfendinin icra-i tekâ'üdü hakkında Selanik vilayet celilesinden takdim olunup havale buyurulan işbu tahrîrât ve melfufatı ve meclis-i İntihâb hukkâmât bâlaya muharrer der-kenârı mütâla'a olundu. Mumaileyhin icrâ-yı tekâ'üdü hakkındaki tahkikat ikmal edilerek ol babda imtiza eden bir kıt'a müddet-i hizmet cetveli tanzim ve me'a'l-müteferriâtı takdim kılınmış olunmakla icabı icra buyurulmak üzere Meclis-i idare-i emval-i eşyâ ve havale buyurulması babında.				

Sayfa 11

12\624

148

(56)

Edirne

Kırkkilise Naibi Mehmed Müştak Efendi

Fi 17 Râ. sene 1311 Komisyona

Vefat eylediği intihabın (1394) numara dairesi ve 10 Eylül 1311 tarihli der-kenârından anlaşılmıştır.

Sayfa 11 (1)

Görülen tezkiresinde viladeti 230 tahrirdir. İcazetnamesi görüldü.

Mekke-i Mükەرreme Bâb-ı Şayanı ve târiki Hâc Niyabeti ile Mekke molasının bakiye derdesti Olan üç mahı ikmal-i tahkik olunacak ve niyabetlerimizden sual olunacaktır.

Suret-i musaddakasına, icazetname aynen mevcut ise de huccet raddesini ifade edip mebde’i muharrer değildir.

Tercüme-i hal varaka-i saniyesi meclis-i intihâbda bulunduğundan bu cihetlerin varakasının vürudundan sonra intizârı olunduğundan yalnız mebde’ daire kaleminden sual olunacaktır.

Ve tezkire talep olunacaktır.

Sayfa 11 (2)

Kırkkilise naib-i sabıkı mekremetli Mehmed Müştak Efendinin icazetname ve tezkire-i Osmaniyesi ba’de’t-tatbîk kendisine iade edilip niyabete ait ahval zahirine yazdırılan tercüme-i hal varakası dört adetten ibaret olan müteferri’âtıyla me’ân takdim kılınmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. MEHMET ŞAKİR EFENDİ (0273_02)

3.1.1. Hayatı

Mehmed Şakir Efendi, Düştine kasabasında sıbyan mektebiyle eğitim hayatına başlamış ve ilmihal dersleri almıştır. Rumca ve Arabi lisanını yazdığı ve tekellüm (konuştuğu) ettiği, Ulah ve Bulgar dillerini ise sadece konuştuğu belirtilmiştir. Mahmut Paşa Mahkemesinde kâtiplik yaptığı sırada bir sene sonra istifa ettiği ve bu süre zarfında kırk, elli, altmış ve yüz guruş aidat almıştır. Mektebi Nüvvabdan mezun olduğu tarihte (1870) bin yedi yüz elli guruş maaş ile Prezrin vilayetine bağlı İştib kazasına tayin olmuştur. Örfi zamanı tamamladıktan sonra İşkodra vilayetine bağlı Tiran kazasına bin sekiz yüz guruş maaş, sonrasında aynı maaş ile Yanya vilayetine bağlı Avlonya kazası vilayetine atanmış ve burada iken taşra rüusu hümayunu almıştır. Daha sonra Edirne Ferecik niyabeti bin iki yüz elli guruş, Edirne'ye bağlı Çorlu niyabetine atanınca istifa etmiştir. Bin beş yüz guruş maaş ile Selanik vilayetine bağlı Karaferye kazası niyabetine atanmış örfi zamanı tamamlanınca usûl gereği üçüncü sınıfa terfi etmiş ve iki bin beşyüz guruş maaş ile Cezayir-i Bahr-i Sefid vilayetine bağlı (Biga, Midilli, Sakız, Rodos, Kıbrıs, İstanköy) Sakız niyabetine orda da bedensel rahatsızlığından dolayı istifa etmiştir. Son olarak iki bin guruş maaş ile Edirne vilayetine bağlı Kırkkilise'ye nâib olarak atanmıştır.⁸²

Görevden ayrılmasında meşru sebepler dışında herhangi bir şikâyet veya ceza olmadığı anlaşılmıştır. Belgenin içerisinde kendisinin altı ay kadar maaş almadığı halde görevini devam ettirdiği de belirtilmiştir. Kendisi tarafından düzenlenen Tercüme-i Hal varakası ile ilgili yapılması gereken düzenlemeler, Meclis-i İntihab-ı Hükkama gönderilen arz cevaplanmadığı için beklediği, bu durumun düzeltilmesi ile ilgili Bab-ı Fetva-ı Sicil-i Ahval Şubesinden yazı

⁸² Meşihat Arşivi, MŞH.SAİD :41/6, Dosya: 0273

gönderilmiştir. Bu tezkirenin cevaplandığı ve 1904 yılında emekli olduğu ve belgenin saklanması uygun bulunduğu da belirtilmiştir.⁸³

İsmail Hakkı Efendinin oğlu olup 1837 (1253) senesinde Yanya vilâyetine bağlı Poğon kazasının merkezi olan Düştine kasabasında doğmuştur. Düştine’de ilk eğitimini bitirip Yanya ve Yenişehir-Fener’de bir müddet eğitim görmüştür. Akabinde İstanbul’a gelip Arnavut Ahmet Tevfik Efendi’nin derslerine devam edip diplomasını almıştır. Mayıs 1861 (1277 Zilkade’sinde) 24 yaşında iken Mahmut Paşa Mahkemesine kâtip tayin olmuştur. İmtihanla Mekteb-i Nüvvab’a dâhil olup Şubat 1871 (Zilhicce 1287)’de dördüncü sınıftan niyabet şهادetnamesi almıştır. Haziran 1871 (1287)’de İştîp niyabetine tayin olunmuştur. Daha sonra ise Tiran, Avlonya, Firecik, ikinci defa olarak Avlonya, Çorlu, Karaferie, Sakız ve Kırkkilise niyabetlerinde bulunmuştur. Mart 1900 (1316)’da Ergiri livası niyâbetine tayin olunmuş ve Teşrinisâni 1901’de (1317) emekli olmuştur.⁸⁴

3.1.2. Mehmed Şakir Efendi 0273 Numaralı Belgenin Transkripsiyonu

Sayfa 1

Daire-i Meşihat-ı İslamiye

Sicil Şu’besi

Es’ile	Ecvice
--------	--------

⁸³ Meşihat Arşivi, MŞH.SAİD :41/6, Dosya: 0273

⁸⁴ Sadık Albayrak, *Son Devir Osmanlı Uleması* (İlmiye Ricalinin Teracim-i Ahvali), İstanbul: İBB Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, 1996, C.3, s. 337.

Sahibi tercümenin isim ve mahlası veya kendisiyle pederi ismi ve pederi memurından ise memuriyet ve rütbesi ile beraber ma'ruf zevâttan ise hangi sülaleye nisbet ve şöhreti	Mehmed Şakir İbni İsmail Hakkı
Tarih ve mahall-i viladeti.	Bin iki yüz elli üç tarihinde Yanya vilayetine merbût Pogon kazası makarr-ı hükümet olan ve Voştine kasabasında tevellüd eyledim.
Mekatib-i ibtidaiye ve resmiye veya muallim-i mahsusdan nasıl ilim ve fenleri layıkıyla veya muhtasarca kırâat ve taallüm eylemiştir. Ve hangi lisanlarda kitabet veyahut yalnız tekellüm eder. Bir eser ve te'lifi de var ise neye müteallıktır. Ve ruhsat-ı resmiye ile intişar etmiş midir? Ve mekteb şahadetnamesi ve bir memuriyete intihab-namesi var mıdır?	Evvel tarih hükmünce mezkûr Voştine kasabasında bulunmuş olan Sıbyan mektebinde kıraat-i azim ve ilmihal kıraat edip ba'dehü Yanya ve Yenişehir-i Fener'de bir müddet tahsil edip sonra Dersaadet'e gelip Arnavud Merhum Ahmed Tevfik Efendi dersine hazır bulunup tekmil-i nesh edip icazet aldım. Lisan-ı resmi-i tekellüm ve yazarım. Lisan-ı mâvereyn üzere tekellüm ederim Arabî lisanını ifade ve istifade ederim. Rumca tekellüm ve yazarım Ulah ve Bulgar lisanlarına oldukça tekellüm ederim.
Hizmet-i devlete muvazzaf veya mülazım olarak kaç yaşında ve nerede dâhil ve bâ-terakki ne kadar maaş veya harcırah ve ücret ve aidat-ı saireye nail olup refte refte nasıl memuriyetlerde bulunmuş ve ne rütbe ve nişanlar ihsan buyurulmuştur ve mu'inâtının daimî ve muvakkat himâyem ve tenzilatıyla infisal ve müddet-i me'zuliyetinde maaşa nâiliyyet ve tekrar mensubiyeti vaki' olmuş mudur? Ve bazı zevât-ı kiram-ı kitabet ve ma'iyyeti gibi hususi işlerde bulunmuş ise keyfiyeti ve bu vukuatın mümkün olduğu kadar meşhur ve eyyamı tasrih ile tarihleri gösterilmelidir. Ve ecnebi nişanına hamil ise ne sebep ve vesile ile hangi tarih ve memuriyette aldığı dahi beyan olunmalıdır.	Bin iki yüz yetmiş yedi tarihinde Zilkadenin beşinci beşinci günü yirmi dört yaşında iken Dersaadette Mahmut Paşa Mahallesinde kâtip nasb olundum. bir sene kadar devam edip bade istinkâf eyledim. Müddet-i devamda mâhiyye kırk elli ve altmış ve nihayet yüz kuruş kadar aidat aldım. Bin iki yüz seksen altı tarihinde bi'l-imtihân mekteb-i nüvvâba dâhil olup bin iki yüz seksen yedi Zilhicce dokuzunda sınıf-ı râbi'âsına şahadetname alıp mekteb-i mezkuresine huruç eyledim. Tarihi mezkûrda 1750 kuruş maaşla mülgâ Prezrin Vilayetine merbut İştib kazası niyabetine ta'yîn oldum. İkmal-i müddeti örfiyeden sonra, bin sekiz yüz kuruş maaşla İskodra vilayetinde merbut Tiran kazası niyabetine nasb olunup şu niyabette dahi ikmal-i müddet ederek bin

	sekiz yüz kuruş maaşla Yanya vilayetine merbut Avlonya kazası niyabetine nasb olup bu niyabette iken taşra rûs-i hümâyunu ihsan buyurulmuştur. Burada dahi ikmal-i memuriyet ederek usulü dairesinde Edirne vilayetine merbut bin iki yüz elli kuruş maaşla mülgâ Ferecik kazası niyabetine nasb ve tayin oldum. Şu niyabete dahi ikmal-i müddet istedikten sonra tekrar bin beş yüz kuruş maaşla Edirne vilayetine merbut Çorlu kazası niyabetine nasb ve tayin oldum. Burada dahi ikmal-i müddet ederek bin beş yüz guruş maaşla Kosova vilayetine tabi Praşova niyabetine nasb olundum ise de me'muriyete gitmeden İsti'fa eyledim. Sonra bin beşyüz guruş maaşla Selanik vilayetine tâbi Karaferiye kazası niyabetine nasb ve tayin olup ikmal-i müddet-i örfiye ederek âle'l-usûl sınıf-ı salise terfi' eyledim ve iki bin beş yüz kuruş maaşla Cezâyir-i Bahr-i Sefid vilayetine merbut Sakız niyabetine nasb oldum. Bir müddet ifâ-i memuriyetten sonra a'zâr-ı bedeniyeden naşi istifa eyledim. Bu defa dahi iki bin guruş maaşla Edirne vilayet-i celilesinde Kırkkilise niyabetine nasb ve tayin buyuruldu.
İnfisâlin esbabı hakikiyyesine şikâyetle munfasıl olup taht-ı muhakemeye alınmış ise töhmet ve berattan ne hükme netice vermiştir? ve ceza görmüş müdür? Ve bulunduğu hidemâtdan ve tebri'esi lazım sair hususattan berâet-ı zimmetine dair şayan-ı itimad ve evrakı var mıdır? Vukuat-ı mezkurenin muahharen tashîh-i istidasına ve isti'lamlarla edâ'-i vakt ve sahiplerinin dahi intizarlarına mahal kalmamak için kemal-i dikkat ve itmâm ile ve mümkün ise kendi hattı vasıtasıyla yazılması ve rûs ve	İnfisalı ber-vech- meşru' Nüvvâb-ı dâiyanî mesleğine câri olunan usulden gayrî bir sebep vuku' bulmamıştır. Nasb ve tayinim dahi usûl ve nizâm dairesinde vukudur. Mahmud Paşa mahkemesine kâtip nasb olduğum mürâsele /1aded Muallim-name şahadetnamesi suret \1 aded Çorlu mazbatasısı \ 1aded Sakız livası mazbatası \1 aded Serî'an takdim olunan dört kıta evraktan ibarettir. Naib-i saik liva-i Sakız Voştinevi(?)

ferman-ı hümayunlarıyla, berat-ı aliye ve mekteb-i şahadetnameleri ve intihab ve icazetname ve berâ'etname ve sair evrak-ı mevsûkave müteferri'a suver-i musaddakasının veyahut iade kılınmak üzere asıllarının işbu varakaya rabtılazım gelir.	Fi 21 Şevval sene 1313
Mülahazat	

MEŞİHAT ARŞİVİ. MŞH.SAİD :41/6/1

Sayfa 2

Daire-i Meşihat-ı İslamiye

Sicil şubesi

Es'ile	Ecvice
Sahibi tercümenin isim ve mahlası veya kendisiyle pederi ismi ve pederi memurından ise memuriyet ve rütbesi ile beraber ma'ruf zevâttan ise hangi sülaleye nisbet ve şöhreti	Mehmet Şakir ibni İsmail Hakkı
Tarih ve mahall-i viladeti	Bin iki yüz elli üç tarihinde Yanya vilayetine merbut Pogon kazası makarr-ı hükümeti olan Voştine kasabasında tevellüd eyledim.
Mekatib-i ibtidaiye ve resmiye veya muallim-i mahsusdan nasıl ilim ve fenleri layıkıyla veya muhtasarca kırâat ve taallüm eylemiştir. Ve hangi lisanlarda kitabet veyahut yalnız tekellüm eder. Bir eser ve te'lifi de var ise neye müteallıktır. Ve ruhsat-ı resmiye ile intişar etmiş midir? Ve mekteb şahadetnamesi ve bir memuriyete intihab-namesi var mıdır?	Evvel tarih hükmünce mezkûr ve Voştine kasabasında bulunmuş Ulah sıbyan mektebinde Kur'an-ı azim ve ilmihal kıraat edip ba'de Yanya ve Yenişehir-i Fener'i bir müddet tahsil edip sonra Dersaadete gelip Arnavud merhum Ahmed Tefik Efendi dersine hazır bulunup tekmil-i nesh edip icazet aldım. Lisan-ı resmi tekellüm ve yazarım. Lisan-ı mâvereyn üzere tekellüm eder Arabî lisanını ifade ve istifade ederim. Rumca tekellüm ve yazarım. Ulah ve Bulgar lisanlardan oldukça tekellüm ederim.

Hizmet-i devlete muvazzaf veya mülazım olarak kaç yaşında ve nerede dâhil ve bâ-terakki ne kadar maaş veya harcırah ve ücret ve aidat-ı saireye nail olup refte refte nasıl memuriyetlerde bulunmuş ve ne rütbe ve nişanlar ihsan buyurulmuştur ve mu'inâtının daimî ve muvakkat himâyem ve tenzîlatıyla infisal ve müddet-i me'zuliyetinde maaşa nâiliyyet ve tekrar mensubiyeti vaki' olmuş mudur? Ve bazı zevat-ı kiram-ı kitabet ve ma'yyeti gibi hususi işlerde bulunmuş ise keyfiyeti ve bu vukuatın mümkün olduğu kadar meşhur ve eyyamı tasrih ile tarihleri gösterilmelidir. Ve ecnebi nişanına hamil ise ne sebep ve vesile ile hangi tarih ve memuriyette aldığı dahi beyan olunmalıdır.

Bin iki yüz yetmiş yedi tarihinde Zilkadenin beşinci günü yirmi dört yaşında iken Mahmut Paşa mahkemesinde kâtip nasb oldum. Bir sene kadar devam edip ba'de istinkâf eyledim. Müddet-i devâmda mâhî kırk ve elli altmış ve nihayet yüz guruşa kadar aidat aldım. Bin iki yüz seksen altı tarihinde bi'l-ımtihân Mekteb-i nüvvaba dâhil olup bin iki yüz seksen yedi Zilhicce dokuzunda sınıfı Rabia'dan şahadetname aldım. Mezkûr mektepten huruç eyledim. Tarihi mezkûrda bin yedi yüz elli kuruş maaşla mülga Prezrin Vilayetine merbut İştib kazası niyabetine nasb olup ikmal-i müddet-i örfiyeden sonra 1800 guruş maaşla İşkodra vilayetine merbut Tiran kazası niyabetine tayin oldum. Şu niyabette dahi ikmal-i müddet ederek keza bin sekiz yüz guruş maaşla Yanya vilayetine merbut Avlonya kazası niyabetine nasb olup bu niyabette iken taşra rû'ûs-ı hümayun-u ihsan buyurulmuştur. Burada dahi ikmal-i memuriyet ederek usulü dairesinde Edirne vilayetine merbut 1250 guruş maaşla mülgâ Ferecik kazası niyabetine nasb ve tayin oldum. Şu niyabette dahi ikmal-i müddet ettikten sonra tekrar bin beş yüz guruş maaşla Edirne vilayetine merbut Çorlu kazası niyabetine nasb ve tayin oldum. Burada dahi ikmal-i müddet ederek bin beş yüz guruş maaşla Kosova'ya tâbi Praşova niyabetine nasb olundum ise de memuriyete gitmeyen istifa eyledim. Sonra bin beş yüz guruş maaşla Selanik vilayetine tabi Karaferye kazası niyabetine nasb oldum. İkmal-i müddet-i örfiye ederek ale'l-usûl sınıf-ı sâlise terfi' eyledim ve iki bin beş yüz guruş maaşla Cezayir-i Bahr-i Sefid vilayetine merbut Sakız niyabetine

	nasb oldum. Bir müddet ifâi memuriyetten sonra a'zâr-ı bedeniyyeden naşı istifa eyledim. Bu defa dahi iki bin gurus maaşla Edirne vilayet celilesinnde Kırkkilise niyabetine nasb oldum.
İnfisâlin esbabı hakikiyyesine şikâyetle munfasıl olup taht-ı muhakemeye alınmış ise töhmet ve berattan ne hükme netice vermiştir? ve ceza görmüş müdür? Ve bulunduğu hidemâtdan ve tebri'esi lazım sair hususattan berâet-i zimmetine dair şayan-ı itimad ve evrakı var mıdır? Vukuat-ı mezkurenin muahharen tashîh-i istidasına ve isti'lamlarla edâ'-i vakt ve sahiplerinin dahi intizarlarına mahal kalmamak için kemal-i dikkat ve itmâm ile ve mümkün ise kendi hattı vasıtasıyla yazılması ve rûûs ve ferman-ı hümayunlarıyla, berat-ı aliye ve mekteb-i şahadetnameleri ve intihab icazetname ve berâ'et-name ve sair evrak-ı mevsûkave müteferri'a suver-i musaddakasının veyahut iade kılınmak üzere asıllarının işbu varakaya rabtı lazım gelir.	İnfisalı ber-vech- meşru' Nüvvâb-ı dâiyanî mesleğine câri olunan usulden gayrî bir sebep vuku' bulmamıştır. Nasb ve tayinim dahi usûl ve nizâm dairesinde vukudur. Mahmud Paşa mahkemesine kâtip nasb olduğum mürâsele /1aded Muallim-name şahadetnamesi suret \1 aded Çorlu mazbatasısı \ 1aded Sakız livası mazbatası \1 aded merbûtan takdim olunan dört kıta evraktan ibarettir. Naib-i saik liva-i Sakız Voştinevî Şevval sene 1313 Fi 21 Şevval sene 1313.
Mûlahazat	

MEŞİHAT ARŞİVİ. MŞH.SAİD :41/6/2

Sayfa 3

Hasan Fehmi

Mühür: İstanbul Mahkeme Naibi Mehmed Re'fet

Tıbkı aslihü

Fetva olunmuştur.

“Mehmed Cemaleddin”

Sahib-i tezkire Mehmed Şakir Efendi nizamın neşr ve i'lamından sonra beşer-i mahal niyabetinde ikmal-i müddet ettiğimiz cihetle fi 10 Zilkade sene 1309 tarihi ve 28 numaralı karar mucibince sâlise-i terfi' etmiştir. Fi Zilkade sene 1309 .

Sıra numarası 261

Meclis-i İntihab-ı Hükkamü'ş-şer'

Kayd-şod

Muallim-hane-i nüvvab şakirdanından Voştinevî(Voştineli) Mehmed Şakir Efendi ibni İsmail dâ'ileri bâ-irade-i seniyye müesses olunan Nüvvab nizamına tevfikân Meclis-i intihab hükkamda lede-l imtihana zahir olan liyakat ve ehliyetine nazaran sunûf-ı hamseden sınıf-ı Rabia'ya kaydı meclisçe tensib kılındığı mübâyin iş bu memhûr tezkire yedine ita kılındı. Bâki emr-u ferman hazret-i men leh-ül emrindir. Fi 23 Rebiül-evvel sene 1387.

Meclis-i intihab-ı hükkamü'ş-şer'

Numara

325

MEŞİHAT ARŞİVİ. MŞH.SAİD :41/6/3

Sayfa 4

Hüve(hû)

Bâb-ı Fetva Sicil-i Ahval Şubesi

Aded 111

Huzur-ı Âli-i Cenab-ı Meşihat-penahi'ye

Kırkkilise naibi mekremetlü Mehmed Şakir Efendinin, şu'bece derdest-i tedkik olan tercüme-i hal varakasinda bin iki yüz yetmiş yedi Zilkadesinin

beşinci günü aidatla Mahmut Paşa Mahkemesi Kitabetine bi't-tayin bir sene kadar devam ettiği muharrer ise de varaka-i müsbetesi merbut olmadığından mumâ-ileyhin kitabet-i mezkûreye tarih-i tayin ve infisaliyle aldığı aidat mikdârı mahkeme-i mezkure niyabetinden istifâ buyurulması babında emr-u ferman hazret-i veliyyü'l emrindir. Fi 9 Muharrem Sene 1314.

Mazrûfen Mahmut Paşa Mahkemesine Fi 10 Muharrem Sene minhü.

Mühür: 1306 . Bab-ı Fetvâ Sicil-i Ahval Şu'besi

Hulâsâ /954

Mumaileyh Şakir Efendi yetmiş yedi senesi Zilkadesinin on beşinci günü bâ-mürâsele mahkemeye bir kâtip tayin olunduğu kayden, altı ay müddet aidat almayarak mülâzemetle mahkemeye devam eylediği tahkikât-ı vakıadan müstebân olmağın evvelinden emru ferman hazret veliyyü'l-emrindir.

Fi 20 Safer Sene 1314

Mühür: mahkeme naibi Mahmud

Sicil Şubesine Fi 21 Safer Sene 314

MEŞİHAT ARŞİVİ. MŞH.SAİD :41/6/4

Sayfa 5

Hüve(hû)

Bâ'is-i Şahadetnamemiz oldur ki

Kırkkilise Sancağı Niyabet Şeriye'sinden munfasıl Voştinevî(Voştinalı) Mehmed Şakir Efendi ibni İsmail Hakkı, Menlikli Merhum Ahmed Tevfik Efendi dersine hazır olup merhum mumaileyhin icazet aldığını bulup tasdik ve şahadet ederiz. Fi 7 Mayıs Sene 1314

E'd-dâ'î

Mühür: E's-Seyyid Ahmed Nuri

Vefa civarında Molla Hüsrev Camii şerifi hatibi

Mühür: Süleyman bin Şakir

MEŞİHAT ARŞİVİ. MŞH.SAİD :41/6/5

Sayfa 6

Bab-ı Fetvâ Sicil-i Ahval Şubesi

Aded 749

Huzur-ı Ali-i Cenab-ı Meşihat-penahiye

Kırkkilise Naib-i esbak Mehmed Şakir Efendi tarafından tanzim ve ita kılınan Tercüme-i hal varakasının fıkârât-ı â'idesi hakkında ale-l-usul muamelat-ı mukteziye ba'del-ifa iade buyurulmak üzere 2 Muharrem sene 1314 tarihli ve yüz bir numarolu tezkire-i acizanemizle Meclis-İ İntihab-İ Hükkama havale-yi arz ve ifade kılınmış ise de henüz bir cevap alınmadığından ifa-yı muktezası zımnında iş bu tezkirenin meclis-i mezkûra havale buyurulması babında emr u ferman hazreti veliyyü'l-emrindir.

Fi 15 Zilkade Sene 1318 ve Fi 21 Şubat Sene 1316

Mühür: Bab-ı Fetvâ Sicil-i Ahval Şubesi

Meclis-i İntihaba: 15 Zilkade Sene 1317

Hülasa 4344

1\1774

İş bu tezkire mütâla'a olundu. Mumaileyh Mehmed Şakir Efendinin gurre-i (1) Ramazan Sene 1319 tarihiyle Ergiri Niyabetinden infisali vuku bulmuş ve tekâ'üdü icra buyurulduğu Fi 3 Ramazan Sene 1320 tarihi ve 2169 numaralı karar-ı acizanemizle ismi balâsın kaydolunmuş olduğundan vuku'âtının tesciline lüzum kalmamakla sicil şubesinde görüldükten sonra evrak odasında hıfzı tensib edildi. Ol bab da emr u ferman hazret veliyyü'l-emrindir.

Fi 8 Recep Sene 1321 ve Fi 17 Eylül Sene 1319

Sicil Şubesine

13 Recep Sene 1323

Sicil Başkitabet-i Behiyyesine fi 3 Ramazan 321

37

MEŞİHAT ARŞİVİ. MŞH.SAİD :41/6/6

Sayfa 7

Bab-1 Fetva Sicil Şubesi Müsvedde Varakasıdır.

Tarih-i Tesvid	Müsevvid	Sıra numarası	Başkâtip	Derkenar	Muavin	Müdür	Tarih-i Tebyiz
Arabi	R u m i		Mehmed Şakir				Arabi R u m i
.. Cemazi yel- evvel	24 T e m m uz	263					
İcra-yi tekâ'üdünü istid'â eden Ergiri Naib-i sabık Şakir Efendi hakkında lazım gelen tahkikat ikmal edilerek Meclis-i idare emval-i ebnânın 6 Nisan Sene 318 tarihli müzekkiresi mucibince Şube-i acizânemizden tanzîm kılınan musaddak müddet-i hizmet cetveli takdim-i Huzur-ı âli-i cenab-ı meşihat-penahi kılınmağla icrâ-yi icâbı zımnında bunun meclis-i mezkûre havale buyurulması babında.							

MEŞİHAT ARŞİVİ. MŞH.SAİD :41/6/7

Sayfa 9

Sınıf-1 nüvvâbdan Mehmed Efendi	sâlise Şakir	Ergiri Sancağı nâibi	Sinni 38	Hidmete duhûlü 28 Kanun-ı sâni sene 86	İstid'â tarihi 13 Ağustos sene 317	Tarihinde tekâ'üdünü istid'a etmiş ise de 28 teşrin-i sani sene 317 tarihine kadar memuriyeti devam eylediğini kayden tebeyyün etmiştir.
28 kanun-i sani 1286 – 6 Haziran 87		0/0/0	0/4/9	"	"	

7 Haziran 87 - 11 Mart 89	1/9/5	0/0/0	İştib Niyabeti	570	
12 Mart 89 – 15 teşrin-i sani 89	0/0/0	0/8/4	"	"	
16 teşrin-i sani 89 25 teşrin-i evvel 91	1/11/10	0/0/0	Tiran Niyabeti	1800	
26 teşrin-i evvel 91 21 kanun-ı sani 92	0/0/0	1/2/26	"	"	
22 kanun-ı sani 92 Gâye-i(30) kanun-ı evvel 94	1/11/9	0/0/0	Avlonya Niyabeti	1800	
1 kanun-ı sani 94 19 teşrin-i sani 96	0/0/0	1/10/19	"	"	
20 teşrin-i sani 96 29 teşrin-i evvel 98	1/11/10	0/0/0	Ferecik Niyabeti	1000	Tercüme-i hali
Gâye(30) teşrin-i evvel 98 25 Mart 99	0/0/0	0/4/26	"	"	
26 Mart 99 17 kanun-ı evvel 99	0/8/22	0/0/0	Saniyen Avlonya Niyabeti	1250	
18 kanun-ı evvel 99 7 teşrin-i evvel 300	0/0/0	0/9/20	"	"	
8 teşrin-i evvel 300 13 kanun-ı evvel 302	2/2/6	0/0/0	Çorlu Niyabeti	1500	
14 kanun-ı evvel 302 24 Eylül 304	0/0/0	1/9/11	"	"	
25 Eylül 304 3 Eylül 306	1/11/9	0/0/0	Karaferye Niyabeti	1500	
4 Eylül 306 8 kanun-ı evvel 308	0/0/0	2/3/5	"	"	
9 kanun-ı evvel 308 23 Nisan 310	1/4/15	0/0/0	Sakız Niyabeti	2500	
24 Nisan 310 1 Nisan 312	0/0/0	1/11/8	"	"	
2 Nisan 312 Gaye-i (30) Şubat 312	0/10/29	0/0/0	Kırkkilise Niyabeti	2000	
1 Mart 313 10 Mart 314	1/0/10	0/0/0	"	1800	
11 Mart 314 17 Mart 316	0/0/0	2/0/7	"	"	
18 Mart 316 28 teşrin-i sani 317	1/8/11	0/0/0	Ergiri niyabeti	1800	
	10/85/136	8/60/135			

283 Edirne

MEŞİHAT ARŞİVİ. MŞH.SAİD :41/6/8

Sayfa 9-1

215

Kırkkilise Naibi Mehmed Şakir Efendi

Edirne

374

Tekâüd edilmiştir./emekli olmuştur)

490

MEŞİHAT ARŞİVİ. MŞH.SAİD :41/6/9

Sayfa 9-2

168

21

Kırkkilise Naibi Mehmed Şakir Efendi

101 - 2 Muharrem Sene 1314 İntihabdan

749 - 1 Zilkade Sene 1319 intihabdan te'kid

420 - 9 Recep Sene 1319 intihabdan te'kîd

24 Temmuz Sene 1318'de Tekâüd.

Sayfa 9-3

Tarih-i viladeti 1249 muharrer olan nüfus tezkiresi ve Sakız niyabeti hakkında livâ-i mezkûr meclis idaresinden mu'tâ berâ'et-i mazbata görülmüş icazetname için şahadetname getürecekdir.

intihâb Tezkiresi sureti melfuttur. Rüus-i kalemden, Niyabetler intihabdan Mahmud Paşa mahkemesi kitabeti niyabet-i mezkûreden rüûs tarihi kendisinden sual. 1304 tarihinde Bursa rüusu olduğu.

3.2. MEHMED TEVFİK EFENDİ (0220_05)

3.2.1. Hayatı

10 Ekim 1874 yılında hizmete girişı bulunan Mehmed Tefvık Efendi toplamda on altı sene, yedi ay ve on üç gün memuriyette bulunmuştur. Belgede vefat ettikten sonra kızı Nimet Hanım tarafından maaşının tahsisi için 20 Kasım 1924 tarihinde dilekçe verdiği ve İstanbul Muhasebe Mes'ullığıne bağılı olarak gönderildiğı belirtilmiştir.⁸⁵

Ali Efendi'nin oğılu olup 1848 (1265)'de Balçık 'ta doğmuştur. Tahsilini bitirdikten sonra Eylül 1874 (1290)'te tarık maaşına⁸⁶ nail olmuştur. Ekim 1878 (Teşrinievvel 1294)'de Bab-ı Meşihat Evrak müdürüyetine tayin olunmuştur. Kasım 1881 (Teşrinisâni 1297)'de Evrak Müdürlüğünden ayrılmış ve Ekim 1884 (Teşrinievvel 1300)'te Havass-ı Refia kadısı olmuştur. Ekim 1886 (Teşrinievvel 1302)'da ise Büyükçekmece nâibi olmuştur. İki yıl sonra ayrılmış ve Aralık 1889 (Kânunievvel 1305)'da Kırkkilise naibliğine tayin olunmuştur. Burada az bir müddet kalıp ayrılmış ve 23 Mayıs 1891 (11 Mayıs 1307)'de vefat etmiştir.⁸⁷

⁸⁵ Meşihat Arşivi, MŞH. SAİD: 33/17, Dosya :0220

⁸⁶ İlmiye sınıfının aldığı maaştır. Meşrutiyetle beraber bu maaş kaldırılmış ve yerine diğer memurlar gibi maaş ödenmiştir. Cahit Baltacı "Arpalık", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1991, C.3 s. 392-393

⁸⁷ Sadık Albayrak, *Son Devir Osmanlı Uleması* (İlmiye Ricalinin Teracimi Ahvali), İBB Kültür İşleri Daire Başkanlığı, İstanbul:1996, C.3, s 361.

3.2.2. Mehmed Tefvik Efendi 0220_05 Numaralı Belgenin Transkripsiyonu

Balçıklı Ali Efendi hafidi Müteveffâ Mehmed Tefvik Efendi					tevellüdü 1275			Hizmete duhûlü 28 Eylül 1290		Son mem uriyet i (Kırk kilise Sanca ğı Niyab eti)		İstid'â Tarihi 13 Teşrin-i sani 340
An	İlâ	Müddet-i memuriyeti			Müddet-i Ma'zuliyeti							
		Sene	Ay	Gün	Sene	Ay	G ün	Tarik Maaşı	1 2 8			
28 Eyl ül 290	28 Te mm uz 293	2	10	1	0	0	0					
29 Te mm uz 293	29 Ma yıs 294	0	10	1	0	0	0	"	3 0 8			
Gay e-i (30) Ma yıs 294	Gay e-i Eyl ül 294	0	4	1	0	0	0	"	3 8 0	tarik		
1 teşri n-i evv el 294	8 Haz iran 295	0	8	8	0	0	0	Bab-1 Meşihat evrak memuri yeti	8 7 8	380		498
9 Haz iran 395	Gay e- i(30) Ağu stos 295	0	2	22	0	0	0	" "	9 4 8	450		298
1 Eyl ül 295	Gay e-i (30) Şub at 295	0	6	0	0	0	0	" "	9 0 3	405		498
1 Mar	Gay e- i(30	0	2	0	0	0	0	" "	8 0 8	320		498

t 296	) Nis an 296										
1 Ma yıs 296	Gay e-i (30) Ağu stos 296	0	4	0	0	0	0	" "	9 2 0	320	600
1 Eyl ül 296	16 Ma yıs 297	0	8	16	0	0	0	" "	9 0 5	314	591
17 Ma yıs 297	14 teşrin -i sani 297	0	5	28	0	0	0	" "	9 7 0	314	656
15 teşri n-i sani 297	Gaye -i (30) kanu n-i evvel 297	0	1	16	0	0	0	" "	3 1 4	314	"
1 kan un-i sani 297	1 Eylül 300	2	9	0	0	0	0	" "	5 1 4	514	"
1 Eyl ül 300	8 teşrin -i evvel 300	0	0	0	0	0	8	" "	"	"	
9 teşri n-i evv el 300	Gaye -i (30) Şubat 300	0	4	22	0	0	0	Havass -1 Refi'a Kadılg 1	2 4 5 6		
1 Mar t 301	27 Eylül 301	0	6	27	0	0	0	" "	2 4 7 0		
28 Eyl ül 301	10 teşrin -i evvel 302	0	0	0	1	0	13	0	0		
11 teşri n-i evv	22 kanu n- evvel 304	2	2	12	0	0	0	Büyükç ekmece Niyabet i	2 0 0 0		

el 302											
23 kan un-1 evv el 304	10 kanu n-1 evvel 305	0	0	0	0	11	18	0	0		
11 kan un-1 evv el 305	23 Şubat 305	0	2	13	0	0	0	Kırkili se Niyabet i	2 5 0 0		
24 Şub at 305	10 Mayı s 307	0	0	0	1	2	17				
Vefatı 11 Mayıs 1307	11 Mayıs sene 1307	6	83	167	2	13	56				
		12	7	13				20 kanun-ı evvel 340			
	YE KÜ N	6 2 8	83 13 7	167 56							
		16	103 -96	223 - 210							
		16 sene	7 ay	13 gün							

Maliye memurlarından Balçıklı Ali Efendi hafidi İsmail Faik Efendizâde
Mehmed Tevfik Efendi

MEŞİHAT ARŞİVİ MŞH. SAİD: 33/17/1

Sayfa 2

Balçıklı Ali Efendi hafidi(torunu) Mehmed Tevfik Efendi							
Havass-ı Refi'a Kadılgı (İstanbul Eyüp Kadılgı)	Gurre-i (1) muharre m 302 / 9 Teşrin-i evvel 300	Tarihinden	Gurre-i (1) muharrem 303 / 28 Eylül 301	2456(30 1) + 14 2470	29 Rebiül -sani 1270 /25 Eylül 1279	Tarihinde İstanbul Rüusuna nâ'il olmuştur.	
Büyükçek mece Niyabeti	20 muharre m 304 /11 teşrin-i evvel 302	"	Gurre-i(1) Cemziyel- ula 1306 /23 kanun- ı evvel 304	2000	128	tahsisi	Gurre-i ramazan 1291 /28 Eylül 1290 Balçıklı hafidi Said Bey'in

							Yenişehir Fenar Mevleviyeti ni zabt etmesinden dolayı muma ileyhin maaşından tahsis olunmuştur.
Kırkkilise Niyabeti	Gurre-i cemaziy el-ula 307 /11 kanun-ı evvel 305	"	17 recep 307 /24 Şubat 305	2500	180 72 70	Zam Zam zam	29 Temmuz 293 Gaye-i(30) Mayıs 294 9 Haziran 295
					450 45		
					405	Öşrü	11 Eylül 295
					85 320	Hamsesi (beşte biri)	Mart 296
					6 314	Yüzde iki bucuk	1 Eylül 296
					+ 200 514	zam	1 kanun-ı sani 297
					514	Havass-ı Refi'a duyûnu tevcihinden dolayı tenzili 1 teşrin-i evvel 300	
				Daire-i Meşihat Müdiriyyeti	Evrak		
				498	tayini		1 teşrin-i evvel 294
				+ 102 600	zam		1 Mayıs 296
				- 9 591	eyyami ye		1 Eylül 296
				+ 65 656	zam		
				656	10 teşrin-i sani 297 tarihinden yerine diğerinin tayinine binâen		

Mûma-ileyh rûs maaşıyla, evrak müdiriyyeti maaşı ve Havass-ı Refi'a havadisi maaşı Mektubi ve Muhasebât kayıtlarından ve niyâbetleri Sicil-i Nüvvâbdan çıkarılmışdır. 8 kanun-ı evvel 1340

Sayfa 3

330

Kırkkilise Naibi müteveffâ Balçıklı Ali Efendi Hafidi Mehmed Tevfik Efendi

Tevellüdü: 1265 Vefatı:11 Mayıs 1307

Kerimesi Ni'met Hanım tarafından maaş tahsîsi için Muhassasât-ı Zatiye İstanbul Muhasebe Mes'ullığıne ve zeylen 13 teşrin-i sani 340 tarihli, 10810 numrelu bade'l-kayd Haydarpaşa Hassa'sına tevdî' edilen istid'â üzerine müteveffâ-yı muma-ileyhin tanzîm edilen cedvel. 20 Kanun-ı evvel 340 tarihi der-kenarla mezkûr Mes'ullığe istid'âsına rabten irsâl kılınmıştır.

MEŞİHAT ARŞİVİ MŞH. SAİD: 33/17/2

3.3. MEHMET EMİN EFENDİ (0314_02)

3.3.1. Hayatı

Mehmed Emin Efendi ile ilgili belgelerde sorulara verilen cevaplarda 1862 yılında doğduğu, 27 Ocak 1895 tarihinde hizmete giriş tarihi olduğu belirtilmiştir. Son memuriyetinin Kırkkilise naibliği (niyabeti) ve dilekçe tarihinin 1 Kasım 1905 tarihinde olduğu görülmüştür. Ayrıca 1892 tarihinden 1905 senesine kadar sırasıyla Hamidiye(Kayalar) niyabeti, Gümüşhacı köyü, Karakilise niyabeti ve son olarak da Kırkkilise'de naiblik görevini tamamlamıştır. En uzun süre görev aldığı yer belgelerden de anlaşıldığı üzere Hamidiye(Kayalar) niyabetidir ki iki sene yirmi bir gün burada görevini idame etmiştir. Belgenin içerisinde belirtilen maaş şehrisi (aylık) dokuz yüz-altı yüz yetmiş beş akçe arasında iken Karakilise'de⁸⁸ görev aldığı sırada bu ücret bin yüz yirmi beş akçe olmuştur.⁸⁹

Ahmet Efendi'nin oğlu olup 1277(1861)senesinde doğmuştur. Medrese tahsilinden sonra niyâbet makamına girmiş ve Ocak 1895 (Kânunisânî 1310)'te Bulgardağı nâibi olmuştur. Mayıs 1898 (1314)'de Hamidiye, Mayıs

⁸⁸ Karakilise için dört farklı yer karşımıza çıkmaktadır. Erzurum Pasinlerde bulunan nahiye(köy) adı, Erzurum Karaköse kazasına verilen isim, Navrokilion nahiyesi, Ermenistan'da bulunan bir kent ve Edirne'ye bağlı bulunan bir vilayet olduğu görülmektedir. Ayrıca bakınız: Sezen, Tahir, *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü*, Başbakanlık Devlet Arşivi Genel Müdürlüğü, Ankara 2017

⁸⁹ Meşihat Arşivi. MŞH. SAİD: 45/9, Dosya 0314

1900 (1316)'de Kayalar ve Ocak 1903 (Kânunisâni 1318)'te Gümüşhacı köy niyabetlerine tayin olunmuştur. Mayıs 1805 (1321)'te Karakilise naibi olmuş ve 16 Eylül 1907 (3 Eylül 1323) tarihinde vefat etmiştir. ⁹⁰

3.3.2. Mehmed Emin Efendi 0314_02 Numaralı Belgenin Transkripsiyonu

Sayfa 1

Bab-ı Fetvai Sicil-i Ahval Şubesine Mahsus Müddet-i Hizmet Cetvelidir.

Memurun ismi ve şöreti			Tevellüd tarihi		Hizmet-i devlete duhûlü tarihi			Son memuriyeti			İstid 'â Tarihi
Müstahdemin-i Nüvvabdan Emin Efendi ibni Ahmed Efendi			277		153 Kânun-ı sani sene 1310			Kırkkilise niyabeti			Fi3R ama zan sene 1323
An	İlâ	Müddet-i memuriyeti	Müddet-i Ma'zuliyeti		Unvan-ı Memuriyeti			Maaş-ı şehrîsi			Mül ahaza
		Sene	Ay	Gün	Sene	Ay	Gün	Hasılatla Bulgar Dağı		0	
15 Kânun-ı sani sen e 1310	4 Şubat Sene 1312	2	0	20	0	0	0	Hasılatla Bulgar Dağı		0	
5 Şubat sen e 1312	23 Mayıs sen e 1314	0	0	0	1	3	19	0		0	

⁹⁰ Sadık Albayrak Age. s.121

24 Ma yıs sen e 13 14	26 Ha zir an sen e 13 15	1	1	3	0	0	0	Hamidiy e Niyabeti	9 0 0	
27 Ha zir an sen e 13 15	16 Ma yıs sen e 13 16	0	0	0	0	10	20	0	0	
17 Ma yıs sen e 13 16	7 Ha zir an sen e 13 18	2	0	21	0	0	0	Hamidiy e Nam-1 diğer Kayalar niyabeti	6 7 5	
8 Ha zir an sen e 13 18	29 Kâ nu n-i san i 13 18	0	0	0	0	7	22	0	0	
Ga ye- i (30) Kâ nu n-i san i sen e 13 18	7 Kâ nu n-1 san i sen e 13 20	1	11	8	0	0	0	Gümüş Hacı köyü niyabeti	6 7 5	
8 Ka	22 Ma	0	0	0	0	4	15	0	0	

nu n-ı san i sen e 13 20	yıs sen e 13 21									
23 Ma yıs sen e 13 21	7 Ağ ust os sen e 13 22	1	2	15	0	0	0	Karakilis e Niyabeti	1 1 2 5	
8 Ağ ust os sen e 13 22	3 Eyl ül sen e 13 23	0	0	0	1	0	20	0	0	
Vefatı Eylül sene 1323	3	7	14	27	2	24	101			
		<u>1</u> 8	<u>2</u>	<u>10</u> 7	<u>2</u> 4	<u>3</u>	<u>90</u> 11			
			16- 12 =4			27- <u>24</u> <u>≡3</u>		Meclis-i intihab-ı hükkâmın muharrer 1372 numaralı ve 26 Eylül sene 323 tarihli derkenarın üzerine iş bu hizmet cetveli 11 teşrin-i sani sene 324		

MEŞİHAT ARŞİVİ MŞH. SAİD : 45/9/1

Sayfa 2

314

Erzurum'da Karakilise Naibi Müteveffa Mehmed Emin Efendi

(127)

SONUÇ

Bu çalışmada Osmanlı ulemasının yetiştirilmesinde aktif olarak görev yapan İlmiye teşkilatının incelenmesi sağlanmıştır. Ulemanın yetiştirilmesi, eğitimi, atama kriterleri, azilleri gibi başlıkların incelendiği bu çalışmada, adli teşkilat, ulema, kadı ve nâiblikler hakkındaki bilgiler 113 tane belge ile taranmıştır. Belgelerde, Kırkkilise taşra teşkilatı nâibliklerinde görev alan beş ayrı kişiye ait transkripsiyonlarının çözümüne yer verilmiştir. Transkripsiyonlarda ulemadan Mehmed Bahaeddin Efendi, Mustafa Zühtü Efendi, Mehmed Müştak Efendi, Mehmet Şakir Efendi, Mehmed Tevfik Efendi ve Mehmet Emin Efendi'nin kadı nâiblik görevleri, görev süreleri ve kararlarına ilişkin ayrıntılar dikkate alınarak çözümlenmiştir. Bu bağlamda ulemaların hayatları ve eğitimleri ile üstlendikleri nâiblik görevleri, belge sıralamasıyla ele alınmıştır.

Bu çalışmanın ana amaçlarından biri Osmanlı taşra teşkilatının yeterince çalışmadığından yola çıkarak taşra kökenli nâiblerin incelenmesi esas alınmıştır. Osmanlı adli teşkilatının önemli temsilcilerinden biri olan kadılık makamı temsilcileri hakkında destekleyici bilgiler mevcut iken taşra teşkilatının temsilciliğini kadı adına yürüten nâibler hakkında yeterince çalışma yapılmadığı bu çalışma sırasında tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında özellikle Meşihat Arşivi Ulema Sicil Dosyalarından faydalanılmıştır.

Bu kaynak çalışmasında, incelenen Mehmed Bahaeddin Efendi transkripsiyonlarında alınan kararlarda halkın müracaatına ilişkin davaların çeşitlilik gösterdiği görülmüştür. 1175_01 Numaralı Belge çözümünde karar bağlamasının varlığı görülmekte ancak görevden ayrıldıktan sonra devam eden işlerinin bulunduğu karara bağlanmayan işleri için hemen bir atamanın gerçekleştiğine dair bir ibareye rastlanmamıştır. Mehmed Müştak Efendi, selefi Hasan Efendi'nin görevini devam ettirmiş daha sonra Kırkkilise nâibliğine atanmış görevini yürütmesine başlamasının ardından vefatından kısa bir süre öncesine kadar üstlendiği nâiblik görevinde çeşitli davaları

görmüştür. Mehmed Tevfik Efendi halefi olarak başladığı görevini 1305 ile 1307 yılları arasında ifa etmiştir. Naiblik görevinden ayrılmasından kısa süre sonra vefat etmiştir. Mehmet Emin Efendi, Erzurum Karakilise, Gümüş Hacılar niyabeti, Hamidiye niyabeti ve son olarak 1323 senesinde Kırıkkilise’de naiblik görevini yürütmüştür. Mehmet Şakir Efendi, Kırıkkilise Naibi olarak görevini üstlenmiştir. Onun görevinden ayrılmasından sonra da yerine gelen halefi hakkında herhangi bir bildirimin bulunmadığı görülmüştür.

Kadınların yardımcıları ve taşradaki temsilcileri sıfatıyla incelenen nâiblik, adli ve idari işlerin yürütülmesinde, davaların çözümüne aracılık ederek özellikle hızlı kararların alınmasıyla ilişkili olduğu kabul edilmiştir.

Bu çalışma kapsamında, incelenen varakaların hepsi için toplam beş soru türetilmiş olup, sorular özelinde incelenen taşra kadı naiblerinin, tercüme-i hal sahibinin isim ve şöhreti ile babası hakkında bilgi istenilmesi uygun görülmüştür. İkinci soruda doğum tarihi ve doğum yeri bilgisi istenmiştir. Üçüncü soruda aldığı eğitim ve bildiği lisanlar ile bir eseri olup olmadığı, bir imtiyazının bulunup bulunmadığı araştırılmıştır. Dördüncü soruda devlet hizmetine hangi tarihte girdiği, sırasıyla hangi memuriyetlerde bulunduğu ve her birinde ne kadar maaş veya harcırah aldığı, rütbe ve nişanları; son soruda ise, devlet hizmetine girişinden tercüme-i hal tarihine kadar arada infisali olup olmadığı ve ayrıntılarına yer verilmiştir. Özellikle incelenmesi hususunda eksikliklerin olduğu düşünülen nâiblik ile ilgili ulema sicilleri kaynak olarak kullanılabilecek bir kaynak çalışma oluşturulmuştur.

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynakları:

Meşihat Arşivi:

MŞH SAİD 108/17-1/1

MŞH SAİD 108/17-1/2

MŞH. SAİD 108/17-1/3

MŞH. SAİD 108/7/2

MŞH. SAİD 108/17/3

MŞH. SAİD 108/17/3

MŞH. SAİD : 108/17/4

MŞH. SAİD : 108/17/5

MŞH. SAİD : 108/17/6

MŞH. SAİD : 108/17/7

MŞH. SAİD : 108/17/8

MŞH. SAİD : .../.../...(Belge numarası verilmemiş)

MŞH. SAİD : 108/17/9

MŞH. SAİD : 108/17/10

MŞH. SAİD : 108/17/11

MŞH. SAİD : 108/17/12

MŞH. SAİD : 108/17/13

MŞH. SAİD : 108/17/14

MŞH. SAİD : 108/17/15

MŞH. SAİD : 108/17/16

MŞH. SAİD : 108/17/17

MŞH. SAİD : 108/17/18

MŞH. SAİD : 108/17/19

MŞH. SAİD : 108/17/20

MŞH. SAİD : 108/17/21

MŞH. SAİD : 108/17/22

MŞH. SAİD : 108/17/23

MŞH.SAİD : 108/17/24

MŞH.SAİD : 108/17/25

MŞH.SAİD : 108/17/26-1
MŞH.SAİD : 108/17/26-2
MŞH.SAİD : 108/17/26-3
MŞH.SAİD : 108/17/27
MŞH.SAİD : 108/17/28
MŞH.SAİD : 108/17/29
MŞH. SAİD : 20/3/1
MŞH. SAİD : 20/3/2
MŞH. SAİD : 20/3/3
MŞH. SAİD : 20/3/4
MŞH. SAİD : 20/3/5
MŞH.SAİD :20/3/6
MŞH.SAİD :20/3/7
MŞH.SAİD :20/3/8
MŞH.SAİD :41/6/1
MŞH.SAİD :41/6/2
MŞH.SAİD :41/6/3
MŞH.SAİD :41/6/4
MŞH.SAİD :41/6/5
MŞH.SAİD :41/6/6
MŞH.SAİD :41/6/7
MŞH.SAİD :41/6/8
MŞH.SAİD :41/6/9
MŞH. SAİD : 33/17/1
MŞH. SAİD : 33/17/2
MŞH. SAİD : 45/9/1

Kaynak Eserler

ALBAYRAK, Sadık, Son Devir Osmanlı Uleması (İlmiye Ricalinin
Teracim-i Ahvali), İBB Kültür İşleri Daire Başkanı Yayınları,
İstanbul:1996, C.3

ALBAYRAK, Sadık, Son Devir Osmanlı Uleması (İlmiye Ricalinin Teracim-i Ahvali), İBB Kültür İşleri Daire Başkanı Yayınları, İstanbul:1996, C.4

ATAR, Fahreddin, “Kadı” TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul 2001, C. 24.

ATÇIL, Abdurrahman, Erken Modern Osmanlı İmparatorluğunda Âlimler ve Sultanlar, İstanbul: Klasik Yayınları,2019.

AVCI, Casim, “Naib” TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 2006, C.32

BALTACI, Cahit “Arpalık” TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1991 C.3.

BÜLBÜL, Zekeriya, Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi, Ankara: Nobel Yayıncılık, 2009

EMİROĞLU, Kudret, Kısa Osmanlı Türkiye Tarihi Padişahlık Kültürü ve Demokrasi Ülküsü, İstanbul:İletişim Yayınları, 2015.

GÜR, A. Refik, Osmanlı İmparatorluğu’nda Kadılık Müessesesi, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2014.

İNALCIK, Halil, Osmanlı’da Devlet, Hukuk ve Adalet, İstanbul: Kronik Kitap 2019.

İPŞİRLİ, Mehmet, “İlmiye” TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul 2000, C. 22.

İPŞİRLİ, Mehmet, “Naib” TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul 2020, C. 31.

KAYAR, Betül, “Osmanlı Yargı Teşkilatında Nâib” Yıldırım Beyazıd Hukuk Dergisi 2020, S.5.

KUNT, Metin, FAROQHİ Suraiya ve öte. Türkiye Tarihi 2 Osmanlı Devleti (1300-1600), İstanbul: Cem Yayınları, 2014.

MANTRAN, Robert, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları 2020.

MAKSUTOĞLU, Mehmet, Osmanlı Tarihi, İstanbul: Ensar Yayınları 2011.

ORTAYLI, İlber, Osmanlı'yı Yeniden Keşfetmek, İstanbul: Timaş Yayınları, 2007.

ORTAYLI, İlber, “Kadı” TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul 2001, C.24.

SAMİ, Şemseddin Kâmûs-ı Türkî, İstanbul: Çağrı Yayınları

SEZEN Tahir, Osmanlı Yer Adları Sözlüğü, Başbakanlık Osmanlı Arşivi Genel Müdürlüğü, Ankara:2017

TAK, Ekrem, “Diplomatik Bilimi Bakımından XVI.-XVII. Yüzyıl Kadı Sicilleri ve Bu Sicillerin İhtiva Ettiği Belge Türlerinin Form Özellikleri ve Tanımlanması” Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, İstanbul 2009, Yüksek Öğretim Kurumları: Ulusal Tez Merkezi, (Tez No.249521)

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2014.

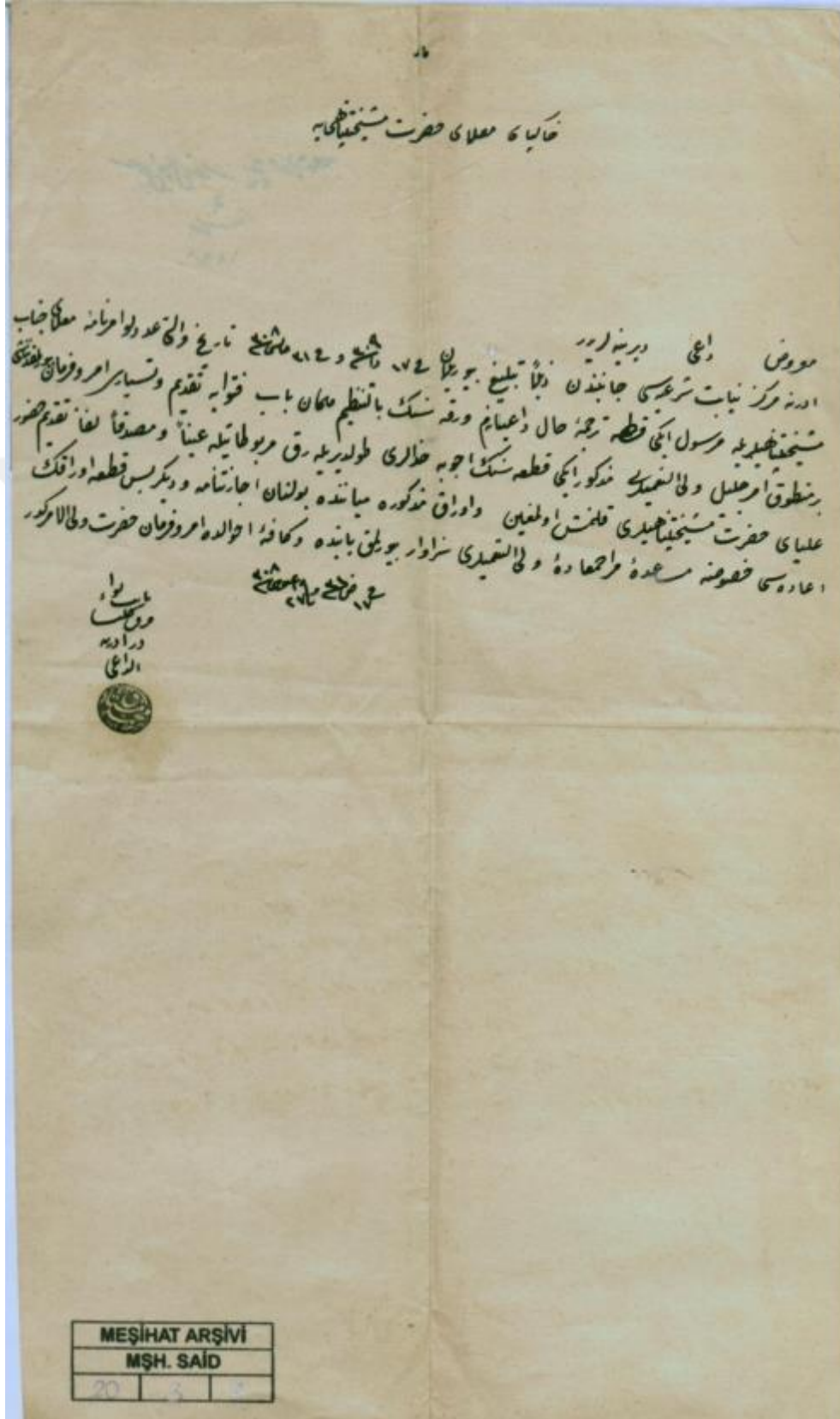
YURDAKUL, İlhami, “Mekteb-i Nüvvab” TDV İslam Ansiklopedisi, Ankara 2019 C.Ek-2.

ZERDECİ, Hümeýra, Osmanlı Ulema Biyografilerinin Arşiv Kaynakları, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2008

EKLER

Mehmet Müştak Efendi Meşihat Arşivi MŞH. SAİD 20/3/1

عاصم ترجمه گشته و بعضی دیگر سید پدری که در دیوانه ناسخه است در کتب کتب و بر سر وقت و در کتاب قلمی سواد نیست و شرفی	اسم اسم که در بعضی کتاب است و بعضی اسمی است در بعضی کتاب است و بعضی اسمی است در بعضی کتاب است و بعضی اسمی است
تاریخ حسن و عاقبت تاریخ حسن و عاقبت تاریخ حسن و عاقبت	تاریخ حسن و عاقبت تاریخ حسن و عاقبت تاریخ حسن و عاقبت
تاریخ حسن و عاقبت تاریخ حسن و عاقبت تاریخ حسن و عاقبت	تاریخ حسن و عاقبت تاریخ حسن و عاقبت تاریخ حسن و عاقبت
تاریخ حسن و عاقبت تاریخ حسن و عاقبت تاریخ حسن و عاقبت	تاریخ حسن و عاقبت تاریخ حسن و عاقبت تاریخ حسن و عاقبت
تاریخ حسن و عاقبت تاریخ حسن و عاقبت تاریخ حسن و عاقبت	تاریخ حسن و عاقبت تاریخ حسن و عاقبت تاریخ حسن و عاقبت

[illegible]

